

Altın Çiçeğin Sırrı

Bir Yaşama Kitabı Bir Yaşama Kitabı
Bir Yaşama Kitabı Bir Yaşama Kitabı
Bir Yaşama Kitabı

Richard Wilhelm
C.G Jung'un Yorumlarıyla

Türkçesi: Sezer Soner

○
DHARMA®

Azure
Chartall

ALTIN ÇİÇEĞİN SIRRI

Bir Çin Yaşam Kitabı

RICHARD WILHELM

Önsöz ve Yorum

C. G. Jung

Türkçesi: Sezer Soner

Altın Çiçeğin Sırrı / Richard Wilhelm
("The Secret of the Golden Flower")

Yayın Tarihi: Nisan 2002 / 1. Basım

İÇİNDEKİLER

İngilizce Başlığa Önsöz	7
Almanca İkinci Basıma Önsöz	15
Almanca Beşinci Basıma Önsöz	18

METİNLE İLGİLİ BİR TARTIŞMA RICHARD WILHELM

T'AI I CHIN HUA TSUNG CHIH'İN KÖKENİ VE İÇERİĞİ	23
1. Kitabın Kökenleri	23
2. Metnin Psikolojik ve Kozmolojik Öncülleri	33

T'AI I CHIN HUA TSUNG CHIH'İN ÇEVİRİSİ

1. Göksel Bilinç (Kalp)	47
2. Asıl Ruh ve Bilinçli Ruh	52
3. Işığın Dolaşımı ve Merkezin Korunması	61
4. Işığın Dolaşımı ve Soluğun Ritmikleştirilmesi	74
5. Işığın Dolaşımı Sırasındaki Yanlıklar	81
6. Işığın Dolaşımı Sırasındaki Doğrulayıcı Deneyimler	86
7. Işığın Dolaşımının Yaşama Biçimi	90
8. Uzak Yolculuk İçin Bir Majik Söz	92
Altın Çiçek ya da Ölümsüz Ruh-Beden Düşüncesinin Dayandığı Çin Kavramlarının Özeti	106

HUI MING CHING

BİLİNÇLİLİĞİN VE YAŞAMIN KİTABI

1. Dışarı Akışın Durdurulması	111
2. Yasaya Uygun Olarak Dolaşımın Altı Dönemi ..	115
3. İşlev ve Kontrolün İki Enerji Yolu.....	118
4. Tao'nun Embriyosu	119
5. Meyvenin Doğumu	120
6. Dönüşmüş Bedenin Yitirilmemesine Dair	122
7. Duvara Dönmüş Yüz	122
8. Boş Sonsuzluk	123

YORUM

C. G. JUNG

GİRİŞ

1. Bir Avrupalı'nın Anlama Çabasında Karşılaştığı Güçlükler	127
2. Çağdaş Psikoloji Bir Anlayış Olanığı Sunuyor ..	134

TEMEL KAVRAMLAR 149 |

1. Tao	149
2. Dairesel Hareket ve Merkez.....	152

YOL OLGUSU 165 |

1. Bilincin Parçalara Ayrılması	165
2. Animus ve Anima	175

BİLİNCİN NESNEDEN AYRILMASI 185 |

ERGİ	193
------------	-----

EK	
RICHARD WILHELM'İN ANISINA C. G. JUNG..	205

İNGİLİZCE BAŞLIĞA ÖNSÖZ

Altın Çiçeğin Sırrı'nin özgün Almanca basımı ilk olarak 1929 yılının sonbaharında çıktı; bu metin, kitabın izin alınmış İngilizce çevirisidir. Richard Wilhelm 1 Mart 1930'da öldü. Mayıs 1930'da Münih'te anısına törenler düzenlendi ve Jung'dan ilk konuşmayı yapması istendi. Bu konuşma Wilhelm'in ölümünden bir yıl kadar sonra yayımlanan İngilizce çeviride uygun bir yer buldu. Bu metin, yalnızca Wilhelm'in okuyucusuna anlattıkları için değil, aynı zamanda Doğu'nun bakış açısına daha fazla ışık tuttuğu için de hoşnutlukla karşılanacaktır.

Batı'nın Doğu düşüncesiyle ilişkisi oldukça paradoksal ve karışık bir ilişkidir. Bir yandan, Jung'un da dikkat çektiği gibi Doğu, bilinçdışının arka kapısından bize yavaş yavaş yaklaşmakta ve bizi çarpıtılmış biçimlerde oldukça etkilemektedir; öte yandan bilimsel düşünce için zehirli olan aşırı derecede ince bir metafizikle ilgili olarak şiddetli bir önyargıyla onu reddetmekteyiz.

Doğu'nun bizi gizli biçimlerde ne kadar çok etkilediği konusunda kuşkusuz olan biri varsa, bırakalım öyle kalsın; ama günümüzde "okült düşünce" denilen şeyle

örtülen alanları da kısaca incelesin. Milyonlarca kişi bu hareketlere katılıyor ve Doğu düşünceleri bunların tümüne egemen durumda. Hiçbir yerde dayandıkları olgularla ilgili psikolojik bir anlayışın herhangi bir işareti olmadığı için, bunlar tam bir anlam değişimi geçiriyor ve bizim dünyamızda gerçek bir tehdit oluyor.

Bu doğrultuda olup bitenlerin kısmen anlaşılması, Batılı'nın içsel deneyim dünyasıyla ilgili doğal bilgisizlik ve güvensizliğiyle birlikte Doğu bilgeliğinin gerçekliğine karşı olan önyargıyı oluşturuyor. Çin bilgeliği bir Batılının önüne serildiğinde, o kişi büyük olasılıkla kaşlarını kuşkuyla kaldırarak böyle derin bir bilgeliğin Çin'i günümüzde yaşadığı dehşetten niçin korumadığını soracaktır. Elbette, Çinli'nin de eşit bir kuşkuçulukla Batının o kadar övündüğü bilimsel bilginin -bir o kadar övündüğü Hıristiyan ahlak sisteminden söz etmeye hiç gerek yok- Batı'yı bir Dünya Savaşı'ndan niçin kurtaramadığını soracağını düşünmekten de vazgeçmez. Ama aslında ne Çin'de günümüzde yaşanan koşullar Çin bilgeliğini geçersiz kılar ne de Büyük Savaş, bilimin boşuna olduğunu kanıtlar. Her iki durumda da Doğu ve Batı'nın içinde yaşadığı ilkelere olumsuz yönlerinden söz ediyoruz ve henüz ne bireylere ne de uluslara kendi erdemlerinin mengelerinin idaresi verilmemiştir. İç dünyanın üstünlüğü, dış dünyayı görelî bir küçük görmeyle birlikte, kaçınılmaz bir biçimde büyük felaketlere yol açmak duru-

mundadır. Dış dünyanın üstünlüğü ise, iç dünyayı dışarıda bıraktığı için, bizi kültürün tüm görünür biçimlerine karşın iç dünyanın şeytani güçlerine bırakır ve barbar tutar. Çözüm ne Doğu ruhsallığını güçsüz diye alaya almada ne de bilimden insanlığın yok edicisi olarak kuşkulandırmada bulunabilir. Ruhun, gerçekliğin dünyasında kılavuzu olarak bilime güvenmesi, bilimin de yaşamın anlamı için ruha dikkatini vermesi gerektiğini görmek zorundayız.

Bu kitapta öne sürülen bakış açısı da bu tür bir bakış açısıdır. Wilhelm ve Jung'un birlikteki çabaları sayesinde, ilk kez zihnimizin her yönünü doyuracak Doğu bilgeliğini anlama ve değerini fark etme konusunda bir şansa sahibiz. O, metafizikten alınmış ve psikolojik deneyime yerleştirilmiş durumdadır. Ona tamamen yeni bir araçla yaklaşmakta ve Batı'nın kültürsaticılarının ellerinde Doğu'nun geçirdiği sapkınlıklardan korunmaktayız. Aynı zamanda bizi Doğu'dan ayıran o derin uçuruma karşın, iç dünyaya bir kere kulak astığımızda tümüyle benzer yolları izleyeceğimizi bilmemiz nedeniyle, onun bizim için anlamı da büyük ölçüde artacaktır.

Ancak, bu kitap bize yalnızca Doğu'ya yönelik yeni bir yaklaşım sunmakla kalmıyor, ayrıca Batı'da ruh ile ilgili olarak yavaş yavaş gelişen bakış açısını da güçlendirmektedir. Günümüzde değerlerin gelişme halindeki yeniden biçimlenişi çağdaş insanı kolektif

geleneklerin çocuk-dünyasından çıkarıp bireysel seçimlerin yapıldığı bir yetişkinin dünyasına girmeye zorlamaktadır. Çağdaş insan, artık seçiminin ve yazgısının kendisiyle ilgili anlayışına yöneldiğini bilmektedir. Şimdiye kadar psişesindeki kuşkulanılmayan öğelerle ilgili olarak son yıllarda kendisine çokça şey öğretilmiştir, ama vurgu çoğunlukla yalnızca statik yöne yapılmaktadır, bu yüzden de kendini bir içerikler envanterinden pek de fazla olmayan bir şeyin sahibi olarak bulmuştur; bu içeriklerin doğası karşı karşıya kaldığı sorunların üstesinden gelmek için onu kışkırtmaktan çok, bir zayıflık duygusu eşliğinde ona yüklenmeye yaramaktadır. Yine de bu, kesinlikle çağdaş insanın imgelemine en iyi kavrayan değişim ve yenilenme açısından kendini anlama gereksinimidir. Bilimsel gözlerinin önünde maddenin dünyasının kaybolduğunu ve bir enerji dünyasının yeniden ortaya çıktığını gördüğü için kendisine yürekli bir soru sormaya başlar: Ruhu içinde, doğru biçimde anlaşılırsa ona kendisiyle ilgili yeni bir görüş verebilecek ve onun geleceği korumasına yardımcı olabilecek keşfedilmemiş güçlerin bulunduğu bir mahzene sahip değil midir? Bu kitapta, sorusuna yanıt oldukça farklı iki kaynaktan, Çin yogası ve analitik psikolojiden geliyor. Arkaik dekoru bir yana, *Altın Çiçeğin Sırrı* ruhta gizil olan gelişme güçlerinin sırrıdır ve sözkonusu aynı güçler kendilerini Batı insanının zihinlerinde de açığa vurdukları için, Jung'un yorumunun da temasını oluş-

turmaktadır. Jung, yorum bölümünde, ruh içindeki güçlerle doğru ilişkiden kaynaklanan büyük psikolojik gelişimi göstermiştir.

* * *

Almanca basımda Jung'un yorumu en başta yer almakta, bunun ardından Wilhelm'in metin açıklaması, sonra da metnin kendisi gelmektedir. Jung'un isteği üzerine, bu sıra, kendisinin yorumu metnin ardından gelecek biçimde değiştirilmiştir.

Bu basımda Çince sözcükler İngilizceleştirilmiş biçimdedir. Gerekli transkripsiyonların yapılmasında, hem Bay Arthur Waley hem de Albay F. C. C. Egerton'a teşekkür borçluyum. Albay Egerton hazırladığım metnin redaksiyonuna kişisel dikkatini verecek kadar nazik davranmıştır.

Hsing-ming, kwei-shen, vb. gibi çeşitli Çince kavramlar arasındaki ilişkileri akılda tutmaya yardımcı olabilmesi için, biri yazılı, diğeri diyagramatik olan iki özet ekledim.

Kendi adıma ne mutlu ki bu çeviriyi Dr. Jung'un gözetimi altında yaptım ve bu sayede Bayan Jung'dan da yardım aldım, güçlükleri karşılamada bir başarımla varsa bunu ona da borçluyum.

Ayrıca, tamamlanmış metni Dr. Erla Rodakiewicz'in okuyup eleştirilerini sunması benim için bü-

yük bir ayrıcalık olmuştur, değerli yardımları için kendisine çok minnettarım.

Cary F. Baynes

Zürih

Mart, 1931

YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLİP DÜZELTİLMİŞ
İNGİLİZCE BASKI İÇİN ÇEVİRMEN'İN NOTU

Altın Çiçeğin Sırrı'nin ilk İngilizce basımının çıkmasından bu yana otuz yıl geçti. İkinci Dünya Savaşı yaşandı ve bir üçüncü Dünya Savaşı da bir olasılık olarak uzakta beliriyor. İnsan, enerjisini hiçbir engelle karşılaşmadan dış dünya üzerinde harcıyor. Bu savurganlığın ortasında, "ruhun anakarası" ufukta kayboluyor. Hâlâ var mı? Bu kitabın yeni basımı bu soruya olumlu bir yanıt. Bize, insanın hiçbir zaman "ruhun anakarası" görüşünü yitirmediğini ve "iç uzay"ın fethinin, ruhu anlamanın, insanın temel amacı olarak kalacağını anımsatıyor. İşini tümüyle bu amaca adayan C. G. Jung 1961'de öldü. Bu yeni basımı okuyanlar, onun, kitabın ortak yazarı olarak kitapta anıldığını görecekler.

• • •

Altın Çiçeğin Sırrı'nin Almanca beşinci basımına *Altın Çiçek*'le yakından ilişkili olan yoga üzerine başka bir Çin metninden sayfalar eklenmiştir. Bu, "*Hui Ming*

Ching” ya da “*Bilinç ve Yaşam Kitabı*”dır. Bu yeni materyal, Salome Wilhelm’in Hui Ming Ching üzerine eşinin kısa ama önemli bir yorumunu içeren tanıtıcı bir notuyla birlikte şimdi İngilizce’de de ilk kez çıkıyor. İngilizce’de ilk kez yayımlanan başka bir yeni malzeme de Jung’un bu ikinci Almanca basıma yazdığı önsöz.

Gözden geçirip düzeltme işlemi, bu basımda terminolojide bazı radikal değişiklikleri de birlikte getirdi. Hellmut Wilhelm’in önerisi üzerine, “öz” (Wesen) olarak çevrilen *hsing* “insan doğasının özü” ya da kısaca “insan doğası” olarak değiştirildi. *Ming*, yani yaşamla çoğu kez eşgüdümlü olan *hsing*, tıpkı *ming* gibi kozmik bir ilkedir. Elbette, Batılı okuyucuya insan doğasını bu terimler çerçevesinde düşünmek çok şaşırtıcı gelecektir, ancak bu fikir Çin felsefesinin temeldir. Üçüncü bir dünya ilkesi olan *hui* ise “*Hui Ming Ching*” yüzünden yeni basımda önem kazanmıştır. *Hui*, bilinç, *hsing*, insan doğası ile ilişkilidir, ama onunla özdeş değildir. Genel anlamda bir bağlantı, her ikisinin de *ming*, yaşamın karşıtları olmalarıdır, ancak Çin düşüncesinde bunlar ayrı kavramlardır.

Çeviride, yine Hellmut Wilhelm’in isteği üzerine yapılan bir diğer önemli değişiklik “enerji”nin “güç”ün (Kraft) yerini almasıdır. “Geriye doğru akış enerjisi” bir örnek olarak verilebilir.

Bu çeviri dikkatlice gözden geçirilip düzeltilmiş ve olası yanlışlara karşı denetlenmiştir. Hellmut Wil-

helm'in, babası tarafından yazılan bu kitabın gözden geçirilip düzeltilmesindeki yardımları yukarıda söz edilenlerin dışında birçok düzeltme ve geliştirmeye de yol açmıştır. İmzasını taşıyan birkaç yeni dipnottaki bilgi ve *hsing, ming* ve *hui*'nin ilişkisiyle ilgili ifadeler için ona da teşekkür borçluyum.

Kızım Ximena de Angulo, kitabın bir bütün olarak gözden geçirilip düzeltilmesi konusunda bana çok önemli yardımlarda bulunmuştur.

Cary F. Baynes

Morris, Connecticut
1961

ALMANCA İKİNCİ BASIMA ÖNSÖZ

Artık dünyada olmayan arkadaşım, bu kitabın ortak yazarı Richard Wilhelm, *Altın Çiçeğin Sırrı*'nin metnini bana, kendi adıma çok kritik bir zamanda göndermişti. 1913 yılından beri kolektif bilinçdışının süreçlerini incelemekle uğraşıyordum ve bana birçok açıdan kuşkulu görünen sonuçlar elde etmiştim. Bu sonuçlar "akademik" psikolojinin çok ötesinde bulunmakla kalmıyor, aynı zamanda tıbbi, tam anlamıyla bireysel psikolojinin sınırlarını da aşıyordu. Bu bulguların, o ana kadar bilinen kategori ve yöntemlerin artık uygulanamayacağı kapsamlı bir fenomenolojiyle ilişkisi olmalıydı. Onbeş yıllık bir çabaya dayanan sonuçlarım kesin değil gibi görünüyordu, çünkü bunlar için hiçbir olası karşılaştırma yoktu. Bir parça güvenle bulgularımı destekleyebileceğim insan deneyimiyle ilgili hiçbir alan olmadığını biliyordum. Bir tek benzeşimler bulabilmişim -bunlar da, söylemem gerek, zamanla ortadan kalkmıştı- ve bu benzeşimler heresiologların raporlarına dağılmış durumdaydı. Bu bağlantı, işimi hiçbir biçimde kolaylaştırmamıştı; tersine, daha da güçleştirmişti, çünkü Gnostik sistemler sözkonusu psişik deneyimlerin yalnızca küçük bir bölümünü içeriyordu; büyük bölümü spekülatifti ve düzeltilmiş baskılar sisteme uydurulmuştu. Elimizde yalnızca birkaç tane ayrıntılı metin bulunması ve bilinenlerin

büyük çoğunluğunun Hıristiyanlık karşıtlarının raporlarından gelmesi nedeniyle, en azından, hem tarihle hem de kapsamı çok güç olan, bu karışık ve yabancı literatürle ve içerikle ilgili yetersiz bir bilgiye sahibiz. Ayrıca, günümüzü geçmişten ayıran en az onyediyedi-onsekiz yüzyıllık bir dönemin varolduğu gerçeği de düşünülürse, bu alandan gelen destek bana olağanüstü riskli görünüyordu. Yine, bağlantılar da ikincil bir karakterin bir parçasıydı ve asıl konuda benim için bu Gnostik materyalin kullanılmasını olanaksız kılan büyük boşluklar bırakıyordu.

Wilhelm'in bana gönderdiği metin bu sıkıntıdan kurtulmama yardımcı oldu. O tam da Gnostik'ler arasında boş yere bulmaya çalıştığım parçaları içeriyordu. Bu yüzden, bu metin araştırmalarımın temel sonuçlarının bir bölümünü, hiç olmazsa geçici bir biçimde yayımlamak için hoş bir olanak oldu.

O sıralar, *Altın Çiçeğin Sırrı*'nin yalnızca Çin yogası üzerine Taocu bir metin değil, aynı zamanda simyayla ilgili bir kitapçık olması bana hiç de önemsiz görünmemiştir. Bununla birlikte, sonradan Latince kitapçıklar üzerinde daha derinlemesine yapılan bir araştırma, görüş açımı doğruladı ve bana metnin simyasal doğasının birincil derecede bir önem taşıdığını gösterdi. Ama, kuşkusuz, bu noktayla ilgili olarak daha çok ayrıntıya inilecek yer burası değil. Yalnızca, beni önce doğru yola yönlendirenin *Altın Çiçeğin Sırrı* adlı

metin olduğu gerçeğinin altını çiziceğim. Çünkü Ortaçağ simyasında günümüzde çağdaş insanda bizim için gözlemlenebilir olan Gnosis ile kolektif bilinçdışının süreçleri arasındaki uzun süre araştırılmış bağlayıcı halkaya sahibiz.¹

Bu kitapla ilgili yeterli bilgisi olan okuyucuların bile kurban gidebileceği belirli yanlış anlamalara dikkat çekmek için bu olanağı kullandım. Bu kitabı yayımlamadaki amacımın, insanların eline bir mutluluğu yakalama yöntemi vermek olduğunu düşünmesi pek de seyrek rastlanan bir şey değil. Genelde, yorum bölümünde söylediğim her şeyin yanlış anlaşılmasıyla, bu tür okuyucular Çin metninde açıklanan “yöntem”i taklit etmeye çalıştılar. Bu ruhsal derinliğin temsilcilerinin sayıca az olduklarını umalım!

Bir diğer yanlış anlama ise, yorum bölümünde, bir dereceye kadar, söylendiği biçimiyle hastalarımın terapötik amaçlarla Doğu düşüncelerini önermeye dayanan kendi psiko-terapötik yöntemimi betimlemiş olduğum görüşüne yol açtı. Yorumumda bu tür bir boşanma uygun olan herhangi bir şey olduğuna inanmıyorum. Ne olursa olsun, böyle bir görüş tümüyle yanlıştır ve psikolojinin ampirik bir bilim olmadığı,

1 Okuyucu bu konuda tarafımdan yayımlanan *Eranos Jahrbuch* 1936 ve 1937’de iki deneme bulacaktır. (Bu materyal artık C. G. Jung, *Psychology and Alchemy*, Bollingen Dizileri XII, Londra ve New York, 1953’te bulunabilir. C.F.B.)

belirli bir amaç doğrultusundaki bir buluş olduğu biçimindeki yaygın düşünceye dayanmaktadır. Bu kategoriye göre, kolektif bilinçdışı fikrinin “metafizik” olması eşit derecede yüzeysel ve akılsız bir görüşe aittir. Bu, içgüdü kavramının yanına konulacak ampirik bir kavram sorunudur ve bir parça dikkatle okuyacak olan herhangi bir kişi için bu çok açıktır.

Bu ikinci basıma Münih'te 10 Mayıs 1930'daki anma toplantısında Richard Wilhelm onuruna yaptığım konuşmayı da ekledim. Bu konuşma daha önce 1931 yılındaki ilk İngilizce basımda da yayımlanmıştı.²

C.G. Jung

ALMANCA BEŞİNCİ BASIMA ÖNSÖZ

Bu basıma, *Altın Çiçeğin Sırrı*'nin geleneğinin de bir parçası olduğu benzer bir gelenekten kaynaklanan ve Çince basımda bununla birlikte çıkarılan bir başka meditasyon metninin giriş bölümünün çevirisi eklenmiştir. Richard Wilhelm 1926'da bu meditasyon metni için aşağıda verilen kısa girişi yazmıştır:

“*Hui Ming Ching* ya da *Bilinç ve Yaşam Kitabı* 1794 yılında Liu Hua-yang tarafından yazılmıştır. Ya-

² Altın Çiçeğin Sırrı, Londra ve New York, 1931.

zar, Kiangsi bölgesinde doğmuş, daha sonra da Anhui bölgesindeki Çift Lotüs Çiçeği (Shuang-lien-ssu) manastırında keşiş olmuştur. Çeviri, bir adam tarafından *Hui-chen-tzu* ("gerçeğin bilinci olmuş kişi") takma adıyla 1921'de *Altın Çiçeğin Sırrı* ile birlikte basılan bin kopyanın yeni basımından gelmektedir.

"Metin, meditasyon için Budist ve Taocu yönergeyi birleştirmektedir. Temel görüş doğum anında ruhun iki alanının, bilinç ve bilinçdışının, ayrılmış olduğudur. Bilinç, kişide ayrılmış olan, bireyleştirilen bölümü gösteren, bilinçdışı da bu kişiyi kozmosla birleştiren ögedir. Çalışmanın dayandığı ilke, meditasyon yoluyla bu iki ögenin birleştirilmesidir. Bilinçdışı, kendi içindeki bilinçle telkin edilmelidir. Bu yolla, bilinçdışı etkinleştirilir, böylece zenginleşmiş bir bilinçle birlikte ruhsal bir yeniden doğuş biçiminde kişi-üstü bir zihinsel düzeye geçer. Bu yeniden doğuş daha sonra ilk olarak bilinçli halin iç farklılaşmasının özerk düşünce yapılarına doğru bir ilerlemesine yol açar. Bununla birlikte, meditasyonun sonucu, karşıtlardan kurtulmuş olan son bütünlenmiş yaşamda tüm farklılıkların yok edilmesi gerekliliğine götürür."

Almanca çevirisi [bu meditasyon metninin] ilk kez *Chinesische Blätter für Wissenschaft und Kunst*'un (Darmstadt, 1926, s. 104-114) üçüncü cildinde çıkmıştır; çevirmeni o dönemde Frankfurt am Main'deki Çin Enstitüsü'nün yazman'ı ve Richard Wilhelm'in birlik-

te çalıştığı kişilerden biri olan L.C.Lo.Dr. Lo'dur. Bu çeviri Richard Wilhelm'in önerisiyle yapılmış ve kendisi tarafından gözden geçirilip düzeltilmiştir, böylece bugünkü biçimiyle *Altın Çiçeğin Sırrı*'nin çeviri tarzına oldukça yakın bir duruma gelmiştir. Chinesische Blätter çok sınırlı sayıda yayımlandığı için, bu metnin daha geniş bir okuyucu halkasına ulaştırma olanağının kullanılması uygun görünmüştür.

Salome Wilhelm,

1957

METİNLE İLGİLİ BİR TARTIŞMA

Richard Wilhelm

T'AI I CHIN HUA TSUNG CHIH'İN KÖKENİ VE İÇERİĞİ

I. KİTABIN KÖKENLERİ

Kitap Çin'deki ezoterik bir gruptan gelmektedir. Uzunca bir süre sözlü, daha sonra da yazılı olarak aktarılmıştır; birinci basımı Chien-lung dönemine (18. yüzyıl) aittir. Son olarak bin kopyası, 1920'de, *Hui Ming Ching*'le birlikte Pekin'de yeniden basılmış ve editörün kanısına göre kitapta tartışılan konulara ege-men olan küçük bir gruba dağıtılmıştır. Ben de bu sa-yede bir kopya edinebildim. Bu küçük kitabın yeni ba-sımı ve dağıtımına, Çin'deki politik ve ekonomik ko-şulların getirdiği gereklilik sonucu ortaya çıkan dinsel bir yeniden uyanış neden olmuştur. Kadim zamanlar-dan gelen gizli gelenekleri uygulayarak, kendilerini yaşamın tüm acılarının üzerine çıkararak bir ruh haline ulaşmaya çabalayan bir gizli okullar grubu kurulmuş-tur. Büyüsel yazı, dua, kurban etme gibi yöntemlere ek olarak, Çin'de oldukça yaygın olan medyumnik se-anslar kullanılmıştır; bu yöntemler aracılığıyla tanrı-larla ve ölüyle doğrudan ilişki kurulmaya çalışılır.

*Plançeta*¹ [Ed.n.: Spiritüalizmin ilk yıllarında beden in varlıklarla ilişki kurmada kullanılan ve Fransızca'da "küçük tahta" anlamına gelen bir alet.] ya da Çinlilerin verdiği ismiyle "uçan ruh kalemi" ile de deneyler yapılmıştır.

Ancak, bu uygulamalarla birlikte kendini enerjiyle psikolojik yonteme, yani meditasyona, ya da yoga uygulamalarına adanmış olan ezoterik bir hareket de vardır. Doğu uygulamalarını yalnızca bir spor türü olarak gören Avrupalı "yogi"lerin tersine, bu yöntemi izleyenlerin neredeyse tümü asıl deneyime ulaşır. Sonuç olarak, Çin'e özgü ruh gözönüne alındığında, belirli psişik deneyimlere ulaşmanın tümüyle güvenilir bir yönteminin mümkün olduğu söylenebilir (C. G. Jung'un da çok doğru bir biçimde vurguladığı gibi, Çin düşünüş biçiminin, en azından oldukça yakın bir geçmişe kadar, aslında Avrupalılar'inkinden bazı temel açılardan farklı olduğuna dikkat edilmelidir). Aldatıcı bir dış dünyanın engellerinden kurtulmanın dışında, farklı okullarca ulaşılmaya çalışılan başka birçok amaç da vardır. En üst düzeyde olanlar meditasyonla ulaşılan bu kurtuluşu Budist *nirvana*'yı arama

1 Bu metni dağıtan kişinin, bu öğretilerin güvenilir olduğu T'ang hanedanı [İS 618-907] ustası Lü-tsu ile onun için *plançeta* aracılığıyla bir önsöz yazmış olması dikkat çekici bir gerçektir. Bununla birlikte bu önsözün içeriği kitapta verilen düşüncelerden oldukça ayrılmaktadır; bu tür yapıtların büyük çoğunluğunda olduğu gibi yavan ve anlamsızdır.

amacıyla kullanmakta ya da örneğin bu kitaptaki gibi, insandaki ruhsal ilke ve bununla ilişkili psikojenik güçlerin birleşmesiyle, yalnızca ölüme mahkum bir gölge varlık olarak değil, aynı zamanda bilinçli bir ruh olarak da ölümden sonra yaşam olasılığına hazırlanabileceğini öğretmektedirler. Ayrıca, çoğunlukla bu fikirle bağlantılı olarak, bu meditasyon aracılığıyla belirli sempatik sinir sistemi süreçleri üzerinde psişik bir etki sağlamaya çalışan düşünce okulları da bulunmaktadır. (Avrupalılar olarak burada iç salgı bezleri sisteminden söz edebiliriz.) Bu etki yaşam süreçlerini güçlendirir, canlandırır ve normalleştirir; bu yolla ölümün bile yaşamla uyumlu bir son olacak biçimde üstesinden gelinecektir. Yani, şu anda ruh-bedendeki yaşamın bağımsız sürekliliğine uymuş ve kendi enerji sisteminden yaratılmış olan ruhsal ilke, tıpkı bir ağustos böceğinin değiştirdiği kuruyan bir kabuk gibi geride kalacak olan dünyevi bedeni terk eder.

Bu okulların daha alt tabakaları, büyüsel güçleri, kötü ruhları ve hastalıkları kovma yeteneğini bu yolla kazanmaya çabalamışlardır; bu noktada da işe tılsımlar, sözlü ve yazılı büyüler karışmaktadır. Bu tür şeyler, sonrasında, örneğin Boxer hareketinde görüldüğü gibi, dinsel ya da politik kargaşayla sonuçlanacak olan bazı kitle psikozlarına yol açabilir. Son zamanlarda, hep varolan eşzamanlı Taoculuk eğilimi, beş dünya dinine (Konfüçyanizm, Budizm, Taoculuk, Müslü-

manlık ve Hıristiyanlık, hatta kimi zaman Musevilik bile özel söylemi yüzünden sözkonusu olmaktadır) inananların kendi dinsel topluluklarından uzaklaşmak zorunda kalmaksızın bu tür organizasyonlara katıldıkları gerçeğiyle de gösterilmiştir.

Günümüzde bu tür hareketlerin oluştukları zemini bu biçimde kısaca anlattıktan sonra, bu kitabın öğretilerinin ortaya çıkmasına neden olan kaynaklarla ilgili birkaç söz söylemek gerekir. Oldukça dikkate değer keşifler yapılıyor, biz de bu emirlerin kendi yazılı biçimlerinden çok daha eski olduklarını görüyoruz. *T'ai I Chin Hua Tsung Chih*² ahşap tabletlere yazıldığı yedinci yüzyıla kadar uzanıyor. Editör, Pekin'de kitap ve antika tüccarlarının bulunduğu eski bir sokak olan Liu-li-ch'ang'da tamamlanmamış bir kopya bulduğunu, daha sonra da bunu bir arkadaşının kitabından nasıl tamamladığını anlatıyor. Ancak sözlü gelenek bundan daha da gerilere, sekizinci yüzyılda T'ang döneminde gelişen Yaşamın Altın İksiri Dini'ne (Chin-tan-chiao) kadar gidiyor. Kurucusunun, halk tarafından zamanla haklarında çokça efsanenin biriktiği sekiz ölümsüzden biri olarak görüldüğü ünlü Taocu usta Lü Yen³ (Lü Tung-pin) olduğu söylenmektedir. Bu okul da yerli ve yabancı tüm dinler gibi T'ang döneminde hoşgörü ve

2 Altın Çiçeğin Sırrı (*T'ai I Chin Hua Tsung Chih*), başlığı burada kullanılan basımın Çinli yayımcısı tarafından Ch'ang Sheng Shu (*The Art of Prolonging Human Life*) olarak değiştirilmiştir.

3 Doğumu yaklaşık İS 796 (H.W.)

beğeniyle karşılanıp oldukça yayılmasına karşın, ezoterik ve gizli bir din olduğu için, zamanla üyelerinin politik entrikalarından kuşkulandırılması nedeniyle zulüm görmeye başlamıştır. Düşmanca yönetim tarafından, son olarak da çöküşlerinden hemen önce Mançularca yandaşlarına defalarca çok acımasız bir biçimde eziyet edilmiştir.⁴ Birçok üye Hıristiyanlık dinine dönmüştür ve aslında kiliseye girmemiş olsalar bile oldukça dostça bir tutum sergilemişlerdir.

Kitabımız, Yaşamın Altın İksiri Dini'ne ait olası en iyi açıklamayı getiriyor. Özdeyişler diğer adı Lü Tung-pin ya da Lü, Büyük Mağaranın Konuğu olan Lü Yen'e atfedilmektedir. Kitapta yaşlı Lü, Lü-tsü olarak tanıtılmaktadır. Sekizinci yüzyılın sonu ve 9. yüzyılın başında yaşamıştır. Özdeyişleri üzerine daha sonra yapılan bir yorum eklenmiştir, ancak bu da aynı gelenekten gelmektedir.

Lü kendi ezoterik, gizemli bilgisini nereden elde etmiştir? Kendisi bunun kaynağını, kendisi için geleneğe göre Lao-tse'nin *Tao Te Ching*'ini yazdığı Kuan Yin-shi, Geçit'in Üstat Yin-shi'sine (Kuan, yani Han-ku Geçiti) atfeder. Aslında, sistemde Tao Te Ching'deki ezoterik, gizli ve mistik öğretilerden alınan çokça şey bulunabilir; örneğin, "vadideki tanrılar" Lao-tse'nin "vadi-ruh"u ile özdeştir. Ancak, Taocu saray majisyenle-

4 1891 yılında Mançu tarafından tutulan kiralık katillerce onbeş bin üye öldürülmüştür.

rinin simya yoluyla daha baz metallerden altın yaratabilecek ve insana fiziksel ölümsüzlüğü verebilecek olan altın iksiri (filozof taşı) bulmaya çabalamaları yüzünden Taoculuk, Han⁵ döneminde giderek yüzeysel bir sihirbazlığa doğru yozlaşırken, Lü Yen'in hareketi bir reformu temsil etmiştir. Simyayla ilgili işaretler psikolojik süreçlerin simgeleri haline gelmiştir. Bu bakımdan, Lao-tse'nin özgün fikirlerine yakın bir yaklaşım görülmüştür. Bununla birlikte, Lao-tse tümüyle özgür bir ruhtu ve yandaşı Chuang-tzu, elbette kendisi de meditasyon yapmasına ve sonradan zekice geliştirdiği sistemdeki bütünlük sezgisini bunun aracılığıyla elde etmesine karşın, yoga uygulamalarının, doğa-şifacılarının ve yaşam iksirinden sonrasını arayanların tüm hilelerini küçük görmüştür. Lü Yen'de, Budizm tarafından teşvik edilen ve onu tüm dış şeylerin aldatıcı niteliğine ikna eden, ama Budizm'den açıkça farklı bir biçimde olan belirli bir inanç, bir dinsel eğilim vardır. O, tüm kudretiyle ustanın ölümsüz yaşamı elde edebileceği, egoya göre herhangi bir gerçeği reddeden ve Budizm'e tümüyle yabancı bir düşünce olan, uçuş olgusundaki sabit kutbu arar. Bununla birlikte, zamanında Çin'deki egemen düşünce olan Mahayana Budizmi'nin etkisi de küçümsenemez. Budist sutra'lar defalarca alıntı olarak aktarılmıştır. Aslında, bizim metnimizde bu etki genel olarak Chin-tan-chiao (Yaşamın Altın İksiri Dini) durumunda olduğu varsayılabilir halinden

5 İÖ 3. yüzyıla İS 3. yüzyıl arası (C.F.B.)

bile daha büyüktür. Üçüncü bölümün ikinci yarısında, “düşünceye dalmayı sabitleme” (chih-kuan) olarak bilinen tekniğe açık bir gönderme yapılıyor; bu, Chih K'ai'nin [Chih I, İS 531-597] T'ien-t'ai Okulu'unda uygulanan bütünüyle Budist bir yöntemidir.

Bu noktadan sonra denememizdeki düşünce akışında bazı kopukluklar dikkate değer bir duruma geliyor. Bir yanda Altın Çiçek'in yetiştirilmesi ayrıca betimleniyor; diğer yanda ise dünyayı reddeden ve amacı kesin olarak *nirvana* yönünde değiştiren tümüyle Budist düşünceler beliriyor. Sonra, bir bütün olarak çalışmanın tutarlılığı ve ruhsal yükseliş gözönüne alındığında, neredeyse azar azar bilgi toplamaktan daha büyük bir değere sahip olan birkaç bölüm⁶ geliyor. Üstelik, her ne kadar sonraki aşamalar amaç olarak adlandırılrsa da “ışığın dolaşımı” yoluyla içsel bir yeniden doğuşa yönelen çalışma ve tanrısal tohum-öz'ün yaratılması yalnızca ilk aşamalarda anlatılıyor. (Sözü edilen sonraki aşamaların daha dikkatli bir biçimde açıklandığı Liu Huiyang'ın Hui Ming Ching adlı eseriyle karşılaştırm). Bu nedenle el yazmasının bir kısmının gerçekten kaybolduğu ve diğer kaynaklardan tamamlamalar yapıldığı kuşkusundan kurtulamıyoruz. Durum böyleyse, bu, süreklilikteki kopuklukları ve burada çevrilmemiş olan kısımların düşük kalitesini açıklayabilecektir.

6 Bu bölümler şimdiki çeviriden çıkarılmıştır. (R.W.)

Bununla birlikte önyargısız bir biçimde okunduğunda bu iki kaynağın, Taoculuk ve Budizm'in, tüm düşünceleri kapsamaya yetmediği gerçeği ortaya çıkacaktır: *I Ching*'i temel alan bir biçimdeki Konfüçyazizm de ortaya koyuluyor. Metnimizin çeşitli pasajlarına belirli içsel süreçlerin sembolleri olarak *I Ching*'in sekiz temel trigramı (*Pa Kua*) getiriliyor; ileride sembollerin bu kullanımından kaynaklanan etkiyi açıklamaya çalışacağız. Geri kalanına gelince, Konfüçyazizm'in Taoculuk ile geniş bir ortak tabana sahip olması nedeniyle bu iki düşünce okulunun birleşimi tutarlılıkta bir yitime yol açmamıştır.

Metinde görülen özdeyişlerin Hıristiyan öğretisinden tanıdık olması, Avrupalı bir okuru oldukça şaşırtacaktır; öte yandan Avrupa'da çoğunlukla yalnızca Kilitse'ye özgü anlatımlar olduğu düşünülen ve iyi bilinen bu şeyler, kullanıldıkları psikolojik bağlantılar nedeniyle burada oldukça farklı bir bakış açısından verilmektedir. Özellikle çarpıcı olanlar arasından rasgele birkaç tanesini seçecek olursak aşağıda verilenlere benzer sezgi ve kavramlar görürüz: Işık, insanın yaşamıdır. Göz, bedenın ışığıdır. İnsan ruhsal olarak su, ateş ve rahim ya da sürülmüş tarla biçiminde bunlara eklenmesi gereken "düşünce-dünyası"nın (ruh) içinden yeniden doğar. Şimdi Yuhanna'nın sözlerini karşılaştıralım: "Seni suyla vaftiz ediyorum: Benden sonra da seni Kutsal Ruh'la ve ateşle vaftiz edecek olan gelecek"; ya da: "Bir insan su ve ruhtan doğmadıkça Tanrının melekûtuna

giremez”. Örneğin, metnimizde de “su” düşüncesinin tohum-madde olduğu çok açık ve yol açarken (etten doğan geriye et olarak kalır) kendini tüketen “dışarı doğru akış” etkinliği ve “geriye doğru akış” hareketi (*metanoia*) arasındaki fark oldukça belirgindir.

Yuhanna'nın vaaz ettiği vaftizde ve Hıristiyan vaftizinde olduğu gibi, yıkanmak da bu yeniden doğumda kendi rolünü oynar. Hıristiyan mesellerinde öylesine önemli bir rol oynayan mistik evlilikler bile birkaç kez görünür; gelinin yanısıra içimizdeki çocuktan, delikanlıdan da (*puer aeternus*, içimizde doğması gereken ve bir başka biçimde canın güveyi olan İsa) söz edilir. Üstelik en çarpıcı olanı, belki de görünüşe bakılırsa küçük bir ayrıntı olan kandillerin parlak bir biçimde yanabilmesini sağlayan yağa sahip olma ihtiyacı, metnimizde yeni ve önemli bir psikolojik anlam kazanır. “Altın Çiçek” (*Chin Hua*) ifadesi, ezoterik bir bağlamda, “ışık” sözcüğünü içerir. Bu iki karakter, birbirine degecek biçimde, üst üste yazılırsa, üstteki karakterin alt kısmı ve alttaki karakterin üst kısmı “ışık” (*kuang*) karakterini meydana getirir. Açıkça bu gizli işaret, öğretinin daha öteye yayılması için derin bir sır perdesinin gerekli olduğu bir zulüm zamanında bulunmuştur. İşte bu, öğretinin her zaman gizli gruplarla sınırlı kalmasının nedeni olmuştur. Bununla birlikte günümüzde bile üyeleri dışarıdan görüldüğünden daha çoktur.

Bu ışık-dininin nereden geldiği sorulacak olursa, en başta İran ele alınabilir, çünkü T'ang döneminde Çin'de birçok yerde İran tapınakları bulunmaktadır. Ancak bazı noktaların Zerdüşt dinine, özellikle de İran mistisizmine karşılık gelmesine karşın, diğer yandan, çok keskin farklılıklar da vardır. Dikkate alınması gereken diğer bir görüş de doğrudan bir Hıristiyan etkisidir. T'ang döneminde, bir Türk boyu olan ve İmparatorla birleşen Uygurların dini, Hıristiyanlığın Nasturi bir koluydu; üstelik, hem Çince hem de Süryanice bir yazıtın bulunduğu, 781 yılında yapılan Si-anfu'daki ünlü Nezturi anıtının da gösterdiği gibi oldukça yandaş toplamıştır. Bu yüzden, Nasturilerle Chin-tan-chiao arasında bir ilişki olma ihtimali oldukça yüksektir. Timothy Richard ise *Chin-tan-chiao*'yu yalnızca eski Nasturilerin bir kalıntısı olduğunu düşünecek kadar ileri gitmiştir. Richard'ın bu biçimde düşünmesine, *Chin-tan-chiao* üyelerinin Hıristiyan uygulamalarına oldukça yaklaşan belirli ritüel ve geleneklerindeki bazı uygunluklar yol açmıştır. Yakın zamanlarda ise P. Y. Saeki⁷ bu kuramı yeniden ele almış ve Pelliot tarafından Tun-huang'da bulunan Nezturi liturjisiyle de destekleyerek bazı yeni paralellikler oluşturmuştur. Hatta Saeki, Chin-tan-chiao'nun kurucusu olan Lü Yen'i Nezturi anıtındaki metni yazan ve imzasını Çince bir adla Lü Hsiu-yen olarak atan kişiyle özdeşleştirecek kadar ileri gitmiştir. Bu varsayıma gö-

7 (Çin'de Bir Nasturi Anıtı), Londra 1928, ikinci konum.

re, *Chin-tan-chiao*'nun kurucusu olan Lü Yen, Nasturi ikrarından bir Hıristiyan olabilir! Saeki, özdeşleştirmelerinden aldığı haz konusunda kesinlikle çok ileri gider: Elindeki kanıtların tümü neredeyse ikna edicidir, ancak sorunu çözecek olan can alıcı nokta her zaman kayıptır. Kanıtların birçoğu tüm bir kanıt haline gelmez, ama en azından *Chin-tan-chiao*'da varolan el yazmalarında da açıkça görülen Nasturi düşüncelerinin sağlam bir karışımı olduğu konusunda Saeki ile aynı fikirde olmak durumundayız. Sözkonusu düşüncelerin bir bölümü bu garip giysileri içinde oldukça tuhaf görünebilir, ancak bazıları da dikkate değer, yeni tür bir yaşama gücü alırlar. Burada, defalarca kanıtlayan bu noktalardan birine ulaşıyoruz:

Orient und Occident
*Sind nicht mehr zu trennen.*⁸

2. METNİN PSİKOLOJİK VE KOZMOLOJİK ÖNCÜLLERİ

Aşağıdaki çevirinin anlaşılabilir olmasını sağlamak için, yöntemin dayandığı felsefenin temelleriyle ilgili birkaç şey söylemek iyi olacaktır. Bu felsefe, belirli bir dereceye kadar, Çin felsefi akımlarının tümünün ortak

8 "Doğu ve Batı Artık daha fazla ayrı tutulamaz." (Goethe)

bir özelliğidir. Kozmosun ve insanın, son tahlilde, aynı yasaya boyun eğdiği; insanın bir mikrokozmos olduğu ve hiçbir sabit engelle makrokozmostan ayrılamayacağı öncüllerine dayanır. Aynı yasalar diğeri için de geçerlidir ve birinden çıkan yol diğeri götürür. Psişe ve kozmos birbirine göre iç dünyayla dış dünya gibidir. Bu nedenle, insan her kozmik olayda doğaya katılır ve gerek içten gerek dıştan birbirine örülmüş durumdadır.

Bu durumda Tao, yani Yol, tıpkı görülemeyen ve görülebilen doğayı (cennet ve dünya) yönettiği gibi, insanı da yönetir. Özgün biçimiyle⁹ Tao karakteri, büyük olasılıkla “başlangıç” olarak yorumlanması gereken bir kafa, aynı zamanda “izlenen yol” anlamına gelen ikili biçimiyle “gidış” karakteri ve altında da yazının sonraki biçiminde atlanan “hareketsiz durma” karakterinden oluşur. Bu durumda, asıl anlamı “kendisi sabit olmasına karşın, başlangıçtan hedefe doğru götüren yol” demektir. Temel fikir, Tao'nun, kendisi hareketsiz olmakla birlikte, her hareketin aracı olduğu ve bunun yasasını belirlediğidir. Göksel yollar, takımyıldızların hareket ettiği yollardır; insanın yolu ise yürümesi gereken yoldur. Lao-tse son dünya ilkesi olarak, her ne kadar metafizik anlamda olsa da gerçekleşmeden önce gelen ve gerçekliğe çıkışın bağlı olduğu karşıtların uzaklaşmasıyla henüz bölünmediği

9 Karşılaştırın: *Ku-chou-pien*, cilt.66, s.25. Buna, diğer karakterlerin analiziyle ilgili olarak da danışılabilir.

bu sözcüğü kullanmıştır. Bu kitapta da bu terminoloji kullanılmıştır.

Konfüçyanizm'de bu terminoloji açısından belirli bir farklılık vardır. Burada, "Tao" sözcüğünün bir içsel dünya anlamı vardır ve "doğru yol" anlamına gelir; bir yandan cennetin yolu diğer yandan insanın yoludur. Konfüçyanizm'e göre, bir bölünmemiş Tek'in son ilkesi T'ai-chi'dir (büyük sırt-kutbu, en üstün son). "Kutup" terimi bizim metnimizde de kimi yerde görünmektedir ve Tao'yla özdeştir.

Tao'dan ve T'ai-chi'den, kutuplardan birinin ışık (*yang*), diğerinin ise karanlık ya da gölgeli (*yin*) olduğu gerçeklik ilkeleri gelişir. Avrupalı bilginlerden bazıları açıklama için ilk önce cinsel referanslara başvurmuşlardır, ancak karakterler doğadaki fenomenlere karşılık gelir. *Yin* gölgedir, bu yüzden de bir dağın kuzey, bir ırmağın ise güney bölümüdür (çünkü gün içinde güneşin konumu ırmağın güney bölümünün koyu bir renkte görünmesini sağlar). *Yang*, özgün biçimiyle, dalgalanan flamaları gösterir ve *yin* karakterine göre bir dağın güney, bir ırmağın ise kuzey bölümüdür. Yalnızca "aydınlık" ve "karanlık" anlamları ele alınarak başladığında, bu ilke de cinsel olanlar da dahil olmak üzere tüm kutupsal karşıtlıklara kadar genişletilmiştir. Bununla birlikte, hem *yin* hem de *yang*'ın bölünmemiş Tek'te ortak kökenleri bulunduğu ve bunlar yalnızca, *yang*'ın aktif ilke ve koşullar olarak görüldü-

ğü, pasif ilke olarak da *yin*'in alınıp kullanıldığı olgular âleminde etkin oldukları için, metafiziksel bir düalizmin bu düşüncelerin temeli olmadığı çok açıktır. “*Değişimler Kitabı*”nda [I Ching] ortaya atılan, cennet ve dünya ile sembolize edilen Yaratıcı ve Alıcı (*Ch'ien* ve *K'un*) kavramları *yin* ve *yang*'dan daha somut kavramlardır. Cennetle dünyanın birleşmesi ve bu etkinlik alanı (bir asıl yasa, Tao, tarafından yönetilir) içindeki asıl ikili kuvvetlerin etkisi sayesinde buradan “onbin şey”, yani dış dünya gelişir.

Her parçasında küçük bir evren (*hsiao t'ien-ti*) olan bedensel görünümüyle insan da gözle görülebilir olan bu şeyler arasındadır. Bu yüzden, Konfüçyanistlere göre, insanın iç doğası cennetten gelir ya da Taocuların ifade ettiği biçimiyle bu Tao'nun olgusal bir biçimidir. Olgusal dünyada, insan, her birinde asıl monad'm yaşam ilkesi olarak çevrildiği bireyler çeşitliliği halini alır; ancak hemen, hatta doğumdan önce, gebelik anında, insan doğası ve yaşamının (*hsing* ve *ming*) iki kutuplu olgusu halinde bölünür. İnsan doğası için kullanılan sözcük (*hsing*) kalp ve zihin (*hsin*) ve köken, doğma (*sheng*) için kullanılan sözcükten yapılmıştır. Çin düşüncesine göre kalp (*hsin*) dış dünyadan alınan izlenimlere yansız tepkiler aracılığıyla beş duyu yoluyla uyandırılan duygusal bilincin yeridir. Hiçbir duygu ifade edilmediğinde bir temel olarak geriye kalan, ancak deyim yerindeyse transandantal, bilinç-ötesi bir

durumda bulunan şey, insan doğasıdır (*hsing*). Bu kavramın daha kesin bir tanımına göre değişen bir biçimde, insan doğası ebedi ve ezeli düşünce (Mencius) açısından bakıldığında asıl olarak ya iyi ya da kötü veya en iyi ifadeyle nötrdür. Deneysel-tarihsel evrim açısından bakıldığında ise ancak daha fazla olan şeylerin uzun süreli gelişimiyle daha iyiye dönüştürülebilir.

Kuşkusuz logos ile ilişkili bir fikir olarak insan doğası (*hsing*) olgusal dünyaya girdiğinde yaşamla (*ming*) sıkı sıkıya birbirine örülmüş görünür. Ming karakteri gerçekten de krala yakışır bir egemenlik, kader, bir insana ayrılmış olan alinyazısı, bu yüzden de yaşam süresi, emrinde bulunan yaşamsal enerjinin derecesi anlamına gelir; böylece *ming*'in (yaşam) eros ile yakından ilişkili olduğu ortaya çıkar. Her iki ilke de deyim yerindeyse birey-ötesidir. Ruhsal bir varlık olarak insan, kendi doğası (*hsing*) ile insanı oluşturur. Bireysel insan buna sahiptir, ancak bireyin sınırlarının çok ötelere uzanır. Yaşam (*ming*) aynı zamanda insan yalnızca kendi kaderini kabul etmek zorunda olduğu için de birey-ötesidir; bilinçli iradesinden kaynaklanmaz. Konfüçyanizm *ming*'i, yaşamı, insanın uyum göstermesi gereken bir cennet yasası olarak görür; Taoculuk bunu Tao'nun yasalarının dışına çıkmayan, ancak yine de saf rastlantı olan doğanın çok renkli bir oyunu olarak ele alır; Çin Budizmi ise onun yanılısama âlemi içinde karmadan çıktığını kabul eder.

Bu düalitelere göre, bedensel-kişisel insanda, aşağıda verilen çift-kutuplu gerilimler görülür. Beden, iki psişik yapının karşılıklı etkisiyle harekete geçirilir: İlki, yang ilkesine ait olduğu için animus¹⁰ olarak çevirdiğim *hun*, ikincisi de *yin* ilkesine ait olan ve anima olarak sunduğum¹¹ *p'o*. Her iki düşünce de ölümden meydana gelen şeylerin gözlenmesinden ortaya çıkar, bu nedenle her ikisi de kendi yazılı biçimlerinde iblis¹²,

-
- 10 Wilhelm'in "animus" terimini kullanması, Jung'un kavramınca yüklenenden oldukça farklı bir anlam yükler; Jung'un kavramında animus bir kadının zihninde bulunan bir ögedir. Jung, *hun'u* logos'un anlamına yakın bulur, ancak logos terimi *hun* için kullanılamaz, çünkü logos'a daha yakın olan bir başka Çince kavram, yani *hsing* (insan doğası) bulunmaktadır, ayrıca *hun* kişisel bir etken olarak betimlenir, oysa logos kesinlikle kişisel değildir. "Topraksı can", *p'o*'ya karşıt olarak "ruhcan" ifadesi Wilhelm'in betimlediği biçimiyle *hun*'un anlamını kavrar gibi görünüyor ve terminoloji açısından olası bir karışıklıktan kaçınmak için İngilizce çeviride de bu değiştirmenin yapılması düşünülmüş, yazarlar da bir değişikliğin akıllıca olduğu konusunda aynı fikirde olmuşlardır. Ancak önerilen değişiklik okur için hiç kuşkusuz işleri kolaylaştıracak ve anlamda hiçbir değişiklik istemeyecek olmasına karşın, yine de birkaç paragrafın yeniden düzenlenmesini gerektirecek, bu yüzden de iki basım arasında çok büyük bir uzaklaşmaya yol açabilecekler. Bu nedenle, sözkonusu değişiklik yapılamamıştır. (C.F.B.)
- 11 *P'o*'nun Jung'un düşündüğü biçimiyle anima'nın yalnızca bir bölümüne karşılık geldiğine dikkat edilmelidir. Jung'un kavramında anima'nın ruhsal yönü en az animal yönü kadar önemlidir. (C.F.B.)
- 12 Çince'de "iblis"le ilgili sözcüğün mutlaka bir kötülük yan anlamı taşıması gerekmez. (C.F.B.)

yani ayrılmış olanla (*kuei*) ilgili işareti içerir. Anima'nın özellikle bedensel süreçlerle ilgili olduğu düşünülmüştür; ölümden sonra toprağa gömülür ve çürür. Öte yandan animus yüce ruhtur; ölümden sonra havaya yükselir ve burada önceleri bir süre daha etkin kalır, daha sonra gök boşluğunda buharlaşır ya da ortak yaşam gölüne doğru geri akar. Canlı insanda, bu ikisi sırasıyla serebral sistemde ve *solar pleksus* sisteminde bir dereceye kadar kendini gösterir. Animus gözlerde, anima ise karın bölgesinde bulunur. Animus parlak ve aktif, anima ise karanlık ve toprağa bağlıdır. *Hun* işareti (animus) "iblis" ve "bulut" karakterlerinden oluşur, *p'o* (anima) karakteri ise "iblis" ve "beyaz" karakterlerinden meydana gelir. Bu durum, başka yerde gölge-can ve beden-can olarak görüldüğünü bulduğumuz şeye benzer düşünceleri gösterecektir ve kuşkusuz bu Çin kavramı da buna benzer bir şeyler içermeyi amaçlamaktadır. En azından, türetmeler konusunda dikkatli olmamız gerekir, çünkü pek çok antik el yazmasında iblisle ilgili bir sistem bulunmaz, bu yüzden türetilmiş değilse de bir olasılık birincil sembolere değiniyor olabiliriz. Ne olursa olsun, animus (*hun*) aydınlık, yang-can, anima (*p'o*) ise karanlık, yin-candır.

Olağan “saat yönünde akış”¹³, yani aşağı doğru akan yaşam süreci, bu iki ruhun entelektüel ve hayvansal etkenler biçiminde ilişkiye girdikleri süreçtir. Genellikle, tutkuların dürtüklediği, ayırt etmeyen istenç olan ve animus’u ya da zihini kendi hizmetine zorlayan anima olacaktır. En azından anima bu işi, zihin kendini dışarıya doğru yönlendirecek kadar yapacaktır, bunun aracılığıyla hem animus hem de animanın enerjisi dışarı sızar ve yaşam kendini tüketir. Yaşamın sürdüğü yeni varlıkların oluşması bunun olumlu bir sonucudur, oysa asıl varlık kendini “dışlaştırır” ve “eninde sonunda şeyler tarafından bir şeye dönüştürülür”. Sonuç ölümdür. Anima toprağa karışır, animus yükselir, enerjisi yağmalanan ego ise belirsiz bir durumda geriye kalır.

13 Kullanılan Almanca sözcük *rechtläufig*’dir ve harfi harfine çevrildiğinde “doğru-akış” anlamına gelir. Metinde, bedende aşağı doğru akan “enerjiler”i betimler, bu yüzden de yukarıdaki dışında her durumda aşağı doğru akış olarak çevrilmiştir. Bedendeki enerjilerin doğal, aşağı doğru gitmelerine izin verilmeyip bastırıldığında, bu hareket geriye doğru-akış (*rüchkläufig*) olarak betimlenir. Yoga sistemi, enerjinin doğal akışının tersine döndürülebildiği ve enerjiyi ruh haline geldiği daha yüksek merkezlere çıkartan bir meditasyon tekniği öğretir. Bu son özelliği bir yana bırakılacak olursa, analitik psikoloji öğrencisi için enerjinin iki akışıyla dışadönüş ve içedönüş kavramları arasında bir bağlantı görmek kolay olacaktır. Dışadönüşle içedönüşün yalnızca psişik enerjiye uygulanması, oysa Çin kavramının hem psişik hem de fizyolojik süreçleri içeriyor gibi görünmesi önemli bir farktır. (C.F.B.)

Ego “dışlaştırma”ya boyun eğerse, aşağı doğru çekilişi izleyecek ve yalnızca, hiçbir biçimde etkin olarak katılmadan (cehennemler, aç ruhlar) hâlâ cezbedildiği yaşamın aldatıcı imgeleriyle kötü bir biçimde beslenerek, ölümün kasvetli sefaletine dalacaktır. Ancak, ego “dışlaştırma” sürecine karşın, yukarı doğru bir çaba harcamışsa, bir süre daha (aslında, hayatta kalanların özverileriyle ifade edilen enerjilerle desteklendiği sürece) hak ettiğine göre, görece mutlu bir yaşam sürdürür. Her iki durumda da kişisel öge geri çekilecek, bunun ardından da “dışlaştırma”ya karşılık gelen bir tür hacimsizleşme gelecektir. Bu durumda, varlık güçsüz hayalet haline gelir, çünkü yaşamla ilgili enerjileri yitirmiş, alinyazısı sona gelmiştir. Artık, dış değil, bütünüyle iç haller olan cennette ya da cehennemde iyi ya da kötü eylemlerinin sonuçlarını çekecektir. Bir varlık bu hallere ne kadar çok girerse, hacimsizleşme de en sonunda varlık düzleminden, bulunduğu doğa düzleminden kaybolana kadar ilerler, sonra da yeni bir rahme girerek önceki hayallerinin neden olduğu yeni bir varoluş başlar. Bu durum iblis, ruh, ayrılmış olan ve çekilmiş olanın halidir. Bu varlık haliyle ilgili Çince sözcük *kuei*'dir (bu sözcük, çoğunlukla yanlış bir biçimde “şeytan” olarak çevrilir.)

Öte yandan, yaşam süresince “geriye doğru akış” a gitmeye, yaşam enerjilerinin hareketini yükseltmeye yol açmak mümkün olmuşsa, yani animanın enerjile-

rine animus hükmetmişse, bu durumda dış şeylerden kurtulma gerçekleşir. Bunlar fark edilir, ama istenmez. Bu nedenle yanılısama onun enerjisini yağmalar. İçsel, artan bir enerji dolaşımı oluşur. Ego dünyadaki karışıklıklarından ayrılır ve ölümden sonra da hayatta kalır, çünkü “içleştirme” yaşam enerjilerinin dış dünyada boşa harcanmasını önlemiştir. Dağıtılmış bu varlıkların yerine, monadın iç dönüşü içinde bedensel varoluştan bağımsız olan bir yaşam merkezi oluşturmuşlardır. Böyle bir ego bir tanrı, *deus, shen*'dir. *Shen*, karakteri genişlemek, oluşturmak anlamına gelir; sözün kısası, *kuei*'nin karşıtıdır, en eski Çin yazılarında, aynı zamanda gökgürültüsü, şimşek, elektriksel uyarım anlamına da gelebilen çift bir kıvrım biçimiyle. Böyle bir varlık iç dönüş devam ettiği sürece varlığını sürdürür. Görülmez olmasına karşın yine de insanları etkileyebilir, onlara büyük düşünceler ve yüce eylemler esinleyebilir. Kadim zamanların azizleri ve bilgeleleri, binlerce yıldır uyarılan ve insanlığı eğiten, bunlara benzer varlıklardır.

Bununla birlikte, hâlâ bir sınırlama durmaktadır. Bu varlıklar kişisel bir karaktere sahiptirler, bu yüzden de uzam ve zamanın etkilerine bağlı durumdadırlar. Cennet ve dünyanın ebedi ve ezeli olma durumundan daha sonsuz değildirler. Şeylerle her tür karışıklıktan, içsel ayrılıştan yetişen Altın Çiçek tek başına ölümsüzdür. Bu evreye ulaşan bir insanın egosu değişir; artık

monad'la sınırlı değildir, tüm olguların kutupsal düalitesinin majik dairesine sızar ve bölünmemiş Tek'e, Tao'ya geri döner. Bu noktada da Budizm'le Taoculuk arasında bir farklılık yatmaktadır. Budizm'de bu *nirvana*'ya geri dönüş, tıpkı dünya gibi yalnızca bir yanılma olan egonun tümüyle tükenmesiyle ilişkilidir. Nirvana ölüm, durma olarak tanımlanamasa bile yine de kesinlikle transandantaldır. Öte yandan Taoculuk'ta amaç, kişi fikrini, deneyimlerden geriye kalan "izleri" biçim değiştirmiş bir durumda korumaktır. İşte bu, yaşamla birlikte kendine geri dönen ve metnimizde Altın Çiçek ile sembolize edilen ışıktır.

Ek olarak, Değişimler Kitabı'nın (I Ching) sekiz trigramının metnimizdeki kullanımıyla ilgili olarak birkaç şey daha söylemeliyiz. *Chen* $\equiv \equiv$, yani gök gürlemesi, Uyandıran trigramı, dünyanın derinliklerinden ortaya çıkan yaşamdır; her hareketin başlangıcıdır. *Sun* $\equiv \equiv \equiv$, yani rüzgar, ağaç, Soylu trigramı, gerçeklik enerjilerinin düşünce biçimine akışını niteler. Tıpkı bir rüzgarın her yere yayılması gibi, *Sun*'un dayandığı ilke de her şeyi kaplayandır ve "gerçekleşme"yi meydana getirir. *Li* $\equiv \equiv$, yani güneş, ateş, duru, Tutunan trigramı, bu ışık dininde büyük bir rol oynar. Gözlerde oturur, koruyucu çemberi oluşturur ve yeniden doğuma yol açar. *K'un* $\equiv \equiv$, yani toprak, Alıcı trigramı, iki asıl ilkeden biri, toprak enerjilerinde bulunan *yin* ilkesidir. Sürülmüş bir tarla olarak

cennet tohumunu alan ve ona biçim veren topraktır. *Tui* ☰☷, yani göl, sis, Keyifli trigramı, *yin* tarafındaki son haldir, bu nedenle de sonbahara aittir. *Ch'ien* ☰☰, yani cennet, Yaraticı, güçlü trigramı, *K'un*'u yani Alıcı'yı dölleyen *yang* ilkesinin somut halidir. *K'an* ☵☵, yani su, Dipsiz trigramı, zaten görünüşteki yapısında da belirtildiği gibi, logosu gösteren *Li*'nin ☲☲ karşıtıdır. Eros bölgesini temsil eder, *Li* ise logos'u sembolize eder. *Li* güneş, *K'an* ise aydır. *K'an* ve *Li*'nin birleşmesi çocuğu, yeni insanı ortaya çıkaran gizli, büyülü süreçtir. *Ken* ☶☶, yani dağ, Hareketsiz Duran trigramı, dış şeyleri hareketsiz tutarak iç dünyaya yaşam veren meditasyonun sembolüdür. Bu nedenle *Ken* ölümün ve yaşamın buluştuğu, "Stirb und Werde"nin tamamlandığı yerdir.

T'AI I CHIN HUA TSUNG

CHIH'IN ÇEVİRİSİ

I. GÖKSEL BİLİNÇ (KALP)

Üstat Lü-tsu, kendisi aracılığıyla varolana Yol (Tao) denir, demiştir. Tao'nun ne adı ne de biçimi vardır. O öz,¹ asıl ruhtur. Öz ve yaşam görülemezler. Onlar cennetin ışığındadırlar. Cennetin ışığı görülemez. O, iki gözün içindedir. Bugün senin rehberin olacağım ve sana ilk olarak yüce Tek'in * Altın Çiçeğinin sırrını açıklayacağım, bundan başlayarak geri kalanı ayrıntısıyla anlatacağım.

Yüce Tek, üzerinde hiçbir şey olmayanı anlatan terimdir. Yaşam büyüsunün sırrı eylemsizliğe ulaşmak için eylemi kullanmaya dayanır. İnsan her şeyin üzerinden geçmeyi ve doğrudan içine işlemeyi istememelidir. Bize kuşaktan kuşağa aktarılan özlü söz, insan doğasıyla (*hsing*) ilgili işlerin yönetimini ele almaktır. Bunu yaparken önemli olan herhangi bir yanlış yolu tutmamaktır.

Altın Çiçek ışıktır. Işık ne renktir? Altın Çiçek sembol olarak kullanılır. O, transandantal yüce Tek'in gerçek enerjisidir. "Su-bölgesindeki kurşunun tek tadı vardır" ifadesi ondan söz eder.

1 *Hsing*, diğer türlü "insan doğası" olarak çevrilir. (C.F.B.)

* Yüce tek, yin ve yang'ın birleşiminin oluşturduğu Tai Chi'dir. Türkçe İçin Notlar (T.i.n.)

Gökler, suyu Tek aracılığıyla yarattı.² Bu yüce Tek'in gerçek enerjisidir. İnsan bu Tek'e erişirse canlı olur; onu yitirirse ölür. Ancak, insan enerji içinde yaşıyor olsa bile (yaşamsal soluk, *prana*), tıpkı suda yaşayan ama suyu görmeyen balıklar gibi, o da enerjiyi (yaşamsal soluk) görmez. Aynı balıkların sudan yoksun kaldığında yok olması gibi, insan da yaşamsal soluğu olmadığında ölür. Bu nedenle ustalar insanlara asıl için oruç tutmalarını ve Tek'i korumalarını öğrettiler; o, ışığın dolaşımı ve merkezin sürdürülmesidir. Bu gerçek enerji korunabilirse, yaşam süresi de uzatılabilir ve bu durumda "erime ve karışma"* yoluyla ölümsüz bir beden yaratma yöntemi uygulanabilir.³

Işığın dolaşımıyla ilgili çalışma bütünüyle geriye doğru akış hareketine bağlıdır, bu biçimde düşünceler (göksel kalp, göksel bilincin yeri) biraraya toplanır. Göksel kalp, güneş ve ay arasında (yani iki göz arasında) bulunur.

Sarı Saray Kitabı'nda şöyle der: "Otuz santimetre karelik sarayın üç santimetre karelik alanında, yaşam

2 Almanca metinde Değişimler Kitabı'nın bu tümcenin aslı olduğu söylenmektedir. Orada bulunmamaktadır, bu yüzden Hellmut Wilhelm'in izniyle bu ifade çıkarılmıştır.

* Erime ve karışma terimi, cinsel enerji ve organlardaki erdem enerjilerinin bir araya getirilerek bir tür simya süreci ile ikinci bedenin, yani ölümsüz bedenin yaratılmasını anlatmaktadır. (T.i.n.)

3 Bu yorum olasılıkla on yedinci ya da on sekizinci yüzyıldan gelmektedir. (Wilhelm'in düzenlediği dipnotlar metinle birlikte verilmiştir. Önceki basımda, Almanca'yla uygun olarak, bunlar metnin ardından gelir. C.F.B)

düzenlenebilir." Otuz santimetre karelik saray insanın kafasıdır. Buradaki üç santimetrelik alan ise göksel kalpten başka ne olabilir ki?* Üç santimetre karenin ortasında görkemli olan oturur. Yeşim kentin erguvanisi salonunda En Büyük Boşluğun ve Yaşamın Tanrısı oturur. Konfüçyanistler buna boşluğun merkezi; Budistler, yaşamın terası; Taocular, ataların ülkesi, sarı saray, karanlık geçit ya da önceki cennetin yeri der. Göksel kalp oturma yeri, ışık da efendidir.**

Bu nedenle ışık dolaşırken, tıpkı kutsal bir kral başkenti kurduğunda ve düzenin temel yasalarını oluşturduğunda, tüm devletlerin övgüyle yaklaşması; ya da üstat sakin, dingin olduğunda hizmetçilerinin onun buyruklarına kendi rızalarıyla uyması ve her birinin kendi işini yapması gibi, tüm bedeninin enerjileri de onun tahtının önünde hazır bulunurlar.

Bu yüzden tek yapmanız gereken ışığı dolaştırmaktır; yani en derin ve en harika sırrı. Işığı hareket ettirmek kolay ama sabitleştirmek zordur. Yeterince uzun süre dolaştırılırsa o kendini kristalize eder;*** bu doğal ruh-bedendir. Bu kristalize olan ruh, dokuz cen-

* Bu alan, beynin merkezinde, hipofiz ve epifiz bezlerinin bulunduğu boşluğa karşılık gelmektedir. (T.i.n.)

** Burada kastedilen alan, beynin merkezinde bulunan üst Tan T'ien ya da üst iksir alanıdır. Alt iksir alanındaki simya sürecinde oluşan ölümsüz ruh, buradaki tahtta oturur. (T.i.n.)

*** Işık ya da ruhsal enerji, 8 ekstra enerji meridyeninde dolaşırken kristalize bir hâl alıp ölümsüz bedeni oluşturmaya başlar. (T.i.n.)

netin ötesinde oluşturulur. Bu, Kalbin Mührünün Kitabı'nda anlatılan durumdur: "Parlak gün ışığında, sessizce yukarı doğru uçacaksın."*

Bu temel ilkeyi uygularken, başka yöntemler aramak zorunda değilsiniz, ancak düşüncelerinizi bunun üzerinde yoğunlaştırmalısınız. Leng Yen⁴ kitabı şöyle der: "İnsan düşünceleri toplayarak uçabilir, üstelik cennette doğacaktır". Cennet engin mavi gökyüzü değil, Yaratıcı'nın evinde bedensel olarak varoluşa neden olunan yerdir. Buna uzunca bir süre devam edilirse, bedenın yanısıra tümüyle doğal olarak diğer bir ruh-beden gelişir.

Altın Çiçek, Yaşamın İksiri'dir (*Chin-tan*; tam anlamıyla, altın top, altın hap). Ruhsal bilinçteki tüm değişimler kalbe bağlıdır. Tümüyle doğru biçimde işlemesine karşın, yine de aşırı zekâ ve açıklık, tam anlamıyla dalma ve sakinlik gerektirecek kadar akıcı olan gizli bir büyü vardır. Bu en üst düzey zekâ ve kavrayışa sahip olmayan insanlar büyüü uygulayacak yolu bulamazlar; dalma ve sakinlikle ilgili bu en yüksek kapasiteye sahip olmayan insanlar bu nedenle ona sıkıca tutunamazlar.

Bu bölüm dünyanın yüce Yol'unun (Tao) kaynağını açıklar. Göksel kalp yüce Yol'un tohumudur.

* Parlak gün ışığı, ölümsüz bedenın ölüm ötesine geçişini yani gerçek ölümsüzlüğü anlatır. (T.i.n.)

⁴ Leng Yen, *Budist Suramgama Sutra*'dır.

Tümüyle sakin olabilirsiniz, göksel kalp de o anda kendini gösterecektir. Duygu harekete geçtiğinde ve kendini normal akış içinde ifade ettiğinde, insan asıl yaratık olarak yaratılır. Bu yaratık gebe kalmayla doğum arasında doğru yerde durur; bir bireyleşme belirtisi doğuma girdiğinde, insan doğası ve yaşam ikiye ayrılır. Bu andan sonra en yüksek sessizlik elde edilemezse, insan doğası ve yaşam birbirlerini bir daha asla göremez.

Bu nedenle Yüce Mutlağın Planı'nda⁵ yüce Tek'in kendi içinde gerçek enerji (*prana*), tohum, ruh, animus ve anima'yı içerdiği söylenir. Düşünceler, göksel kalp görülebilecek biçimde tamamen sakin değilse, ruhsal zekâ kaynağa yalnız başına ulaşır. Bu insan doğası aslında gerçek uzayda yaşar ama ışığın parlaklığı iki gözün içinde bulunur. Bu nedenle Üstat, ışığın dolaşımını öğretir, bu sayede gerçek insan doğasına ulaşılabilir. Gerçek insan doğası asıl ruhtur. Asıl ruh tamamen insan doğası ve yaşamdır, insan onun içinde gerçek olanı kabul ederse, bu asıl enerjidir. İşte, yüce Yol tam da bu şeydir.

Üstat bunun dışında, insanların bilinçli eylemden bilinçsiz eylemsizliğe götüren yolu gözden kaçırmaları gerektiğiyle de ilgilenir. Bu nedenle, bilinçsiz eylemsizliğin elde edilebilmesi için, Yaşam İksiri'nin büyüsünün bilinçli eylemden yararlandığını söyler. Bilinçli eylem cennetin kurtarışını açıkça göstermek için ışığı iyice düşünme yoluyla dolaşıma başlatmaya dayanır. Gerçek tohum doğarsa, onu eritmek ve ka-

5 Bakınız: Chung-yuan Chang'ın denemesi, *Self Realization and the Inner Process of Peace* (İçsel Farkındalık ve İçsel Bakış Süreci), Eranos Jarbuch'ta, Zürih, 1956. (C.F.B.)

rıştırmak, bu biçimde de Yaşam İksiri'ni oluşturmak için doğru yöntem uygulanırsa, geçit aşılabılır. Isıtma, besleme, yıkama ve temizlemeyle geliştirilmesi gereken embriyo oluşturulur. Bu, bilinçsiz eylemsizlik âlemine geçer. Embriyonun doğmasından, kabuğunu çıkarmasından ve sıradan dünyadan kutsal dünyaya geçmesinden önce tam bir yıllık bu ateş dönemi gereklidir.

Bu yöntem oldukça kolaydır. Ancak buna bağlı o kadar çok dönüştürücü ve değiştirici durum vardır ki insanın bir sıçramayla birdenbire oraya varamayacağı söylenir. Ölümsüz yaşamı arayan her kim ise, insan doğası ve yaşamın başlangıçta kaynaklandığı yeri aramak zorundadır.

2. ASIL RUH VE BİLİNÇLİ RUH

Üstat Lü-tsu cennet ve dünyaya oranla insanın bir mayıssineği gibi olduğunu söyler. Ancak yüce Yol ile karşılaştırıldığında cennet ve dünya da tıpkı bir kabarcık ve bir gölge gibidir. Yalnızca asıl ruh ve gerçek doğa zamanın ve uzamın üstesinden gelir.

Cennet ve dünya gibi tohumun enerjisi de geçicidir; ama asıl ruh kutupsal farklılıkların ötesindedir. Burası cennetin ve dünyanın kendi varlıklarını elde ettikleri yerdir. Öğrenciler asıl ruhun nasıl kavranacağını anladıklarında, ışıkla karanlığın kutupsal karşıtlık-

larının üstesinden gelir ve artık üç dünyada⁶ da oylanmazlar. Ancak, yalnızca insan doğasının asıl yüzünü kafasında canlandırmış olan biri bunu yapabilir.

İnsanlar rahimden serbest bırakıldıklarında, asil ruh üç santimetre kareye (gözlerin arasına) oturur ama bilinçli ruh kalbin altında oturur.* Daha aşağıdaki bu dünyevî kalp, büyük bir şeftali biçimindedir: Akciğerlerle kaplıdır, karaciğer tarafından desteklenir ve bağırsaklar ona hizmet eder. Bu kalp dış dünyaya bağımlıdır. İnsan bir gün bile yemek yemezse, kendini aşırı rahatsız hisseder. Korkutucu bir şey duyarsa kalbi çarpar; hiddetlendirici bir şey işitirse durur; ölümle karşılaşırsa üzülür; çok güzel bir şey görürse gözleri kamaşır. Ama kafadaki göksel kalp, en sonunda hareket etmeyecek midir? Sorabilirsiniz: Göksel kalp kıpırdayamaz mı? Ben de yanıtlarım: üç santimetre karedeki gerçek düşünceler nasıl hareket edebilir! Gerçekten hareket ederlerse, bu iyi değildir. Sıradan bir insan ne zaman ölürse o zaman hareket eder ama bu da iyi değildir. Işık zaten bir ruh-beden halinde katılmış, yaşam enerjisi de giderek içgüdülere ve

6 Cennet, dünya, cehennem.

* Taocular, insanın bir değil üç beyine ya da ruha sahip olduğunu düşünürler. Bunlar, beynimizde bulunan düşünen zihin, kalbimizde bulunan bilinçli zihin ve karnımızda bulunan farkındalık zihnidir. Üç zihin bir araya geldiğinde bilge zihini oluştururlar. Bilge zihin başın merkezine yerleştiğinde ölümsüzlük aşaması başlar. (T.i.n.)

hareketlere işlemişse, doğrusu bu en iyisidir. Ancak bu binlerce yıldan beri açıklanmamış bir sırdır.

Alttaki kalp göksel hükümdarı zayıflığı yüzünden küçümseyen sağlam, güçlü bir komutan gibi hareket eder, devlet işlerinde de liderliğe el koymuştur. Ancak asıl kale sağlamlaştırılıp savunulabilirse, sanki tahtta oturan kuvvetli ve bilge bir hükümdar gibi olur. Hükümdarın sağında ve solunda duran ve onu tüm güçleriyle destekleyen iki yardımcı gibi gözler ışığı dolaştırmaya başlar. Merkezdeki yönetim bu biçimde düzenli olduğunda, bütün o isyankâr kahramanlar da ters çevrili mızraklarıyla emir almaya hazır biçimde kendilerini takdim edeceklerdir.

Yaşam İksiri'ne giden yol en üst büyü olarak bilinir, tohum-su, ruh-ateş ve düşünce-dünya: İşte bu üçü. Tohum-su nedir? O önceki cennetin gerçek bir enerjisidir (eros). Ruh-ateş, ışıktır (logos). Düşünce-dünya ortada oturanın göksel kalbidir (sezgi). Ruh-ateş, etkilemek; düşünce-dünya, madde ve tohum-su ise temel için kullanılır. Sıradan insanlar bedenlerini düşünceler yoluyla elde ederler. Beden yalnızca 1,5-2 m. boyunda dış bir beden değildir. Bedenin içinde anima vardır. Anima, bilinci etkilemek için ona sadık kalır. Anima dışıldır (*yin*), bilincin özüdür. Bu bilinç engellenmediği sürece kuşaktan kuşağa aktarılmaya devam eder; anima'nın biçiminin değişmesi ve özün dönüşümleri sonsuzdur.

Ancak bunun yanısıra bir de içinde ruhun sığındığı animus vardır. Animus gündüz gözlerde yaşar, gece ise karaciğerde barınır.* Gözlerde yaşıyorken görür; karaciğerde barınırken düşlere dalar. Düşler, ruhun dokuz cennet ve dokuz dünyanın tümündeki gezintileridir. Ancak, insanın uyanırken karanlık, içine kapanık bir ruh halinde olması ve kendi bedensel formuna zincirlenmesi, anima tarafından engellenir. Bu nedenle animus'un yoğunlaşması ışığın dolaşımı ile sağlanır ve bu yolla ruh korunur, anima kontrol altına alınır ve bilincin yolu kesilir. Çok eskilerin dünyadan kaçmak adına kullandıkları yöntem, bütünüyle yaratıcıya dönmek için karanlığın çerçöpünün tümüyle eritilmesine bağlıdır. Bu, animanın küçültülmesi ve animus'un tamamen erdirilmesinden başka bir şey değildir. Işığın dolaşımı da karanlığı azaltmanın ve anima üzerinde üstünlük kazanmanın büyüsel araçlarıdır. Çalışma Yaratıcı'yı geri getirmeye yöneltilmese bile kendini ışığın dolaşımının büyüsel araçlarıyla sınırlar, Yaratıcı olan ışığın tam da kendisidir. Onun dolaşımı aracılığıyla Yaratıcı'ya dönülür. Bu yöntem izlenirse, ona bol miktarda tohum-su sunulacaktır; ruh-ateş tutuşturulacak ve düşünce-dünya katılaşp kristalize olacaktır. Bu biçimde kutsal meyve olgunlaşır. Kutsal bokböceği topunu yuvarlar ve topun içinde onun ruhsal yoğunlaşmasının

* Animus, ruh ya da Shen. Gece 11-03 arasında karaciğerde dinlenir. Bu nedenle bu saatlerde mutlaka uyuyor ya da meditasyon yapıyor olmak gerekir. (T.i.n.)

坐 禪 圖

會空安
大正之觀
孔子之
德則之正

坐久忘所知忽覺月在地
泠泠天風來騫然到肝肺
俯視一泓水澄澄無物蔽
中有鐵絛逆然黑白相笑

無事此靜坐一日如兩月
若活七十年便是百四十

靜坐少思寡欲其心養氣存神
此是修真要訣學者可以骨神

Meditasyon, Evre 1: Işığın toplanması.

bölünmemiş çabası sonucunda yaşam gelişir. Peki, bir embriyo gübre içinde büyüebiliyorsa, ruhu üzerinde yoğunlaştırdığımızda göksel kalbimizin oturma yeri de niçin bir beden yaratabilmesin?

Etkili, gerçek bir insan doğası (yaşama gücüyle birleşmiş logoslar) Yaratıcı'nın evine indiği zaman animus ve animaya bölünür. Animus göksel kalptedir. O ışığın doğasıdır; o hafifliğin ve saflığın gücüdür. O biçim olarak başlangıçta varolan kaynakla özdeş olan büyük boşluktan aldığımız şeydir. Anima karanlığın doğasının niteliğini taşır. Güçlünün ve karışığın enerjisidir; bedensel etten kalbe bağlıdır. Animus yaşamı sever. Anima ölümü arar. Tensel arzuların ve öfke dürtülerinin hepsi anima'nın etkisidir; o ölümden sonra kanla beslenen ama yaşam süresince en büyük sıkıntılar içinde olan bilinçli ruhtur. Karanlık olan şey karanlığın kendisine dönüşür ve buna benzer şeyler kendi türlerine göre birbirlerini çekerler. Ancak öğrenci karanlık anima'yı tümüyle nasıl damıtacağını kavrar, bu sayede anima kendini saf ışığa dönüştürür (yang).⁷

Bu bölümde insan bedeninin yaratılmasında bilinçli ruh ve asıl ruh tarafından oynanan rol betimlenmektedir. Üstat, insanın yaşamı bir mayıssineğinin yaşamı gibidir der: yalnızca asıl ruhun gerçek insan doğası, cennet ve dünyanın döngüsünü, aeon'la-

⁷ Burada ışık, parlayan ışık olarak değil, bir dünya ilkesi, pozitif kutup olarak kastediliyor.

rın yazgısını aşabilir. Gerçek insan doğası, kutbu olmayandan [sonlu] kaynaklanır ve kutupsallığın asıl enerjisini [sonsuz] alıp onun sayesinde cennet ve dünyanın gerçek özünü kendi içine çeker ve bilinçli ruh haline gelir. Asıl ruh olarak o kendi insan doğasını baba ve anneden alır. Bu asıl ruh bilinç ve bilgidendir yoksundur ama bedenini biçimlendirici süreçlerini düzenleyebilir. Bilinçli ruh oldukça açık ve etkilidir ve kendini bitmez tükenmez bir biçimde uyarlayabilir. O insan kalbinin hükümdarıdır. Bedende kaldığı sürece o animus'tur. Bedenden ayrılmasından sonra ruh haline gelir. Beden varoluşa girerken asıl ruh kendini katabileceği bir embriyoyu henüz oluşturmamıştır. Bu nedenle kendini polarize olmayan özgür Tek'te kristalize eder.

Doğum anında bilinçli ruh enerjisi içine çeker ve böylece yeni doğanın oturma yeri haline gelir. O, kalbin içinde yaşar. Bu andan itibaren, kalp efendidir ve bilinçli ruhun gücü varken asıl ruh yerini kaybeder.

Asıl ruh hareketsizliği, bilinçli ruh hareketi sever. Kendi hareketinde duygulara ve arzulara bağlı kalır. Asıl ruhun enerjisi tamamen tükenene kadar gündüz ve gece asıl tohumu harcar. Bu durumda bilinçli ruh kabuğu terk eder ve ayrılır.

Bunu çoğunlukla iyi yapan, ölüm geldiğinde saf ve açık olan ruh-enerjiye de sahiptir. O ağız ve burunun üst açıklıklarından dağılır. Saf ve hafif enerji yukarı yükselip cennete kadar süzülür ve beş katlı duruma, gölge-deha ya da gölge-ruh durumuna gelir. Ancak yaşam süresince asıl ruh bilinçli ruh tarafından para hırsı, budalalık, arzu ve şehvet için kullanıldıysa ve her tür günaha adandıysa, bu durumda ruh-enerji de ölüm anında karışır ve şaşırır, bilinçli

ruh da karnın kapısının alt açıklıkları yoluyla solukla birlikte dağılır.* Ruh-enerji karışık ve temiz değilse aşağı doğru kristalize olur, cehenneme düşer ve bir iblis haline gelir. İşte bu durumda yalnızca asıl ruh kendi doğasını yitirmekle kalmaz, gerçek insan doğasının gücü ve bilgeliği de azalır. Bu nedenle Üstat, "hareket ediyorsa, iyi değildir," der.

Asıl ruh korunmak isteniyorsa, ilk önce mutlaka algılayan ruha boyun eğdirilmelidir. Onu kontrol altına almanın yolu ışığın dolaşımından geçer. Işığın dolaşımını geliştirilecekse, hem beden hem de kalp unutulmalıdır. Kalp ölmeli, ruh yaşmalıdır. Ruh yaşarken, soluk da harika bir biçimde dolaşmaya başlayacaktır. Bu, Üstadın "en iyisi" dediği şeydir.⁸ Daha sonra ruhun karın bölgesine (solar pleksus) dalmasına izin verilmelidir. Bu durumda enerjinin ruhla ilişkisi olur ve ruh enerjile bütünleşip kendini kristalize eder. Bu, çalışmaya başlama yöntemidir.

Zaman içinde, asıl ruh yaşam meskeninde kendini gerçek enerjiye dönüştürür. O anda, Yaşam İksiri haline gelebilecek biçimde gerçek enerjiyi damıtmak

* Taocular, ölüm ânında ruhun iki çıkış kapısı olduğunu söylerler. Bu kapılardan ilki, başın tepe noktasında bulunan Pai Hui'dir. Ruh bu kapıdan çıktığında ölümsüz olur ve bir daha dünyaya gelmek zorunda kalmaz. İkinci kapı ise anüstür. Ruh bu kapıdan çıktığında dünyaya bağlanır ve yeniden bu boyuta gelmek zorunda kalır. (T.i.n.)

8 Burada yeniden doğuşun dört evresi niteleniyor. Yeniden doğuş (sudan ve ruhtan) etten ölümlü beden içindeki pnömatik bedenin gelişimidir. Bunda, Paul ve John'un düşünceleriyle bir ilişki olduğu açıktır.

için, değirmen çarkının dönüşü* yöntemi uygulanmalıdır. Bu, yoğun çalışma yöntemidir.

Yaşam İksiri incisi tamamlandığında kutsal embriyo oluşturulabilir; sonrasında çalışma, ruhsal embriyonun ısıtılması ve beslenmesine yönlendirilmelidir. Bu, tamamlama yöntemidir.**

Çocuğun enerji-bedeni tamamen oluşturulduğunda, çalışma embriyonun doğabilmesini ve boşluğa dönebilmesini sağlayacak biçimde yönlendirilmelidir. Bu ise çalışmayı bitirme yöntemidir.

En eski zamanlardan bugüne kadar, bu boş bir laf değil, ebedi bir yaşayış, ölümsüz bir ruh ve kutsal bir insan ortaya çıkarmanın gerçek yönteminin içindeki yüce Yol'un düzenidir.

Ancak, çalışma belirli bir yere kadar tamamlanırsa, karanlık ilkeye ait olan her şey bütünüyle söğürülür ve beden saf ışığa doğar. Bilinçli ruh asıl ruha dönüştürüldüğünde, dönüşümün sonsuz kapasitesine ulaştığı ve doğum döngüsünden ayrılarak altı katlı⁹ duruma, altın dehaya yol açmış olduğu söylenebilir. Bu yüceltme yöntemi uygulanmazsa, doğuyor ve ölüyor olmanın yolundan nasıl kaçılabilir ki?

* Değirmen çarkının dönüşü yöntemi, cinsel enerjinin omurgadan yukarıya yükseltilerek ruhsal enerjiye dönüştürülmesi için kullanılan bir tür solunum ve imajinasyon çalışmasıdır. (T.i.n.)

** Bu aşamada, ölümsüz beden alt tan tien ya da iksir alanında yaratılır ve kırk yıl boyunca erdem enerjisi ile beslenir. Bu yöntem K'an ve Li ya da Ateş ve Su çalışması olarak bilinir. (T.i.n.)

9 İyiyi körü körüne bulmaya çabalayan kişinin ölümünde dönüştüğü şimdiki beş kat ruh beş duyunun bölgesiyle sınırlıdır, bu yüzden de hâlâ bu dünyaya hapsedilir. Yeniden doğuş onun altıncı, yani ruhsal âleme geçişini etkiler.

3. IŞIĞIN DOLAŞIMI VE MERKEZİN KORUNMASI

Üstat Lü-tsu der ki: "Işığın dolaşımı" ifadesi ne zamandan beri kullanılmaktadır? Bu "Biçimin Başlangıcının Gerçek İnsanı" (Kuan Yin-hsi) tarafından açıklanmıştır.¹⁰ Işık bir dairenin içinde hareket ettirildiğinde, cennetin ve dünyanın, ışığın ve karanlığın bütün enerjileri kristalleşir.* Bu, tohum-benzeri düşünme, enerjinin arınması ya da düşüncenin arınması olarak adlandırılan şeydir. Bir insan bu sihri uygulamaya başlarsa, sanki varoluşun ortasında varolmayış gibi olur. Zamanla çalışma tamamlandığında ve bedenin ötesinde bir beden olduğunda, sanki varolmayışın ortasında bir varoluş gibi olur. Ancak yüz günlük** yoğunlaştırılmış bir çalışmanın ardından, ışık gerçek olacak ve ancak bundan sonra ruh-ateş haline gelecektir. Yüz günden sonra orada ışığın ortasında, gerçek ışık-kutbun bir noktası (yang) kendiliğinden gelişecektir.

10 Lao-tse'nin bir öğrencisi. (Söylenceye göre. H.W.)

* Işığın daire içinde hareket ettirilmesi, mikrokozmetik ve makrokozmetik meditasyon yöntemlerini anlatıyor. Mikrokozmetik yörünge, biri yin diğeri yang enerji taşıyan iki enerji kanalının bir çember ya da daire oluşturacak şekilde bir araya gelmesiyle meydana gelir. (T.i.n.)

** Yüz gün, Taoculukta çok önemli bir çalışmadır. Yüz gün, ölümsüzlüğün kapılarının aralandığı temel enerji çalışmalarını anlatır. Ayrıntılar için Dharma Yayınları tarafından yayınlanan "Mükemmel Sağlık, Daha İyi Seks ve Uzun Yaşam İçin 100 Gün, Eric Steven Yudelove" adlı kitaba bakınız. (T.i.n.)

Sonra aniden tohum inci gelişir. Bu sanki birbirine sarılmış kadınla erkek gibidir ve bir gebelik meydana gelir. Bu durumda, çok sessiz olunmalı ve beklenmelidir. Işığın dolaşımı ateşin çağıdır.

Asıl dönüşümün ortasında ışığın parlaklığı (*yang-kuang*) belirleyici şeydir. Bu, fiziksel dünyada güneş; insanda ise gözdür. Ruhsal bilincin parlaklığı ve dağılması, başlıca, dışarı (aşağı doğru akar) yönlendirildiğinde bu enerji tarafından oluşturulur. Bu nedenle Altın Çiçeğin Yol'u tümüyle geriye akış yöntemine* dayanır.

İnsanın kalbi ateş işareti altında durur.¹¹ Ateşin alevleri yukarı doğru baskı yapar. Gözler dünyanın nesnelere bakarken o dışarı yöneltilen görüşle birlikte. Bu anda insan gözlerini kapatır ve bakışın yerini değiştirerek onu içeri çevirip atalarının odalarına bakarsa, bu geriye akış yöntemi demektir. Böbreklerin enerjisi su işareti altındadır. Arzular harekette geçirilirse, aşağı doğru gider, dışarı yönlenir ve ço-

* Geriye akış, cinsel enerji de dahil olmak üzere enerjilerin dışarıya değil, içeriye ve yukarıya doğru yönlendirilmesini anlatır. (T.i.n.)

11 İki psişik kutup burada birbiriyle çelişiyor. Bunlar, ateş trigramının (*Li*) altında bulunabilecek olan logos (kalp, bilinç) ve su (*K'an*) trigramının altında bulunabilecek olan eros (böbrekler, cinsellik) olarak temsil ediliyor. "Doğal" insan her iki enerjinin de dışarı doğru çalışmasına izin verir (entelekt ve üreme süreci); bu yüzden, bunlar "dışarı akar" ve tüketilir. Usta bunları içeri doğru yönlendirip biraraya getiriyor, bu sayede birbirlerini döllüyorlar ve psişik olarak yaşamsal, bu yüzden de sağlam bir ruh yaşamı ortaya çıkarıyorlar.

cuklar oluşturur. Salıverme anında dışarı doğru akmasına izin verilmez ve Yaratıcı'nın potasına girecek biçimde düşünce enerjisiyle geri götürülür ve kalple bedeni canlandırıp onları beslerse, bu da geriye akış yöntemi olur. Bu yüzden Yaşam İksiri'nin Yolu tamamen geriye akış yöntemine dayanır, denir.*

Işığın dolaşımı yalnızca tek başına bedenin tohum-çiçeğinin bir dolaşımı değil, aynı zamanda gerçek, yaratıcı ve biçimlendirici enerjilerin de dolaşımıdır. Bu, yalnızca anlık bir düşlem değil, tüm aeon'ların devrinin (can-göçleri) tükenmesidir. Bu yüzden, insan gözüyle bakıldığında, bir solukluk süre bir yıl anlamına gelir ve dokuz yolun (reenkarnasyonun) uzun gecesiyle yüzyıl ölçülebilir.

Bir insan arkasında bireyleştirme'ye¹² ait bir ses duyduktan sonra duruma göre dışarı doğru doğacak

* Ateş, kalpte, su böbreklindedir. Su ya da şehvet arttığında ateşi ya da sevgiyi, erdemi söndürür. Oysa ateş suyun altına getirilip su ısıtıldığında, açığa çıkan buhar ikinci bedeni oluşturur. Bu K'an ve Li çalışmasıdır. (T.i.n.)

12 Burada "bireyleştirme" olarak çevrilen "ho" karakteri bir "çevirme" içinde "enerji" simgesiyle yazılmaktadır. Bu yüzden, bölünmez monad'ta işlenmiş olan entelekt biçimi anlamına gelir. Bir enerji biriminin ayrılması ve cisim haline gelmeye yol açan tohum-enerjilerle sarılmasıdır. Bu süreç bir sesle ilişkili olarak düşünülür. Ampirik olarak, gebe kalmayla aynı zamana rastlar. Bu andan başlayarak, birey doğumla birlikte ışığa çıkana kadar sürekli ilerleyen bir "gelişim", "açılma" meydana gelir. Bundan sonra da enerji tükenene ve ölüm gelene kadar otomatik olarak ileri doğru devam eder.

ve geç yaşına kadar hiçbir zaman geriye bakmayacaktır. Işığın enerjisi kendini tüketir ve damla damla akar. Bu, dünyaya dokuz katlı (reenkarnasyonun) karanlığı getirir. Leng Yen¹³ adlı kitapta şöyle denir: "Düşünceleri yoğunlaştırarak insan uçabilir; arzuları yoğunlaştırarak düşer." Küçük bir öğrenci düşüncelerine biraz özen gösterip arzularına daha çok dikkat ettiğinde batma yoluna girer. Gerçek sezgi yalnızca düşünme ve sessizlik yoluyla doğar: bunun için de geriye akış yöntemi gereklidir.

"Gizli Yazışmalar Kitabı"nda¹⁴ şöyle denir: "Kurtuluş gözlerdedir." "Sarı Hükümdarın Basit Soruları"nda¹⁵ ise, "İnsan bedeninin tohum-çiçekleri boş uzayda yukarı doğru yoğunlaştırılmalıdır." denilmektedir. Bu, ona gönderme yapmaktadır. Bu tümcede ölümsüzlük ve ayrıca dünyanın üstesinden gelinmesi anlatılır. Bu, her dinin ortak amacıdır.

Işık ne yalnızca beden içinde ne de yalnızca bedenin dışındadır. Dağlar, nehirler ve büyük dünya, Güneş ve Ay ile aydınlanır; tüm bunlar bu ışıktır. Bu yüzden, o yalnızca bedenin içinde değildir. Kavrayış ve açıklık, algı ve aydınlanma ve tüm hareketler de

13 *Suramgama Sutra*, Budist bir sutra.

14 *Yin fu-ching*, Taocu bir klasik. (İngilizce çeviri için, bakınız Frederick Henry Balfour, *Taoist Texts*, (Taocu Metinler) Londra and Şangay, tarihsiz, s. 49-62. H.W.)

15 *Huang-ti nei-ching su-wen*, Sonraki dönemden bir Taocu çalışma; efsanevi hükümdar Huang Ti'den geldiği öne sürülür.

(ruha ait) aynı bu ışık gibidir; bu yüzden ışık yalnızca bedenin dışındaki bir şey değildir. Cennet ve dünyanın ışık-çiçeği sonsuz uzayı doldurur. Ama aynı zamanda insan bedeninin ışık-çiçeği de cennetten geçer ve dünyayı kaplar. Bu nedenle, ışık dolaşmaya başlar başlamaz cennet ve dünya, dağlar ve nehirler, bunların hepsi aynı anda onunla birlikte dolaşıyor demektir. Çocuklar, buna dikkat edin. Bir gün için meditasyon yapmazsanız bu ışık dışarıya doğru, kimbilir nereye akar? Onbeş dakika kadar meditasyon yaparsanız, bunun sayesinde onbin aeon'u ve bin doğumu ortadan kaldırebilirsiniz. Tüm yöntemler sessizlikte biter. Bu olağanüstü büyü anlaşılabilir.

Ancak, uygulama başlatıldığında, açık seçik olandan derinde olana, işlenmemiş olandan ince olana doğru zorlanmalıdır. Her şey orada kesinti olmamasına bağlıdır. Uygulamanın başlangıcı ve bitişi bir olmalıdır. İkisinin arasında, söylemeye gerek olmayan daha serin ve daha sıcak anlar vardır. Ancak amaç cennetin enginliğine ve denizin derinliklerine ulaşmak olmalıdır, bu biçimde tüm yöntemler oldukça kolay görünür ve olmuş gibi kabul edilir. Sadece bundan sonra onu iyice öğrenmiş oluruz.

Tüm kutsal insanlar bunu birbirine miras olarak bırakmışlardır; düşünceye dalma (*fan-chao*, iyice düşünme) olmadan hiç bir şey mümkün değildir. Konfüçyüs, "Algılamak insanı amaca ulaştırır"; ya da Bu-

da, “Kalbin Görüşü”; veya Lao-tse, “İç görüş” derken aynı şeyi söylemektedirler.

Herkes iyice düşünmeyle ilgili konuşabilir ama sözcüğün ne anlama geldiğini bilmiyorsa bu konuda uzmanlaşamaz. İyice düşünme yoluyla tersine döndürülmesi gereken şey, biçimlendirici ruhun henüz kendini göstermediği noktaya kendini yönlendirmek zorunda olan kendi durumunu çok düşünen kalptir. Bedenimizin içinde, cennetin ve dünyanın oluşmasından önce varolan biçim için çabalamalıyız. Bugünün insanları oturup yalnızca kendi egolarına bakarak ancak bir-iki saat meditasyon yapıyor ve buna iyice düşünme diyorlarsa, bundan nasıl bir şey çıkabilir ki?

Budizm ve Taoculuğun iki kurucusu, burnun ucuna bakılması gerektiğini öğretmişlerdir. Ancak bununla düşüncelerin burnun ucuna yüklenmesi ya da gözler burnun ucuna bakarken düşüncelerin sarı orta üzerinde yoğunlaştırılması gerektiğini hiç kastetmemişlerdir. Gözler nereye bakarsa kalp de oraya çevrilir. O, yukarı (sarı orta) ve aşağı (burun ucu) ya da değişmeli olarak bir yukarı bir aşağı doğru aynı anda nasıl çevrilebilir? Tüm bunlar Ay'ı işaret eden parmakla Ay'ın kendisini karıştırmak anlamına gelir.

Öyleyse, bununla gerçekten amaçlanan nedir? “Burnun ucu” ifadesi çok akıllıca seçilmiştir. Burun, bir kılavuz çizgisi olarak gözlere hizmet etmelidir. Burnun rehberliği olmazsa, ya gözler çok açılır ve

uzakları araştırır ve bu yüzden de burun görülmez, ya da yine burun görünmeyecek biçimde gözkapakları çok fazla kapanır. Ancak gözler çok fazla açıldığında, insan gözlerini dışarı doğru çevirme yanlına düşer, bu nedenle de dikkati kolayca dağılabilir. Gözler çok kapatılırsa, insan onların içeri doğru çevrilmesi yanlına düşer ve kolayca hayal âlemlerine dalar. Gözkapakları ancak uygun biçimde yarıya indirildiğinde burnun ucu tam doğru biçimde görülür. Bu nedenle bir kılavuz çizgisi olarak alınmıştır. Asıl nokta gözkapaklarını doğru biçimde indirmek, sonra da çaba harcamaksızın, yoğunlaşmış bir biçimde içeri akmasını isteyerek ışığın içine akmasını sağlamaktır. Burnun ucuna bakmak yalnızca iç yoğunlaşmanın başlangıcı görevini yerine getirir, bu sayede gözler bakma eylemi için doğru yöne çevrilir ve kılavuz çizgisine tutturulur: bundan sonra öyle olması sağlanabilir. Bir duvarcı şakül sicimini bu biçimde belirler. Şakülü sallandırır sallandırmaz çizgiye bakma eylemiyle kendini sürekli rahatsız etmeksizin işini yürütür.

Düşünceye dalmayı sabitleme¹⁶ bir Budist yöntemidir ve hiçbir biçimde bir sır olarak kuşaktan kuşağa devredilmemiştir.

16 Düşünceye dalmanın (*chih-kuan*) sabitlenmesi yöntemi Budacı T'ien-t'ai okulunun meditasyon yöntemidir. Düşünceye dalma ve soluk egzersizleriyle duyguları yatıştırma sırayla birbirini izler. Ardından gelen şeyde, yöntemlerinin bir bölümü egemen olur. "Koşullar", "nedenler"le (yin) birlikte delüzyonun dolaşımını başlatan "çevre", durumlardır. "Olgunun uçuşundaki sabitlenmiş kutup" tam anlamıyla "koşulların merkezi"ndedir.

Her iki gözle burnun ucuna bakılır, dik olarak rahat bir konumda oturulur ve koşulların ortasındaki merkeze tutturur. Taoculuk'ta buna sarı orta, Budizmde ise koşulların ortasının merkezi denir. İkisi de aynı şeydir. Bunun kafanın ortası anlamına gelmesi gerekmez. Bu yalnızca düşünme işinin tam iki gözün arasında bulunan noktaya sabitlenmesi sorunudur. Bu durumda her şey yolunda demektir. Işık son derece hareketli bir şeydir. Düşünce iki göz arasındaki orta noktaya sabitlendiğinde, ışık da kendiliğinden içeri akar. Dikkati özellikle merkez kaleye çevirmek gerekmez. En önemli şey, bu birkaç sözcüğün içindedir.

“Koşulların ortasındaki merkez” çok “süptil” (ince) bir ifadedir. Merkez her yerde ve her zaman hazırdır; içinde her şey bulunur; o tüm yaratılış sürecinin ortaya çıkışıyla ilişkilidir. Koşul ana kapıdır. Koşul, yani koşulun yerine getirilmesi, başlangıcı oluşturur, ama kaçınılmaz bir zorunlulukla işlerin geri kalanını ortaya çıkarmaz. Bu iki sözcüğün anlamı çok akışkan ve “süptil” dir.

Düşünceye dalmanın sabitlenmesi zorunludur; aydınlanmanın hızlandırılmasını sağlar. Yalnızca, dünyevî düşünceler belirirse katı bir biçimde oturarak durulmamalı, bunun yanısıra düşüncenin nerede olduğu, nerede başladığı ve nerede söndüğü de araştırılmalıdır. İyice düşünme daha ileri itilerek hiçbir şey elde edilemez. İnsan, düşüncenin kaynaklandığı yeri

görmekten hoşnut olmalı ve kaynak noktasının ötesini aramamalıdır: Kalbi (bilinç, bilincin ötesine bilinçle geçmek) bulmak için bu yapılamaz. Birlikte, kalbin hallerini huzura, dinginliğe kavuşturmayı, yani 'gerçek iyice düşünme'yi istiyoruz. Buna ters düşen 'sah-te iyice düşünme'dir. Bu, hiçbir hedefe ulaştırmaz. Düşüncelerin uçuşması yayılmayı sürdürürse, insan durmalı ve iyice düşünmeye başlamalıdır. Önce iyice düşünmeyi sağlayıp sonra yeniden sabitlemeye başlayın. Bu aydınlanmanın hızlandırılmasının ikili yöntemidir. Işığın dolaşımı anlamına gelir. Dolaşım sabitlemedir. Işık iyice düşünmedir. İyice düşünmesiz sabitleme ışıksız dolaşımdır. Sabitlemesiz iyice düşünme, dolaşımsız ışıktır! Buna dikkat edin!

Bu bölümün içerdiği genel anlam, merkezin korunmasının ışığın dolaşımı için önemli olduğudur. Son bölüm, insan bedeninin, asıl ruh-üstat olduğunda çok değerli bir iyelik olduğu temasına değinmişti. Ancak bilinçli ruh tarafından kullanıldığında, ikincisi gündüz ve gece, asıl ruhun dağılmasına ve harabe-ye dönmesine neden olur. Tamamen işe yaramaz duruma geldiğinde beden ölür. Şimdi bu yöntem bilinçli ruhun kontrol altına alınması ve asıl ruhun korunması aracılığıyla anlatılıyor; yani, ışığı dolaştırarak başlanmazsa, bu olanaksızdır. Bu durum şuna benzer: Mükemmel bir ev yapılacaksa ilk önce iyi bir temel atılmalıdır. Ancak temel sağlam olursa çalışma ilerleyebilir, duvarların temeli kalın ve sağlamca zemine oturtulabilir, kolonlar ve duvarlar yapılabilir.

嬰兒現形圖

此時丹訣更須慈母惜嬰兒

氣穴法名無盡藏

藏包於寂寂包空

我問空中誰氏子

他云是你主人翁

行此坐卧

抱懷守雌

轉轉若存

念茲在茲

夫婦媾之真
孕媿胎之子
傳其精交其
精泄其氣和
其神隨如大
小俱得其真

潛龍今已化飛龍

變現神通不可窮

一朝跳出珠光外

湧身直到紫微宮

神水沓液

馳瀆根株

內外無塵

長養亞服

Meditasyon, Evre 2: Güç alanında yeni bir varlığın kökeni.

Temel bu biçimde atılmazsa, ev nasıl tamamlanabilir ki? Yaşamı geliştirmenin yolu da tamamen buna benzer. Işığın dolaşımı, binanın temeliyle kıyaslanmalıdır. Temel sağlam olduğunda, ev de bu temel üzerinde çabucak yapılır! Sarı ortayı ruhun ateşiyle korumak, işte bu yapı çalışmasıdır. Bu nedenle Üstat, yaşamın geliştirilmesine başlanan yöntemi özellikle belirtir ve insanlara iki gözle burun ucuna bakmalarını, gözkapakları yarıya indirmelerini, içeriye bakmalarını, dik bir bedenle sessizce oturmalarını ve kalbi koşulların ortasındaki merkezde sabitlemelerini söyler.

Düşünceleri iki gözün arasındaki yerde tutmak ışığın içeri işlemesini sağlar. Bunun üzerine ruh kristalleşir ve koşulların ortasındaki merkeze girer. Koşulların ortasındaki merkez aşağı İksir alanı, enerjinin evidir (*solar pleksus*).

Üstat, "uygulamanın başlangıcında beden kuru odun, kalp de sönmüş kül gibi, sessiz bir odada oturulmalıdır," derken gizliden gizliye bunu ima etmiştir. Her iki gözkapagının kısılmasına izin verin; sonra içeriye bakın, kalbi arındırın, düşünceleri temizleyin, zevkten vazgeçin ve tohumu koruyun. Meditasyon yapmak için her gün bağdaş kurarak oturun. Gözlerdeki ışığın kalmasını sağlayın; kulakların duyma gücünün kristalleşmesini ve dilin tat alma gücünün azalmasını sağlayın; burundan alınan soluğu ritmikleştirin ve düşünceleri karanlık odada sabitleyin. Öncelikle soluk ritmikleştirilmezse, tıkanma yüzünden soluk alıp vermede bir güçlük olacağından kaygı duyulur. Gözler kapatıldıktan sonra, burnun üzerinde küçük bir tümseğin olduğu görme çizgisinin kesim noktasının bir santimetre kadar altındaki burun köprüsü üzerinde bulunan bir nokta ölçü olarak alın-

malıdır. Bundan sonra düşünceler toplanmaya başlanır; kulaklar soluğun ritmik olmasını sağlar; bedenle kalp de rahat ve uyumludur. Gözlerin ışığı yavaşça parlamalıdır ve uzun bir süre uyku hali ya da dikkatin dağılması yaşanmamalıdır. Gözler ileri doğru bakmaz, gözkapakları kısıılır ve içerisi aydınlatılır. O bu yerde parlar. Ağız konuşmaz ya da gülmez. Dudaklar kapanır ve içe doğru soluk alınır. Solunum bu yerdedir. Burun hiçbir kokuyu almaz. Koklama bu yerdedir. Kulak dışarıdaki sesleri duymaz. Duyma bu yerdedir. Tüm kalp içeriği izler. İzlemesi bu yerdedir. Düşünceler dışarıya sapmaz; gerçek düşüncelerin kendi içinde sürekliliği vardır. Düşünceler dayanırsa tohum da sürekli olur; tohum dayanırsa enerji de dayanır; enerji dayanırsa ruh da dayanacak demektir. Ruh düşüncedir; düşünce kalptir; kalp ateştir; ateş İksir'dir. İçeriye bu biçimde bakıldığında, cennetin kapılarının açılması ve kapanmasının harikaları da sınırsız olacaktır. Ancak, soluk ritmikleştirilmeden derinlerdeki sırlar da gerçekleştirilemez.

Öğrenci başlar ve düşüncelerini iki gözün ortasındaki yerde tutamazsa; gözlerini kapar ama kalbin enerjisi onun enerji uzayını görebilmesine olanak tanımazsa, bunun nedeni çok büyük olasılıkla solunumun çok gürültülü ve aceleci olmasıdır, ayrıca buradan başka kötülükler de ortaya çıkar, çünkü beden ve kalp, enerjinin hızla akışını ve hızlı soluğu zorla durdurmaya çalışmakla meşgul olmaktadır.

Düşünceler yalnızca iki gözde tutulur, ancak ruh *solar pleksus*'ta (koşulların ortasındaki merkez) kristalleşmezse, bu durum insanın bir koridora çıkmış, ama henüz içteki odaya girmemiş olmasına benzeyecektir. Böyle olduğunda ruh-ateş gelişmeyecek, ener-

ji soğuk kalacak ve gerçek meyve kendisini göstere-
meyecektir.

Bu nedenle, Üstat, insanların yalnızca düşüncelerini burnun üzerine sabitlemesi, ama fikirlerini enerji uzayında sabitlemeyi düşünmeyi başaramaması korkusunu taşır; duvarcıyla şakül sicimi karşılaştırmasını kullanmasının nedeni de budur. Duvarcı, şakül sicimini yalnızca duvarının dikey mi yoksa eğimli mi olduğunu görmek için kullanır, sicim de bunun için kılavuz çizgisi işlevi görür. Duvarcı yönü belirlediğinde, işe başlayabilir. Ancak bu durumda şakül çizgisi üzerinde değil duvar üzerinde çalışıyor demektir. Bu açıktır. Buradan, düşünceleri gözlerin arasında sabitlemenin yalnızca şakül siciminin duvarcı için taşıdığı anlama karşılık geldiği görülmektedir. Üstat ifade ettiği şeyin yanlış anlaşılacağından korktuğu için bundan defalarca söz etmektedir. Üstelik öğrenci, işi yapma yolunu kavramış olsa bile, onların işlerini yarıda bırakabileceklerinden endişe eder ve birkaç kez şöyle der: "Ancak yüz günlük tutarlı bir çalışmadan sonra, ışık gerçektir; ancak bundan sonra ruh-ateşle çalışmaya başlanabilir." Kendine egemen bir biçimde ilerlenirse, yüz günün ardından ışığın içinde gerçek yaratıcı ışığın bir noktası (*yang*) kendiliğinden belirir. Öğrenciler bunu içten bir kalple araştırmalıdır.

4. IŞIĞIN DOLAŞIMI VE SOLUĞUN RİTMİKLEŞTİRİLMESİ

Üstat Lü-tsu şöyle der: Kararlar kendine egemen bir kalple ve başarı gözetmeksizin uygulanmalıdır; sonrasında başarı kendiliğinden gelecektir. Salıvermenin ilk döneminde temel olarak iki yanlış vardır: Üşengeçlik ve dikkatin dağılması. Ama bunlar düzeltilir; kalp bütünüyle solunuma girmemelidir. Solunum kalpten gelir.¹⁷ Kalpten çıkan şey soluktur. Kalp harekete geçer geçmez orada soluk-enerji gelişir. Soluk-enerji, aslında kalbin dönüşmüş bir etkinliğidir. Düşüncelerimiz çok hızlı gittiğinde, bu iç ve dış soluk alıp verme tıpkı bir tını ve yankı gibi birbirlerine yaptıkları için, onlar da fark edilmeden her zaman bir soluğun çekilmesinin eşlik ettiği düşlemlere geçerler. Her gün sayısız soluk alırız ve eşit sayıda düşlemimiz olur. Bu yüzden, odun kuruduğu ve kül söndüğü için ruhun berraklığı da çekilecektir.

Öyleyse, bir insanın zihninde hiçbir imgelem olmamalı mıdır? İnsan imgelemsiz olamaz. Soluk alınmamalı mıdır? İnsan soluk almadan yapamaz. En iyi yol hastalığın ilacını almaktır. Kalp ve soluk karşılıklı ola-

17 "Soluk"la (*hsi*) ilgili Çince karakter *tzu*, "-in", "benlik" karakteri ve *hsin*, "kalp" ya da "bilinç" karakterinden oluşur. Bu nedenle, "kalpten gelen", "kökeni kalpte olan" biçiminde yorumlanabilir, ama aynı zamanda şu durumu da betimler: "Kendiyle birlikte olan kalp", yani sessizlik...

rak birbirlerine bağı oldukları için, ışığın dolaşımı soluğun ritmiyle birleştirilmelidir. Bunun için her şeyden önce özellikle kulağın ışığı gereklidir. Gözün ve kulağın bir ışığı vardır. Gözün ışığı dışarıda Güneş'in ve Ay'ın birleşmiş ışığıdır. Kulağın ışığı içeride Güneş'in ve Ay'ın birleşmiş tohumudur. O yüzden bu tohum kristalleşmiş biçimdeki ışıktır. Her ikisinin de kaynağı aynıdır, yalnızca adları farklıdır. Bu nedenle kavrayış (kulak) ve berraklık (göz) birdir ve aynı etkili ışıktır.

Gözkapakları kısıldıktan sonra, oturma durumunda gözler bir şakül sicimi oluşturmak için kullanılır, sonra da ışığın yönü aşağı doğru kaydırılır. Yönün aşağı doğru kaydırılması başarılı değilse, bu durumda kalp solunumu dinlemeye yönelir. Soluğun alınıp verilmesi kulakla duyulmamalıdır. Duyulan şey onun tonunun olmayışıdır. Bir tonu olduğu anda, soluk da kaba ve yüzeysel duruma gelir ve açıklığın içine işlemez. Bu durumda, kalp tamamen hafifletilmeli ve önemsizleştirilmelidir. Ne kadar çok serbest bırakılırsa, o kadar az; ne kadar az olursa, o kadar sessiz olur. Birdenbire duracak kadar sessizleşir. Ondan sonra gerçek solunum açığa çıkar ve kalbin biçimi bilince ulaşır. Kalbin her hareketi soluk-enerjiyi etkilediği için, kalp hafifse, solunum da hafif olur. Solunum hafifse kalp de hafiftir, çünkü soluk-enerjinin her hareketi kalbi etkiler. Kalbi sakinleştirmek için soluk-enerji dikkate alınarak başlanır. Kalp doğrudan etkilene-

mez. Bu yüzden soluk-enerji bir tutamaç olarak kullanılır, bu da yoğunlaştırılmış soluk-enerjinin korunması olarak bilinen şeydir.

Çocuklar, hareketin doğasını anlamıyor musunuz? Hareket dışarıdaki araçlar tarafından oluşturulur. O yalnızca üstünlüğün bir diğer adıdır. Kalp yalnızca koşarak hareket ettirilebilir. Yoğunlaşmış bir sessizlikle kalbin de dinginliğe ulaştırılabilmesi gerekmez mi? Kalp ve soluk-enerjinin birbirlerini karşılıklı olarak nasıl etkilediğini bilen yüce kutsal insanlar gelecek kuşaklara yardım etmek için daha kolay bir yol düşünmüşlerdir.

“İksir Kitabı”nda¹⁸ şöyle denir: “Dişi kuş yumurtalarından civciv çıkarabilir çünkü onun kalbi her zaman dinliyordur.” Bu önemli bir büyüsel sözdür. Dişi kuş yumurtalarından civcivleri ısının enerjisi sayesinde çıkarabilir. Ancak ısının enerjisi yalnızca kabukları ısıtabilir; iç kısımlara etki edemez. Bu yüzden dişi kuş bu enerjiyi kalbiyle içeri iletir. Bunu duyusuyla yapar. Bu yolla tüm kalbini yoğunlaştırır. Kalp etki ettiğinde, enerji de etki eder ve civciv, ısının enerjisini alıp yaşamaya başlar. Bu nedenle yumurtalarından ayrıldığı zamanlarda bile dişi kuş her zaman kulak kabartarak din-

18 Altın yaşam-hapı okullarının gizli bir kitabı. (Bu kitabın efsanevi geleneği, *Tan-shu*, oldukça eskilere gitmektedir; bakınız Richard Wilhelm, *Das Buch der Sitte*, Jena, 1930, s. 302 [Das Scharlachbuch]. Günümüzdeki Taocu metinlerde artık bu başlıklı bir kitap bulunmamaktadır. H.W.)

leme tutumu içindedir. Böylelikle ruhun konsantrasyonu kesintiye uğramaz. Ruhun konsantrasyonu zarar görmediği için ısının enerjisi gündüz ve geceden zarar görmez ve ruh yaşama uyanır. Ruhun uyanışı öncelikle kalp öldüğü için gerçekleşir. Bir insan kalbinin ölmesine izin verebilirse o zaman asıl ruh yaşama uyanır. Kalbi öldürmek onun kurummasına, solup gitmesine neden olmak anlamına gelmez, onun bölünmemiş hale gelmesi, tek halinde toplanması anlamına gelir.

Buda der ki: “Kalbinizi bir noktaya sabitlediğinizde, sizin için olanaksız bir şey yoktur.” Kalp kolaylıkla kaçır, bu yüzden soluk-enerji aracılığıyla yoğunlaştırmak gereklidir. Soluk-enerji kolaylıkla kaba duruma gelir, bu yüzden kalp tarafından artırılmalıdır. Bu yapıldığında, sabitlenmemesi olası mıdır?

Üşengeçlik ve dikkat dağılması hatalarıyla, kesintiye uğramadan günlük olarak yapılan sessiz çalışmayla mücadele edilmelidir; başarı kesinlikle elde edilecektir. Meditasyon halinde oturulmuyorsa, çoğu kez bunu fark etmeksizin dikkat dağılacaktır. Dikkatin dağılması konusunda bilinçli olmak, dikkat dağılmasını ortadan kaldıran mekanizmadır. İnsanın bilinçli olduğu üşengeçlik ve bilinçli olmadığı üşengeçlik birbirlerinden binlerce kilometre ayırır. Bilinçsiz üşengeçlik gerçek üşengeçliktir; bilinçli üşengeçlik tam üşengeçlik değildir, çünkü içinde hâlâ biraz açıklık vardır. Dikkatin dağılması zihnin gezinmesine izin vermekten

gelir; üşengeçlik zihnin henüz saf olmamasından kaynaklanır. Dikkatin dağılmasını düzeltmek üşengeçliği düzeltmekten daha kolaydır. Bu, hastalık halindeki gibidir: ağrı ve sinirlilik hissediliyorsa, ilaçlarla yardım edilebilir ama üşengeçlik, farkındalık olmamasının eşlik ettiği bir hastalık gibidir. Dikkatin dağılmasına karşı konulabilir, karışıklıktan sakınılabılır, ancak üşengeçlik ve uyuşukluk zor ve karmaşıktır. Dikkatin dağılmasının ve karışıklığın en azından bir yeri vardır, üşengeçlik ve uyuşukluk durumunda ise tek başına anima etkindir. Dikkatin dağılmasında animus hâlâ işin içindedir, ancak üşengeçlikte saf karanlık hüküm sürer. Meditasyon sırasında uykulu hale gelmesi üşengeçliğin bir etkisidir. Yalnızca soluk alıp vermek üşengeçliğin üstesinden gelmeye yarar. Her ne kadar burun aracılığıyla içeri ve dışarı akan soluk gerçek soluk olmasa da gerçek soluğun içeri ve dışarı akışı bununla bağlantılı olarak gerçekleşir.

Bu nedenle otururken, her zaman için kalp sessiz, enerji de yoğunlaştırılmış tutulmalıdır. Peki, kalp nasıl sessizleştirilebilir? Solukla. Yalnızca kalp, soluğun içeri ve dışarı akışı hakkında bilinçli olmalıdır; soluğun akışı kulaklarla duyulmamalıdır. İşitilmiyorsa, soluk alıp verme hafif, hafifse de saf demektir. İşitilebiliyorsa, bu durumda soluk-enerji kaba; kabaysa sıkıntılı demektir; sıkıntılı olduğunda da üşengeçlik ve uyuşukluk gelişir ve insan uyumak ister. Bu açıktır.

Solunum sırasında kalbin nasıl doğru biçimde kullanılacağı anlaşılmalıdır. Bu, kullanma olmayan bir kullanmadır. Yalnızca ışığın çok hafif bir biçimde duymaya düşmesine izin verilmelidir. Bu tümce gizli bir anlam taşımaktadır. Işığın düşmesine izin vermek ne demektir? Bu, gözlerin ışığının kendiliğinden ışınımıdır. Gözler dışarı doğru değil, yalnızca içeri doğru bakar. Dışarı bakmaksızın parlaklığı hissetmek içeri doğru bakmak anlamına gelir; bunun gerçek bir içeri bakma eylemiyle hiç ilgisi yoktur. İşitmek ne demektir? İşitmek, kulağın ışığının kendiliğinden duymasıdır. Kulak yalnızca içeriye doğru dinler, dışarıdakini dinlemez. Dışarıdakini dinlemeksizin parlaklığı hissetmek, içeri doğru dinlemektir; bunun gerçekten içeridekini dinlemekle ilgisi yoktur. Bu tür duymada, yalnızca hiç ses olmadığı duyulur; bu tür görmede yalnızca orada hiç biçim olmadığı görülür. Gözler dışarı doğru bakmıyor, kulak da dışarı doğru dinlemiyorsa, kendilerini kapatırlar ve içeri doğru batmaya eğilim gösterirler. Ancak içeri bakıldığında ve içerisi duyulduğunda organ ne dışarı gider ne de içeri batar. Bu yolla üşengeçlik ve uyuşukluk ortadan kaldırılır. Bu, Güneş'le Ay'ın tohum ve ışığının birleşmesidir.

Üşengeçliğin bir sonucu olarak, insan uykulu hale gelirse ayağa kalkmalı ve gezinmelidir. Zihin duru hale geldiğinde, yeniden oturulmalıdır. Sabahları zaman varsa, bir tütsü çubuğunun yanması süresince otura-

bilir, bu en iyisidir. Öğleden sonra olağan işler araya girer, bu yüzden insan kolaylıkla üşengeçliğe kapılabilir. Bununla birlikte bir tütsü çubuğu olması gerekli değildir. Ancak tüm engeller bir yana bırakılmalı ve bir süre için tamamen dingin bir biçimde oturulmalıdır. Zamanla insanın üşengeçliği ve uykuya dalması olmaksızın başarı gelecektir.

Bu bölümün temel düşüncesi, ışığın dolaşımını başarmadaki en önemli şeyin ritmik solunum olduğudur. Bu çalışma ilerledikçe, öğretisi de derinleşir. Işığın dolaşımı sırasında öğrenci üşengeçlik ve dikkatin dağılması sıkıntısından kaçınmak için kalp ve solunumu birbirine göre ayarlamalıdır. Üstat, yeni başlayanların bir kez oturup gözkapaklarını kışmasından sonra, kalbin, yönetilmesi güçleşecek biçimde çarpmaya başlamasına yol açacak olan karmakarışık düşlemlerin ortaya çıkmasından korkar. Bu nedenle de ruhun enerjisinin dışarı doğru akmaması için soluğu sayma ve kalbin düşüncelerini sabitleme uygulamasını öğretir.

Soluk, kalpten geldiği için ritmik olmayan solunum da kalbin huzursuzluğundan gelir. Bu yüzden, kulaklar için işitilmez olacak biçimde, çok yavaş yavaş soluk alıp verilmelidir, ancak kalp sessizce solukları sayar. Kalp, solukların sayısını unuttuğunda bu kalbin dış dünyaya geçtiğinin bir işaretidir. Bu durumda kalp sabit tutulmalıdır. Kulak dikkatlice dinlemiyor ya da göz, burnun köprüsüne bakmıyorsa, çoğunlukla ya kalp dışarı kaçar ya da uyku gelir. Bu durumun karmaşa ve uyuşukluğa giriyor olduğunun ve tohum-ruhun yeniden düzene koyulması gerekti-

ğinin işaretidir. Gözkapaklarının kısılması ve burundan yön alınması sırasında ağız sıkıca kapatılmaz ve dişler birbirlerine kuvvetlice kenetlenmezse, kalbin dışarıya doğru acele etmesi olayı kolayca gerçekleştirebilir; bu durumda ağız çabucak kapatılmalı ve dişler kenetlenmelidir. Beş duyu kendilerini kalbe göre düzenler; ruh ise, kalp ve soluk uyumlu duruma getirecek biçimde soluk-enerjiye başvurmalıdır. Kalp ve solunumun kendilerini bu yolla doğru türde işbirliği ve uyuma katmaları için en fazla birkaç çeyrek saatlik günlük çalışmaya gerek duyulur. Bundan sonra artık saymaya gerek kalmaz ve solunum kendiliğinden ritmik duruma gelir. Solunum ritmik olduğunda da üşengeçlik ve dikkatin dağılması hataları zaman içinde kendiliğinden kaybolur.

5. IŞIĞIN DOLAŞIMI SIRASINDAKİ YANLIŞLAR

Üstat Lü-tsu şöyle der: Çalışmanız giderek yoğunlaşacak ve olgunlaşacak, ama bir uçurumun önünde kurumuş bir ağaç gibi oturacağınız duruma ulaşmadan önce, özel dikkatinize sunmak istediğim hâlâ çok sayıda hata olasılığı var. Ancak kişisel olarak yaşadıklarında bu koşulların farkına varılır. Burada onları birer birer söyleyeceğim. Benim okulum yolun her bir aşamasıyla ilgili doğrulayıcı işaretlere sahip olması konusunda Budist yoga okulundan (*Chan-tsung*)¹⁹ ayrı-

19 Japonca'da Zen.

lır. İlk olarak yanlışlar, sonra da doğrulayıcı işaretlerden söz etmek istiyorum.

İnsan, kararlarını uygulamaya başladığında dikkat edilmelidir, bu sayede her şey huzurlu ve rahat bir biçimde ilerler. Kalpten çok fazla şey beklenmemelidir. İnsan, tamamen otomatik olarak, kalp ve enerjinin birbirine göre ayarlanmış olduğu konusunda dikkatli olmalıdır. Ancak bundan sonra dinginlik durumuna ulaşılabilir. Bu dingin durum süresince doğru koşullar ve doğru yer sağlanmalıdır. İnsan [meditasyon yapmak için] önemsiz işlerin ortasında oturmamalıdır. Yani zihin kibirli düşüncelerden kurtulmuş olmalıdır. Tüm engeller bir kenara bırakılmalıdır; yansız ve bağımsız olunmalıdır. Ne de düşünceler doğru yöntemle yoğunlaştırılmalıdır. Bu tehlike çok fazla sıkıntı alınıyorsa ortaya çıkar. Hiç sıkıntı çekilmeyeceğini söylemek istemiyorum, ama doğru yol, olmakla olmamak arasındaki eşit uzaklığı korumaktan geçer. Amaçla amaçsızlığa ulaşabiliyorsa, konu anlaşılabilir demektir. Artık insan bağımsız bir yolda sapmadan ve zihin karışıklığı olmadan yol almak için kendine izin verebilir.

Ayrıca, bu tuzığa düşüren dünyaya kurban olunmamalıdır. Tuzığa düşüren dünya, beş tür iblisin kendilerini eğlendirdikleri yerdir. Örneğin, sabitlemeden sonra, insanın zihninde çoğunlukla kuru odunlar ve sönmüş küller, az sayıda da görkemli dünyanın üzerinde parlayan baharla ilgili düşünceler olduğunda

karşılaşılan durum budur. Bu biçimde insan karanlığın dünyasına batar. Orada enerji soğuk, solunum kabadır, soğukluk ve çürümeyle ilgili çok sayıda imge de kendini gösterir. Burada uzun süre oyalanırsa bitkiler ve taşlar dünyasına geçilir.

On bin tuzak, kişiyi doğru yoldan saptırmamalıdır. Bu, sessiz durum başladıktan sonra, arka arkaya her çeşit bağ birdenbire belirirse gerçekleşir. Kimi bunlardan kurtulmak ister ve yapamaz; kimi bunları izler ve bununla rahatlamış gibi hisseder. Bu durum, efendinin uşak olması anlamına gelir. İnsan bu aşamada uzun süre oyalanırsa, aldatici istekler dünyasına girer.

En iyisi insanın kendini cennette, en kötüsü de tilki-ruhlar²⁰ arasında bulmasıdır. Böyle bir tilki-ruhun rüzgardan ve Ay'dan, çiçekler ve meyvelerden hoşlanarak, mercan ağaçları ve değerli çimenlerden keyif alarak bilinen dağlarda gezinebildiği doğrudur. Ancak bunu üç yüz ile beş yüz yıl ya da en iyi olasılıkla birkaç bin yıl yaptıktan sonra ödülü biter ve yeniden o kargaşa dünyasının içinde doğar.

Bunların tümü yanlış yollardır. İnsan yanlış yolları bilirse, doğrulayıcı işaretleri de soruşturabilir.

20 Çin folkloruna göre, tilkiler de Yaşam İksiri'ni geliştirebilirler; bu yüzden kendilerini insana dönüştürme kapasitesini elde ederler. Batı mitolojisindeki doğa iblislerine karşılık gelirler.

圖 心 冥 拱 端

未到彼岸不能無法
既至彼岸又焉用法
頂中常放白毫光
痴人猶待問菩薩

遺照於外
宅神於內
真心至趣
而與言會

元君端拱坐玄都
三疊胎仙舞八隅
變化純陽天地合
長生因此少工夫

無心於事
無事於心
超出生幻
猶然一靈

Meditasyon, Evre 3: Ruh-bedenin bağımsız varoluş için ayrılması.

Bu bölümün amacı,²¹ meditasyon sırasındaki yanlış yollara dikkat çekmektir, bu sayede insan düşlem mağarası yerine enerji alanına girer. Düşlem mağarası iblislerin dünyasıdır. Meditasyon yapmak için oturulup ışık alevlerinin görülmesi ya da parlak renklerin belirmesi veya Bodhisattva'ların ve tanrıların yaklaştığının görülmesi ya da benzer diğer hayaller bu duruma örnektir. Bunun yanısıra, enerji ve solunumu birleştirmede başarısızsa, böbrekler yükselmiyor, aşağı doğru sıkıştırıyorsa ve asıl enerji soğuk ve kaba duruma geliyorsa, işte bu durum da görkemli dünyanın yumuşak ışık-enerjileri çok az demektir ve insan boş düşlem-dünyaya iner. Ayrıca, insan çok uzun süre oturduğunda, fikirler ayaklandığında, kişi de bunları durdurmaya çalışıp başaramadığında; bunlar tarafından yönetilmeye boyun eğildiğinde ve bu daha kolay bir şey olarak hissedildiğinde ve bu noktaya gelindiğinde, hiçbir biçimde meditasyona devam edilmemeli, kalkılmalı ve kalp ile enerji yeniden uyuma kavuşana kadar biraz dolaşılmalıdır; ancak bundan sonra meditasyona geri dönülebilir. Meditasyon yaparken, insan bir tür bilinçli sezgiye sahip olmalıdır, bu sayede İksir alanında enerji ve solunumun bütünleştiğini hisseder; gerçek ışığa ait ılık bir salıvermenin belirsizce kımıldanmaya başladığını da hissetmelidir. Bu durumda doğru yeri bulmuştur. Bu yer bulunduğu da aldatici istekler ya da karanlık iblislerin dünyasına düşme tehlikesi atlatılmış olur.

21 Bu bölüm açıkça bir Budist etkisi göstermektedir. Burada kastedilen ayartılma düşlemleri gerçek olarak almak ve onlara direnemeyip yenilmek için kişinin varlığının bu tür düşlemlerle sevk edilmesini gerektirir. (Mephistopheles'in, iblisleri aracılığıyla Faust'u uyuttuğu sahneyle karşılaştırın.)

6. IŞIĞIN DOLAŞIMI SIRASINDAKİ DOĞRULAYICI DENEYİMLER

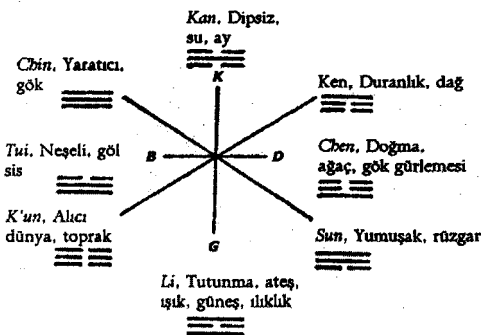
Üstat Lü-tsu, çok çeşitli doğrulayıcı deneyim vardır, der. İnsan kendini küçük isteklerle tatmin etmemeli ve kendini tüm canlı yaratıkların kurtarılması gerektiği düşüncesine yükseltmelidir. İnsan, kalbinde sıradan ve sorumsuz olmamalı, sözlerini kanıtlayan işler yapmaya çabalamalıdır.

Sessizlik varken, ruh sürekli ve kesintisiz bir biçimde sanki mest edilmiş ya da tazelikte yıkanmış gibi büyük bir keyif hissine sahipse, bu, ışık ilkesinin tüm bedenle uyum içinde olduğunun bir işaretidir; bundan sonra Altın Çiçek tomurcuklanmaya başlar. Ayrıca, tüm açıklıklar sessiz olduğunda, gümüş Ay cennetin ortasında durduğunda ve insan bu görkemli dünyanın bir ışık ve parlaklık dünyası olduğu hissine kapıldığında, kalbin bedeninin kendisini berraklığa açığının bir işaretidir. Bu, Altın Çiçeğin açılıyor olduğunun bir işaretidir.

Ayrıca, tüm beden sağlam ve kuvvetli hisseder, bu sayede ne fırtınadan ne de ayazdan korkar. Başkalarının canını sıkan şeyler, ben onlarla karşılaştığımda, ruhun tohumunun parlaklığını gölgeleyemez. Sarı altın evi doldurur; basamaklar beyaz yeşimdendir. Gerçek enerjinin bir solluğuyla temasa geçen dünyadaki çürümüş ve pis kokan şeyler hemen yeniden canlanırlar.

Kırmızı kan süt olur. Etin kırılğan bedeni som altın ve elmadır. Bu Altın Çiçeğin kristalleştiğinin bir işaretidir.

“Başarılı Kontamplasyon²² Kitabı”nda [*Ying-kuan-ching*] şöyle söylenir: “Güneş büyük suyun içinde batar ve sıra sıra ağaçların büyülü görüntüleri ortaya çıkar.” Güneşin batması temelin kaos (olgudan önceki dünyada, yani anlaşılır dünyadan önce) içinde kurulması anlamına gelir: Bu polarize olmamış durumdur [sonsuz] (*wu-chi*). En yüce iyi, su gibi saf ve lekesizdir. O büyük kutupsallığın hükümdarı, şok trigramında görünen tanrı, Chen'dir.²³ Chen koruyla da sembo-

22 Kontamplasyon: İç âlemi ruhsal gözle gözleme, seyre dalma, temaşa etme ve dış etkenlerden etkilenmeksizin bir konu hakkında derin düşünme. (Ed.n.)

23 Karşılaştırım I Ching, bölüm Shuo Kua (Trigramlarla ilgili tartışma). Chen, gök gürlmesi, bahar; doğu, kuru trigramıdır. Yaratıcı, cennet, bu düzende kuzeybatıda yer alır. Dipsiz ise kuzeydedir.

lize edilir, bu yüzden de sıra sıra ağaçların imgeleri görünür. Yedi kat ağaç sırası yedi beden açıklığının (ya da kalp açıklığının) ışığı anlamına gelir. Kuzeybatı, Yaratıcı'nın yönüdür. Bir alan daha ileri gidildiğinde orada Dipsiz bulunur. Büyük suda batan güneş Yaratıcı ve Dipsiz için kullanılan imgedir. Dipsiz gece yarısının yönüdür (fare, tzu, kuzey). Kış gündönümünde, gök gürlemesi (*Chen*) oldukça kapalı ve gizlenmiş dünyanın ortasındadır. Yalnızca *Chen* trigramına ulaşıldığı zaman ışık-kutbu yeniden dünyanın üzerinde belirir. Bu ağaç sıralarıyla temsil edilen imgedir. Geri kalanı da buna göre çıkarılabilir.

İkinci kısım temelin bunun üstünde kurulmasını kasteder. Büyük dünya buz gibidir, parıldayan bir mücevher-dünya. Işığın parlaklığı giderek kristalleşir. Belirli bir zaman sonra büyük bir teras belirir ve zamanla onun üzerinde Buda görünür. Altın varlık görüldüğünde bu Buda'dan başka kim olabilir ki? Çünkü Buda, büyük aydınlanmanın "altından" kutsal insanıdır. Bu büyük bir doğrulayıcı deneyimdir.

Şimdi sınanabilecek üç doğrulayıcı deneyim bulunmaktadır. İlki, meditasyon haline geçildiğinde tanrılar vadidedir.²⁴ Sanki birkaç yüz metre uzaktaymış gibi

24 Karşılaştırın: Lao-tse, Tao Te Ching, 6. Bölüm (Arthur Waley bu çalışmayı çevirmiştir: The Way and Its Power, London and New York. Evergreen Series, New York'da karton kapaklı bir basımı bulunmaktadır. C.F.B.)

her birinin oldukça belli olduğu insanlar duyulur. Ancak tüm sesler bir vadideki yankı gibidir. İnsan bunları her zaman duyabilir ama kendisini asla duyamaz. Buna tanrıların vadideki varlığı denir.

Arada sırada şu durum yaşanabilir: İnsan sessizleşir sessizleşmez gözlerin ışığı da birden parlamaya başlar, bu sayede insandan önceki her şey sanki insan bir bulutun içindeymiş gibi çok parlak olur. Gözler açılır ve beden aranır, artık o bulunamaz. Buna "Boş odadaki ışık büyüyor" denir. İçeride ve dışarıda her şey eşit derecede aydınlıktır. Bu çok olumlu bir işarettir.

Yanısıra, meditasyona oturulduğunda etten beden ipek ya da yeşim gibi parlayan bir duruma gelebilir. Oturmayı sürdürmek güç gibi görünür: İnsan, kendini yukarı çekiliyormuş gibi hisseder. Buna: "Ruh dönüyor ve cennete dokunuyor" denir. Zamanla insan bunu gerçekten yukarı doğru bir süzülüş biçiminde yaşayabilir.

Bu üç deneyimin hepsine sahip olmak mümkündür. Ancak her şey ifade edilemez. Her insana kendi konumuna göre farklı şeyler görünür. İnsan bunları yaşıyorsa bu iyi bir doğal yeteneğin bir işaretidir. Bu şeylerle birlikte, bu tıpkı birinin su içmesi gibidir. İnsan kendine suyun sıcak ya da soğuk olduğunu söyleyebilir. Aynı biçimde kişi kendini bu deneyimlere inandırmalıdır, ancak ondan sonra bu deneyimler gerçektir.

7. IŞIĞIN DOLAŞIMININ YAŞAMA BİÇİMİ

Üstat Lü-tsu der ki: Işığın dolaşımını sağlamakta giderek artan bir başarı sağlandığında, kişi bunu yaparken gösterdiği olağan uğraşından vazgeçmemelidir. Eskiler şöyle der: Uğraşılarla karşılaştığımızda, bunları kabul etmeliyiz; şeylerle karşılaştığımızda, onları her yönüyle anlamalıyız. Uğraşılar doğru düşüncelerle uygun bir biçimde ele alınırlarsa, ışık dışarıdaki şeylere dağılmaz, kendi yasasına göre dolaşır. Dingin, görünmez ışığın dolaşımı bile bu yolla başlatılır; bundan daha ötesi, kendini zaten açıkça göstermiş olan ışığın gerçek dolaşımında görülen durumdur.

İnsan gündelik yaşamda her zaman kendisine ya da bir başkasına ait bir düşüncenin bir karışımı olmaksızın, nesnelere yalnızca reflekslerle tepki verme yeteneğine sahiptir; bu, koşullardan ortaya çıkan bir ışık dolaşımıdır. İlk sır budur.

Sabahın erken saatlerinde, insan kendisini tüm engellerinden kurtarıp birkaç saat meditasyon yapabilir, sonra da tamamen nesnel, refleks bir biçimde kendini tüm etkinliklere ve dış şeylere yönlendirebilirse ve bu durum kesintisiz olarak sürdürülebilirse, iki üç ay geçtikten sonra mükemmelleşmiş olanların tümü cennetten gelir ve böyle davranışları onaylarlar.

Önceki bölüm bu çalışmada ilerlendiğinde girilen mutluluk dolu alanlardan söz eder. Bu bölümün amacı öğrencilere Yaşam İksiri'nin ilk başarısını umut etmeleri için çalışmalarını günden güne nasıl daha süptil bir biçimde biçimlendirmeleri gerektiğini göstermektir. Nasıl oluyor da Üstat tam bu noktada bir insanın yaşamının olağan düzenini bırakmaması gerektiği gerçeğinden söz ediyor? Buna dayanarak Üstat'ın öğrenciyi Yaşam İksiri'ne çabucak ulaştıktan korumak istediği düşünülebilir. Bilen bir kişi buna "Asla!" diye karşılık verebilir. Üstat, öğrencinin kendi karma'sının gereklerini yerine getirememiş olabileceğinden korktuğu için bu yönde konuşuyor. Çalışma zaten mutluluk dolu alanlara girmişse, kalp de bir suyun enginliği gibidir. Şeyler geldiğinde şeyleri yansıtır; şeyler gittiğinde ruh ve enerji kendiliğinden yeniden birleşirler ve dışarıdakilerin kendilerini sürüklemesine izin vermezler. Üstat'ın, diğer insanların ve insanın kendisinin düşüncesindeki her engel tamamen bırakılmalıdır derken kastettiği budur. Öğrenci daima enerji uzayında gerçek düşüncelerle yoğunlaşmayı başardığında ışığı döndürmeye başlamak zorunda kalmaz, ışık kendini döndürür. Ancak ışık döndüğünde İksir kendiliğinden ortaya çıkar, aynı zamanda dünyevî işlerin yerine getirilmesi de bir engelleme değildir. Bu, ruh ve enerjinin hâlâ dağınık ve karışık olduğu meditasyon uygulamasının başlangıcında farklıdır. Dünyevî olaylar uzakta tutulamaz ve insanın tüm enerjisiyle yoğunlaşabileceği, bu biçimde de sıradan düşüncelerin kargaşasından kaçınabileceği dingin bir yer bulunamazsa, bu durumda kişi sabah büyük olasılıkla gayretli, akşamsa kesinlikle üşengeç olur. Bir insanın bu biçimde gerçek sırra ulaşana kadar geçecek süre ne kadardır? Bu yüzden dener ki, insan kendini işe vermeye başladığında, ev iş-

lerini bir kenara bırakmalıdır. Bu tamamen mümkün değilse, bir kişiye bunlarla ilgilenme işi verilmelidir, bu sayede tam bir dikkatle büyük bir özen gösterilebilir. Ancak çalışma gizli doğrulamaların yaşandığı bir düzeye ilerlediğinde, aynı zamanda insanın olağan sorunlarının sıraya girip girmemesi sorun değildir, bu sayede insan, karma'sının gereklerini yerine getirebilir. Bu, ışığın dolaşımının yaşam biçimi anlamına gelir. Uzun zaman önce, Mor Kutup Işığının Gerçek İnsanı (Tzu-yang-chen-jen)²⁵ şöyle demiştir: "İnsan dünyayla birbirine karışırken ve ışıkla hâlâ uyum içindeyken eylemini geliştirirse, bu durumda yuvarlak yuvarlaktır ve açılın açılı vardır; işte bu durumda insanların arasında yaşar, gizemli ama görülebilir, farklı ama aynı ve hiç kimse bunu kavrayamaz; hiç kimse gizli hareketlerimizin farkına varmaz." Işığın dolaşımının yaşama biçimi de tam bu anlamı taşımaktadır: Dünyayla birbirine karışarak, yine de ışıkla uyum içinde yaşamak.

8. UZAK YOLCULUK İÇİN BİR MAJİK SÖZ²⁶

Üstat Lü-tsu der ki; Yü Ch'ing uzak yolculuk için ardında bir büyülü söz bıraktı:

25 Bu adı taşıyan birkaç Taocu usta bulunmaktadır. Burada söylenen olasılıkla İS 11. yüzyılda yaşamış olan Chang Po-tuan'dır. O ve yazılarıyla ilgili olarak, karşılaştırın: Tenney L. Davis and Chao Yün-ts'ung; *Proceedings of the American Academy of Arts and Sciences*, 73/5 (1939), s.97-117, ve 73/13 (1940), s. 371-399. (H.W.)

26 Bu referans Chuang-tzu'nun ilk bölümüdür. (H.W.)

Dört sözcük ruhu enerji uzayında krisalleştirir.
Altıncı ayda aniden beyaz karın uçuğu görülür.
Üçüncü nöbette güneş kursu kör eden ışınlar yayar.
Suda Soylu Olan'ın rüzgârı eser.
Cennette dolaşırken, Alıcı'nın ruh-enerjisi tüketilir.
Ve sırrın daha derin sırrı:
Hiçbir yerde olmayan yurt, işte asıl ev ...

Bu dizeler gizemle doludur. Anlamı şudur: Yüce Tao'daki en önemli şeyler sözcüklerdir; eylem olmayan aracılığıyla eylem. Eylem olmayan, insanı biçim ve görüntüye (maddi olana) bulaşmaktan korur. Eylem olmayandaki eylem, insanı uyuşturan boşluğa ve cansız hiçliğe batmaktan alıkoyar. Etki bütünüyle asıl Tek'e bağlıdır; etkinin açığa çıkması iki gözün içindedir. İki göz, yaratılışın tümünü döndüren Büyük Kağnı'nın kutbu gibidir. İksir baştan sona kadar tek bir şeye bağlıdır: Suyun ortasındaki metal, yani su-bölgesindeki kurşun. Şimdiye kadar, içeride durana dışarıdan etki eden ilk salıvermeyi bu sayede gösteren ışığın dolaşımından söz ettik. Bu, Üstat'ı elde etme konusunda kişiye yardımcı olacaktır. Başlangıç aşamalarındaki öğrenciler içindir. Onlar daha üst düzey bir geçiş elde edebilmek için daha alt düzey iki geçişi yaşarlar. Olayların sırası belirgin olduktan ve açığa çıkmanın doğası bilindikten sonra cennet artık Yol'u gizlemez ve asıl gerçeği açığa vurur. İzdeşler, bunu gizli tutun ve çabanızı iki katına çıkarın!

Işığın dolaşımı kapsamlı bir ifadedir. Çalışma ilerledikçe, Altın Çiçek de o kadar çiçek açar. Ancak daha olağanüstü türde bir dolaşım vardır. Şu ana kadar, dışarıdan içerinin ne olduğu üzerinde çalıştık; şimdi merkezde kalıyoruz ve dışarıyı yönetiyoruz. Şimdiye dek, o Üstat'ın yararına bir hizmetti; şimdi ise Üstat'ın buyruklarının saçılmasıdır. Tüm ilişki artık tersine döndürülmüştür. Bu yöntemle daha süptil alanlara girilmek isteniyorsa, ilk olarak beden ve kalbin tamamen kontrol altında olduğu, tüm engellerin bırakılmış, en önemsiz heyecanlarla rahatsız edilmeden ve tam ortada göksel kalple birlikte tümüyle serbest ve huzur içinde olunduğunun görülmesi gerekir. Bu durumda, sanki kutsal bir emir, elçi olmak için çağrı alınmış gibi iki göz kapağı kısılabılır. Kim itaatsizlik etmeye kalkışabilir ki? Ondan sonra her iki gözle Dipsiz'in evi (su, *K'an*) aydınlatılır. Altın Çiçek her nereye giderse, kutupsallığın gerçek ışığı da onu karşılamak için ileri gider. Tutunan (parlaklık, *Li*) dışarıda parlak, içeride karanlıktır; bu Yaratıcı'nın bedenidir. Karanlık olan [çizgi] girer ve efendi olur. Sonuç, kalbin (bilinç) şeylere bağımlı olarak gelişmesi, dışarı yöneltilmesi ve akıntıda çalkalanmasıdır. Dönen ışık içeride olana doğru parladığında, şeylere bağlı olarak gelişmez, karanlığın enerjisi sabitlenir ve Altın Çiçek yoğun bir biçimde parlar. Bu, kutupsallığın toplanmış ışığıdır. İlişkili şeyler birbirini çeker. Bu yüzden Dipsiz'in kutuplaşmış ışık çizgisi yukarı doğru baskı ya-

par. Bu yalnızca dipsizdeki ışık değil, yaratıcı ışığı karşılayan yaratıcı ışıktır. Bu iki öz birbirleriyle karşılaşır karşılaşmaz ayrılmaz bir biçimde birleşirler ve orada sonsuz bir yaşam başlar; o, asıl enerjinin evinde gelir ve gider, kendinden yükselir ve düşer. Kişi, parlaklık ve sonsuzluğun farkında olur. Tüm beden, ışığı duyumsar ve uçmak ister. Bu, "Bulutlar bin dağı dolduruyor," diye söylenen durumdur. O yavaş yavaş, bir yandan diğerine oldukça hafif bir biçimde gider; fark edilmez bir biçimde yükselir ve düşer. Nabız hareket-siz kalır ve solunum durur. Bu, "Ay on bin suyu topluyor," diye bilinen gerçek yaratıcı birlik anı durumudur. Bu karanlığın ortasında, göksel kalp aniden bir harekete başlar. Bu, bir ışığın dönüşü, bir çocuğun dünyaya geldiği zamandır.

Ancak, bunun ayrıntıları dikkatle açıklanmalıdır. Bir insan bir şeye baktığında, bir şeyi dinlediğinde, gözler ve kulaklar hareket eder ve nesnelere geçene kadar izlerler. Bu hareketlerin tümü daha alt düzeydir ve göksel hükümdar onları kendi görevlerinde izlerse bu, iblislerle birlikte yaşamak anlamına gelir.

Şimdi, insan dinginliğin her ânı ve her hareketi süresince iblislerle değil insanlarla birlikte yaşarsa, o zaman göksel hükümdar gerçek insan demektir. O hareket ettiğinde ve biz de onunla hareket ettiğimizde, hareket cennetin kökü olur. Işık dingin olduğunda ve biz de onunla birlikte dingin olduğumuzda, bu dinginlik

Ay'ın mağarası olur. O, hareketi ve dinginliği sonsuz bir biçimde art arda getirdiğinde, aralıksız bir biçimde onunla harekete ve dinginliğe devam et. O, soluk alıp vererek yükseldiğinde ve düştüğünde, onunla birlikte yüksel ve düş. Buna, cennetin kökü ve Ay'ın mağarası arasında bir yandan diğer yana gidip gelmek denir.

Göksel kalp hâlâ dinginliği korurken, doğru zamandan önce yapılan hareket bir yumuşaklık hatasıdır. Göksel kalp zaten hareket etmişse, ona uymak amacıyla sonradan gelen hareket ise bir katılık hatasıdır. Göksel kalp kıvılcıma başlar başlamaz hemen içtenlikle yukarı, Yaratıcı'nın evine doğru tırmanılmalıdır. Bu yüzden ruh-ışık zirveyi görür; bu önderdir. Bu hareket zamanla uyum içindedir. Göksel kalp tam özgürlükle büyüyeceği Yaratıcı'nın zirvesine yükselir. Bundan sonra, aniden en derin sessizliği ister, hızla ve içtenlikle sarı kaleye yönlendirilmelidir; böylece gözler ruhun asıl sarı oturma yerine bakar.

Sessizlik isteği uyandığında, yalnızca tek bir düşünce belirmez; içeri doğru bakan insan ansızın baktığını unuttur. O anda, beden ve kalp tamamen serbest bırakılmalıdır. Tüm engeller iz bırakmadan gözden kaybolur. Bundan sonra artık ruhumun ve potamın evimin hangi yerde olduğunu bilemem. Bir kişi, bedeni konusunda emin olmak isterse, bunu elde edemez. Bu durum, cennetin dünyanın içine işlemesi, tüm harikaların kendi köklerine döndükleri andır. Bu yüzden kristalleşmiş ruhun enerjisi uzayına girdiği zamandır.

Tek, ışığın dolaşımıdır. Başlandığında, önce hâlâ dağınıktır ve insan onu toplamak ister; altı duyu etkin değildir. Bu, kişinin kendi kaynağının geliştirilmesi ve beslenmesi, yaşam kabul edilmeye başlandığında yağın dolmasıdır. İnsan bunu toplamak için yeterli olduğunda, kendini hafif ve özgür hisseder ve en küçük zahmete katlanması gerekmez. Bu ataların uzayındaki ruhun sakinleşmesidir, önceki cennetin alınmasıdır.

İnsan her gölge ve her yankının ortadan kaybolduğu, böylece tamamen dingin ve sağlam olacağı kadar çok ilerlediğinde bu, her şeyin mucizevi biçimde kendi köküne döndüğü enerjinin mağarasının içindeki sığınaktır. Kişi yeri değiştirmez, yer kendini böler. Bu bin ve on bin yerin bir yer olduğu bedensel olmayan uzamdır. Kişi zamanı değiştirmez, zaman kendini böler. Bu tüm *aeon*'ların tek bir an gibi olduğu ölçülemez zamandır.

Kalp mutlak sakinliğe ulaşmadıkça, kendini hareket ettiremez. Kişi hareketi hareket ettirir ve hareketi unuttur; bu özünde hareketin kendisi değildir. Bu yüzden şöyle denir: İnsan dış şeylerle uyarıldığında hareket ediyorsa, bu varlığın itkisidir. Dış şeyler tarafından uyarılmadığında hareket ediyorsa, bu cennetin hareketidir. Cennetle karşılaştırılan varlık düşebilir ve itkilerin egemenliğine girebilir. İtkiler dış şeyler oldukları gerçeğine dayanırlar. Bunlar, insanın kendi konununun ötesinde devam eden düşüncelerdir. Bu du-

Meditasyon, Evre 4: Koşulların ortasındaki merkez.

rumda, hareket harekete yol açar. Ancak, hiçbir fikir ortaya çıkmadığında, doğru fikirler gelir. Bu gerçek fikirdir. Şeyler dingin, kişi de tamamen sağlam olduğunda ve cennetin saliverilmesi aniden hareket ettiğinde, bu amaçsız bir hareket olmaz mı? Eylem olmayan aracılığıyla eylem tam da bu anlama sahiptir.

Başlangıçtaki şiire gelince, ilk iki dize tümüyle Altın Çiçeğin etkinliğine gönderme yapmaktadır. Sonraki iki dize Güneş'in ve Ay'ın karşılıklı olarak birbirinin içine geçmesiyle ilgilidir. Altıncı ay Tutunan'dır (*Li*, ateş). Uçuşan beyaz kar, ateş trigramının ortasındaki gerçek kutupsal karanlıktır, Alıcı'ya dönüşmekle ilgilidir. Üçüncü nöbet Dipsiz'dir (*K'an*, su). Güneş kursu su, trigramındaki tek kutupsal çizgidir ve Yaratıcı'ya dönüşmeyle ilgilidir. Bu, Dipsiz trigramını alma ve Tutunan (ateş, *Li*) trigramını tersine çevirme yolunu içerir.

Sonraki iki dize Büyük Kağrı'nın kutbunun etkinliği, kutupsallığın tam serbest bırakılmasının yükselişi ve düşüşü ile ilgilidir. Su Dipsiz'in trigramıdır; göz Asil'in (*Sun*) rüzgarıdır. Gözün ışığı Dipsiz'in evini aydınlatır ve orada büyük ışığın tohumunu kontrol eder. "Cennette", bu Yaratıcı'nın evi (*Ch'ien*) anlamına gelir. "Cennette dolaşırken, Alıcı'nın ruh-enerjisi tüketilir." Bu, ruhun enerjiye, cennetin dünyaya nasıl işlediğini gösterir; bunun olması sayesinde ateş beslenebilir.

Son olarak, son iki dize baştan sona kadar vazgeçilemez olan en derin sırra işaret eder. Bu, kalbin temizlenmesi ve düşüncelerin arındırılmasıdır; bu yıkanmadır. Başlangıç olarak kutsal bilim, nerede durulacağı bilgisini ve bitiş olarak da en yüksek iyide durmayı alır. Onun başlangıcı, kutupsallığın ötesindedir ve yeniden kutupsallığın ötesine dökülür.

Buda, dinin temel gerçeği olarak ölümlüden, bilincin yaratıcısından söz eder. Bizim Taoculuğumuzdaki yaşamı tamamlama ve insan doğasıyla ilgili tüm çalışma “boşluğu oluşturmak” ifadesinde yatar. Üç dinin tümü bir öneride aynı fikirdedirler: ölümden yaşama geçmek için ruhsal İksir’in bulunması. Peki, bu ruhsal İksir neye dayanır? O sonsuza kadar amaçsızlıkta durmak demektir. Bu yüzden öğretimizde bulunan yıkanmanın en derin sırrı, kalbi boşaltma işiyle sınırlanmıştır. Bununla sorun çözülür. Burada bir sözcükle gösterdiğim şey on yıllık bir çabanın meyvesidir.

Hâlâ üç bölümün tümünün bir bölümde nasıl sunulabileceği konusunda net değilseniz, onu sizin için boşluk, delüzyon ve merkezden oluşan üç bölümlü Budist düşünceye dalma yoluyla açıklığa kavuşturacağım.

Boşluk üç düşünceye dalmanın birincisidir. Her şey boş olarak görülür. Sonra delüzyon gelir. Her ne kadar boş oldukları bilinse de nesnelere yok edilmez ama insan boşluğun ortasında kendi işlerine bakar. Ancak,

insan nesnelere yok etmemesine karşın onlara dikkat de etmez; bu, merkezin düşünceye dalmasıdır. Boşun düşünceye dalmasını uygularken insan on bin şeyi yok edemeyeceğini de bilir ve hâlâ onlara dikkat etmez. Bu biçimde üç düşünceye dalma biraraya gelir. Yine de güç, boşluğu kafada canlandırmadadır. Bu nedenle boşluk düşünceye dalışı uygulandığında, boşluk elbette boştur ama delüzyon ve merkez de boştur. Delüzyon düşünceye dalışını uygulamak büyük bir güç gerektirir; bu durumda delüzyon gerçekten delüzyondur ama boşluk ve merkez de delüzyondur. İnsan merkeze yönelerek aynı zamanda boşluk imgeleri de yaratır; bunlara boş değil, merkez denir. Delüzyon düşünceye dalışı da uygulanır ama buna delüzyon değil, merkezî denir. Merkezin neyle ilgili olduğu konusunda daha çok şey söylenmesi gerekmez.

Bu bölüm ilk olarak Yü Ch'ing'in uzak yolculuk konusundaki büyüsel sözüne değinir. Bu büyü söz, Yol'un gizli harikasının nasıl *hiçbir şeyden* gelişen bir şey olduğunu ifade eder. Ruh ve enerjinin kristalleşmiş biçimde birleşmeleri yüzünden, zamanla hiçliğin boşluğunun ortasında bir gerçek ateş noktası belirir. Bu zaman süresince ruh daha sessizleşir, ateş daha parlaktır. Ateşin parlaklığı güneşin altıncı aydaki ısıyla karşılaştırılıyor. Parlayan ateş Dipsiz'in suyunun buharlaşmasına neden olduğu için buhar ısınır ve kaynama noktasını geçtiğinde tıpkı uçuşan kar gibi yukarı doğru yükselir. Bununla, altıncı ayda karın uçuşunun görülebileceği söylenmek isteniyor. An-

cak ateş, suyu buharlaştırıldığı için gerçek enerji uyanır; yine de karanlık hareketsiz olduğunda, ışık hareket etmeye başlar; bu, geceyarısı durumuna benzer. Bu nedenle, ustalar bu zamana yaşayan geceyarısı zamanı derler. Bu kez, geriye doğru akması ve yükselmesi ve güneş kursunun yukarı doğru dönmesi gibi düşecek biçimde aşağı akmasını sağlamak amacıyla enerji üzerinde çalışılır. Bu yüzden denir ki: "Üçüncü nöbette güneş kursu kör edici ışınlar yayar." Döndürme yöntemi, yaşamın kapısının ateşi üzerinde uçmak için solunumdan yararlanır; bu yolla gerçek enerjiyi asıl yerine getirme işi başarılabilir. Bu nedenle rüzgar suda eser denir. Önceki cennetin tek bir enerjisinden, sonraki cennetin dışarı ve içeri gidip gelen soluğu ve onun tutuşturan enerjisi doğar.

Bu yol, geriye doğru bir akış biçiminde yukarı doğru kuyruksokumundan Yaratıcı'nın zirvesine, oradan da Yaratıcı'nın evine gider; sonra bu iki kat aracılığıyla doğrudan bir aşağı doğru akış biçiminde *solar pleksus*'a batar ve bunu ısıtır. Bu nedenle şöyle denir: "Cennette dolaşırken, Alıcı'nın ruh-enerjisi tüketilir." Gerçek enerji zamanında boş yere döndüğü için, enerji ve form zengin ve dolu duruma gelir; beden ve kalp mutlu ve keyifli olur. Öğretinin çarkının döndürülmesi uygulamasıyla bu başarılmazsa, insan bu uzak yolculuğa başka nasıl başlayabilir ki? Bununla aynı anlama gelen şudur: Kristalleşmiş ruh, ruh-ateşe geri ışın yayar ve en büyük sessizlik aracılığıyla boş mağaranın orta noktasında olan "suyun ortasındaki ateş"i körükler. Bu yüzden şöyle denir: "Ve sırrın daha derin sırrı: hiçbir yerde olmayan yurt, işte asıl ev."

Öğrenci zaten gizemli alanı içindeki işine dalmıştır; ancak erime yöntemini bilmiyorsa, Yaşam İksi-

ri'nin güçlkle üretileceğinden korkulur. Bu nedenle Üstat eski kutsal insanlar tarafından sıkı sıkıya korunan sırrı açıklamıştır. Öğrenci kristalleşmiş ruhu enerjinin mağarasının içinde sabitlediğinde ve aynı zamanda en büyük sessizliğin egemen olmasına izin verdiğinde, belirsiz karanlığın arasında hiçlikten bir şey doğar, yani yüce Tek'in Altın Çiçeği görünür. O anda bilinçli ışık insan doğasının [hsing] ışığından farklılaşır. Bu nedenle şöyle denir: "Dışsal şeylerle uyarıldığında hareket etmek onun doğrudan dışarı gitmesine ve bir insan yaratmasına yol açar. Bu bilinçli ışıktır." Gerçek enerji yeterince toplandığı anda öğrenci bunun doğrudan dışarıya akmasına izin vermez, geriye doğru akıtırsa, bu yaşamın ışığıdır; sudolabının döndürülmesi yöntemi uygulanmalıdır. Döndürme sürdürülürse, gerçek enerji de damla damla köklerine döner. Bundan sonra sudolabı durur, beden temizlenir, enerji tazelenir. Bir tek dönüş, Üstat Ch'iu'nun küçük bir göksel devir dediği, tek bir göksel devir anlamına gelir. Enerjiyi kullanmak için yeterince toplanması beklenmezse, bu durumda enerji yumuşak ve dayanıksızdır ve İksir oluşmaz. Enerji oradaysa ve kullanılmıyorsa, çok eski ve katı duruma gelir, bu durumda da Yaşam İksiri güçlkle üretilecektir. Enerji ne çok eski ne de çok katı olduğunda, bunu anlamlı bir biçimde kullanmak için doğru zaman gelmiş demektir. Bu, Buda'nın, "Olgu boşluğun içine akar" derken söylemeye çalıştığı şeydir. Bu, tohumun enerjiye yüceltilmesidir. Öğrenci bu ilkeyi anlamaz ve enerjinin doğrudan dışarı akmasına izin verirse, enerji tohuma dönüşür. "Boşluk en sonunda olguya akar" derken anlatılmak istenen budur. Ancak bir kadınla bedensel olarak birleşen her erkek önce

haz alır, sonra da acı hisseder; tohum dışarı aktığında, beden yorgun, ruh ise bitkindir. Bu, ustanın ruh ve enerjinin birleşmesine izin verdiği durumdur. O önce saflık, ardından tazelik getirir; tohum dönüştürüldüğünde, beden sağlıklı ve özgürdür. Yaşlı Üstat P'eng'in yaşamını beslemek amacıyla evlenmemiş genç kızları kullanması sayesinde sekiz yüz yaşma kadar yaşadığı konusunda bir öykü vardır, ama bu bir yanlış anlamadır. Aslında, ruh ve enerjinin yüceltilmesi yöntemini kullanmıştır. Yaşam İksiri'nde semboller genel olarak kullanılmıştır ve bunların arasında Tutunan'ın (*Li*) ateşi sıklıkla bir geline, Dipsiz'in suyu da bir delikanlıya (*puer aeternus*) benzetilmiştir. Üstat P'eng'in erkekliğini kadınlar aracılığıyla yenilediği konusundaki yanlış anlama buradan ortaya çıkmıştır. Bunlar, daha sonra onların tarzlarını zorlayan yanlışlardır.

Ancak, ustalar çalışma sırasında yalnızca içten bir niyete sahip olduklarında Dipsiz (*K'an*) ve Tutunan'ı (*Li*) devirmenin araçlarını kullanabilirler, değilse saf bir karışım elde edilemez. Gerçek niyet dünyaya bağlıdır; dünyanın rengi sarıdır, bu nedenle Yaşam İksiri ile ilgili kitaplarda sarı tohumla sembolize edilir. Dipsiz ve Tutunan (*Li*) birleştiklerinde Altın Çiçek ortaya çıkar; altın renk beyazdır, bu yüzden beyaz kar bir sembol olarak kullanılır. Ancak, Yaşam İksiri Kitabı'nın gizli sözlerini kavrayamayan dünyevî insanlar, oradaki altın ve beyazı yanlış anlamışlardır, çünkü bunları taştan altın yapmanın bir yolu olarak düşünmüşlerdir. Ne kadar budalaca değil mi!..

Kadim bir usta der ki: "Eskiden her okul bu cevheri bilirdi, yalnızca budalalar onu bütünüyle bilemediler." Bunu iyice düşünersek, eskilerin gerçekten

de bedenlerinde varolan tohum-enerjinin yardımıyla uzun yaşamı elde ettiklerini ve yıllarını şu ya da bu tür iksiri yutarak uzatmadıklarını görürüz. Ancak, dünyevî insanlar kökleri yitirir ve ağaç tepelerine sarılırlar. Yaşam İksiri Kitabı'nda ayrıca şöyle denir: "Doğru kişi (beyaz majisyen) yanlış araçlardan yararlandığında, yanlış araçlar doğru biçimde çalışır." Bununla söylenmek istenen tohumun enerjiye dönüşmesidir. "Ancak yanlış kişi doğru araçları kullanırsa, doğru araçlar yanlış biçimde çalışır." Bununla söylenmek istenen ise oğulların ve kızların doğduğu erkek ve kadının bedensel olarak birleşimi olduğudur. Budala olan kontrol edilemez bir şehvet içinde bedeninin en değerli cevherini boşuna harcar ve tohum-enerjisini nasıl koruyacağını bilmez. Bu tüketildiğinde beden de yok olur. Kutsal ve bilge insanlar yaşamlarını geliştirmek için şehveti yok etmek ve tohumu korumak dışında başka bir yola sahip değildir. Biriken tohum enerjiye dönüşür ve enerji yeterince olduğunda yaratıcı biçimde güçlü bir beden oluşturur. Sıradan insanların gösterdiği fark, yalnızca aşağı doğru akış biçimi ya da geriye doğru akış biçimini nasıl uyguladıklarına bağlıdır.

Bu bölümün tüm anlamı öğrenci için yaşamla karşılaştığında yağı doldurma yöntemini açıklamaya yöneltilmiştir. Burada gözler temel konudur. İki göz Kutup Yıldızı'nın tutamacıdır. Cennet bile bir merkez olarak Kutup Yıldızı'na döndüğü için insanlar arasında doğru niyet efendi olmalıdır. Bu nedenle Yaşam İksiri'nin tamamlanması bütünüyle doğru niyetin uyum sağlamasına bağlıdır. Bundan sonra, temel, yüz günde atılabilir denilirse, hepsinden önce çalışmadaki gayretin ve fiziksel bünyenin sağlamlılığının dere-

cesi gözönünde tutulmalıdır. Her kim çalışmada istekli ve güçlü bir bünyeye sahipse arkadaki akarsuyun sudolabını döndürmede daha çabuk başarı kazanır. Bir insan düşünceler ve enerjiyi birbiriyle uyumlu duruma getirmenin yöntemini bulduğunda, İksir'i yüz gün içinde tamamlayabilir. Ancak, zayıf ve uyusuk olan kimse, yüz günden sonra bile bunu üretemeyecektir. İksir tamamlandığında ruh ve enerji saf ve temizdir, kalp boştur, insan doğası (*hsing*) açıktır ve bilincin ışığı kendini insan doğasının ışığına dönüştürür. İnsan doğasının ışığı sıkıca tutulmaya devam edilirse, Dipsiz ve Tutunan (ateş, *Li*) kendiliğinden ilişkiye girer. Dipsiz ve Tutunan birbirine karıştığında, kutsal meyve doğar. Kutsal meyvenin olgunlaşması bir büyük göksel devrin etkisidir. Daha ileri açıklamalar göksel devir yöntemiyle son bulur.

Bu kitap, yaşamı geliştirmenin araçlarıyla ilgilidir ve ilk olarak insanın burnunun direğine bakarak nasıl başlanacağını gösterir; burada tersine çevirme yöntemi gösterilmektedir; sağlamaştırma ve bırakma yöntemleri bir diğer kitapta, *Hsü Ming Fang'da*²⁷ (Yaşamı Uzatmanın Yöntemleri) bulunmaktadır.

ALTIN ÇİÇEK YA DA ÖLÜMSÜZ RUH-BEDEN DÜŞÜNCESİNİN DAYANDIĞI ÇİN KAVRAMLARININ ÖZETİ²⁸

Tao, bölünmemiş olan, yüce Tek, iki karşıt gerçeklik ilkesine, karanlık ve aydınlık, *yin* ve *yang*'a yol aç-

27 *Hui Ming Ching*'in bir başka adı. (H.W.)

28 Bu özet ve verilen trigram çevirmen tarafından İngilizce basım için düzenlenmiştir. (C.F.B.)

mıştır. Bunlar önceleri yalnızca insandan ayrı doğanın güçleri olarak düşünülmüştür. Daha sonra, cinsel kutupsallıklar ve diğerleri de bunlardan türetilmiştir. *K'un*, alıcı dışıl ilke, *yin*'den gelir; *Ch'ien*, yaratıcı eril ilke, *yang*'dan; *ming*, yaşam, *yin*'den; *hsing*, insan doğası ise *yang*'dan gelir.

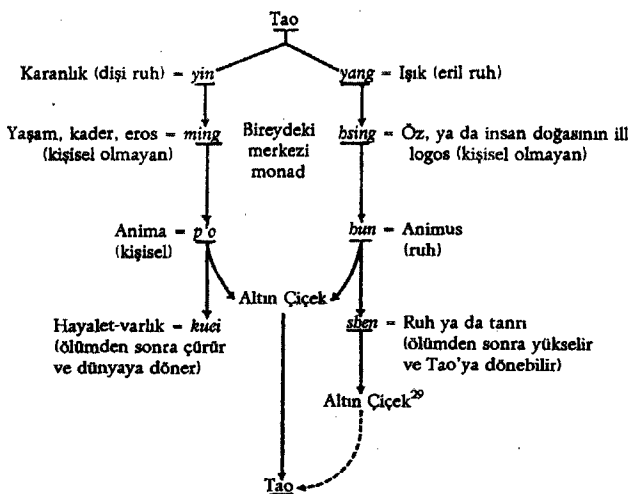
Her birey başlangıç anında yaşam ve insan doğasına, *ming* ve *hsing*'e ayrılan merkezî bir monad içerir. Bu ikisi birey ötesi ilkelerdir, bu yüzden de eros ve logos ile ilgili olabilir.

Bireyin kişisel bedensel varoluşunda bunlar başka iki kutupsallıkla, bir *p'o* can (ya da anima) ve bir *hun* can ile (animus) temsil edilirler. Üstünlük için çabalayan bu ikisi, bireyin bütün yaşamı boyunca çatışma içindedir. Ölümde ayrılır ve farklı yönlere giderler. Anima, *kuei*, bir hayalet varlık olarak dünyaya batar. Animus yükselir ve *shen*, bir ruh ya da tanrı olur. *Shen* zamanla Tao'ya dönebilir.

Yaşam enerjisi aşağı doğru yani, hiçbir engelle karşılaşmadan dış dünyaya akarsa, anima animus'a galip gelir; hiçbir ruh-beden ya da Altın Çiçek gelişmez ve ölümde ego kaybolur. Yaşam-enerji "geriye doğru akış" süreciyle yönetilir, yani korunursa ve dağılmasına izin vermek yerine "yükseltilirse", animus kazanmış olur ve ego ölümden sonra da devam eder. Ondan sonra *shen*, bir ruh ya da tanrı olur. Yaşamı bo-

yunca koruma yolunu tutan bir kişi, egoyu karşıtların çatışmasından kurtaracak olan Altın Çiçeğin basamaklarına ulaşabilir ve yeniden bölünmemiş olan, yüce Tek'in parçası olur.

Altın Çiçeğin ya da ölümsüz-ruhsal bedeninin oluşturulmasıyla ilgili Çin Kavramlarının Diyagramı

29 Metinde, Budist etkilerin Altın Çiçeği eninde sonunda yalnızca ruhsal taraftan geliyor olarak temsil ettiğini gösteren bolca kanıt olduğu için, bu gerçek *shen*'den aşağı giden noktali çizgiyle gösterilmiştir. Bununla birlikte, özgür Çin öğretisinde Altın Çiçeğin oluşması hem *yang* hem de *yin* güçlerinin eşit düzeyde karşılıklı etkisine bağlıdır. (C.F.B.)

HUI MING CHING

Bilinçliliğin ve Yaşamın Kitabı

I. DIŞARI AKIŞIN DURDURULMASI

Hiçbir dışarı akış olmadan elmas
bedeni tamamlayabilirsen,
Bilinç ve yaşamın köklerini de özen
ve sabırla ıstabilirsin.

Kutsanmış ülkede ıŐıŐı yak, hep yakınlardaki,
Ve orada gizli, gerçek benliŐin her zaman
oturmasına izin ver.

Burada, Çin metninde bulunan bu örnekle bir insanın bedenini göstermektedir. Bedenin alt bölümünün ortasında, yaşamın kapı aralıŐının bilincin kapı aralıŐından ayrıldıŐı bir tohum hücreyi çizilmiŐtir. Aralarında, dış dünyaya götüren, yaşamsal sıvıların dışarı aktıŐı kanal bulunur.¹

Tao'nun en ince sırrı insan doğası ve yaşamdır (*hsing-ming*). İnsan doğası ve yaşamı geliştirmenin, bu ikisini yeniden birliŐe getirmekten daha iyi bir yolu yoktur. Kadim zamanların kutsal insanları ve büyük bilgeler, dış dünyanın imgeleri aracılıŐıyla düşünmelerin insan doğası ve yaşamın birleŐtirilmesi üzerine yola çıkmıŐlardır; bu kişiler bu konuda alegoriler ol-

¹ Bu ve bundan sonra gelen açıklayıcı notlar Richard Wilhelm tarafından yazılmıştır. (C.F.B.)

madan açıkça konuşmaya gönülsüz olmuşlardır. Bu nedenle, her ikisinin de eşzamanlı olarak birlikte nasıl geliştirilecekleriyle ilgili sır kaybolmuştur. Bir dizi imge yoluyla gösterdiğim şey, sırların önemsenmeden ele verilmesi değildir. Tersine, bunları bu doğru resimde özetlemek için, arada sırada diğer sutra'lara göndermelerle dışarı akışın durdurulması konusundaki *Leng-yen-ching*'in notları ve *Hua-yen-ching*'in gizli düşüncelerini birleştirdiğimden, bilinç ve yaşamın tohumsal keseye dış herhangi bir şey olmadığı anlaşılabilir. Bu resmi çizdim, bu sayede geliştirmeye ilgili göksel işleri gerçekleştirmeye çalışan arkadaşlar bu yolla gerçek tohumların olgunlaşabileceğini, bu yolla dışarı akışın durdurulmasının sağlanabileceğini, bu yolla *sheli*'nin² eritilebileceğini ve bu yolla yüce Tao'nun tamamlanabileceğini bilebilirler.

Ancak, tohumsal kese gözle görülür bir mağara değildir; bir biçimi ya da görüntüsü de yoktur. Yaşam- sal soluk harekete geçtiğinde, bu kesenin tohumu ortaya çıkar; soluk durduğunda ise yeniden gözden kaybolur. Bu, gerçeğin barındığı yer, üzerinde bilinç ve yaşamın yaratıldığı altardır. Denizin dibindeki ejder kalesi, kar dağlarının sınır bölgesi, asıl geçit, en büyük hazzın âlemi, sınırsız ülke olarak adlandırılır. Bu değişik adların tümü, bu tohumsal keseyi kastetmektedir. Ölen bir kişi bu tohumsal keseyi bilmiyorsa, ne

2 *Sarira*, sağlam, ölümsüz beden.

bin doğumda, ne de on bin aeon'da bilinç ve yaşamın birliğini bulamayacak demektir.

Bu tohumsal nokta bir parça büyüktür. Bu bedenimiz ana-babamızdan doğmadan önce, gebelik anında, önce bu tohum oluşturulur ve insan doğasıyla bilinç orada oturur. Bu ikisi, birbirine karışır ve bir birlik, bir rafine ocağındaki kıvılcımlar gibi birbirinden ayrılmaz bir karışım, asıl uyum ve göksel yasanın bir bileşimini oluşturur. Bu yüzden şöyle denir: "Görünüştünden önceki halde, tükenmez bir soluk vardır." Ayrıca, "Ana-babalar çocuğu dünyaya getirmeden önce, yaşam soluğu eksiksiz, embriyo kusursuzdur" da denmiştir. Ancak, embriyo harekete geçtiğinde ve embriyo kesesi yırtıldığında, bu sanki bir kişinin yüksek bir dağda ayağının kaymasına benzer: Bir haykırışla birlikte kişi toprağa saplanır ve ardından insan doğası ve yaşam bölünür. Bu andan sonra, artık ne insan doğası yaşamı ne de yaşam insan doğasını görebilir. Artık yazgı olacağına varır; gençlik olgunluğa, olgunluk yaşlılığa, yaşlılık da acıya geçer.

Bu nedenle, Julai³, büyük şefkatiyle, oluşturulan ve kaybolan sırrın bilinmesini sağlamıştır. Kişiye yeniden rahime girmeyi ve yeni bir ego yaşamıyla insan doğasını oluşturmayı öğretir; ruh ve canın (yaşamsal solunum) tohumsal keseye nasıl gireceğini, bunların tıpkı

3 Tathagata Buda.

babanın ve annenin sperm⁴ ve canının bu tohumsal keseye girip bir embriyoyu tamamlamak için tek bir varlık olarak birleşmesi gibi, gerçek meyveyi tamamlamak amacıyla bir birlik olacak biçimde nasıl birleşmesi gerektiğini gösterir. İlke aynıdır.

Tohumsal kese içindeki hükümdarın ateşidir; tohumsal kesenin girişindeki elçinin ateşidir; tüm bedendeki insanın ateşidir. Hükümdarın ateşi kendini ifade ettiğinde, bu elçinin ateşi tarafından alınır. Elçinin ateşi hareket ettiğinde, insanın ateşi bunu izler. Üç ateş de bu sırada kendilerini ifade ettiklerinde, bir insan gelişir. Ancak, bu üç ateş ters sırada geri döndüğünde, Tao gelişir.

Tüm bilgelerin, çalışmalarına dışarı akışın durdurulduğu tohumsal kese üzerinde başlamalarının nedeni budur. Bu yol kurulmaz, başka şeyler kurulursa, bu boşuna olur. Bu yüzden, bilinç ve yaşamın hüküm ilkesinin bu tohumsal kesede bulunduğunu bilmeyen, bu nedenle de bunu dışarıda bulmaya çalışan tüm ekoller ve mezhepler, dışarıda bulmak için harcadıkları tüm çabalara karşın hiçbir şey başaramazlar.

4 *Ching*, sperm, eril ögedir; *ch*'i, can, soluk-enerji, dişil, alıcı ögedir.

2. YASAYA UYGUN OLARAK DOLAŞIMIN ALTI DÖNEMİ⁵

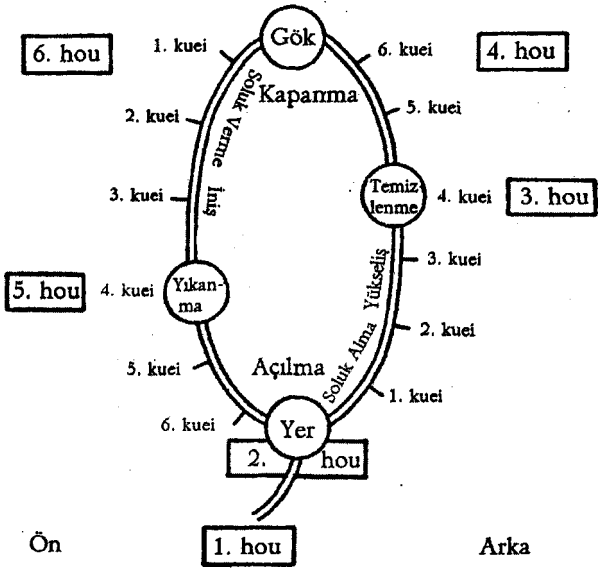
Buda'nın yolunun başlangıcı ayırt edilmezse,
Batı'nın kutsanmış kenti orada olacaktır.
Yasaya uygun olarak dolaşımın ardından,
Soluk içe çekildiğinde, cennete doğru,
yukarıya bir dönüş vardır.

Soluk dışarı bırakıldığında, enerji dünyaya yönelir.
Tek bir zaman-çevrimi altı aralıktan (*hou*) oluşur.
İki aralıkta Moni (Sakyamuni) biraraya gelir.
Yüce Tao merkezden gelir.
Asıl tohumu dışarıda bulmaya çalışmayın!

Tao'nun en harika etkisi yasaya uygun olarak dolaşımdır. Hareketi tükenmez kılan, yoldur. Hızı en iyi ayarlayan, ritimlerdir (*kuēi*). Egzersizlerin sayısını en iyi belirleyen aralıklar (*hou*) yöntemidir.

Bu sunum, tüm yasayı içerir ve Batı'ya göre Buda'nın gerçek özellikleri bunda bulunur. Bunda bulunan sırlar soluk alıp vererek sürecin kontrolünün nasıl elde edildiğini, düşüş ve yükseliş arasındaki değişimlerin kapanış ve açılışta kendilerini nasıl ifade ettiklerini, yoldan sapmamak için gerçek düşüncelerin nasıl gerekli olduğunu, alanların kesin sınırlamalarının doğru zamanda başlaması ve durmasının nasıl olanaklı kılınabildiğini göstermektedir.

⁵ Bu kavram Budist terminolojiden alınmıştır ve kendi bağlamında genellikle "Yasanın Çarkı" olarak çevrilir. (H.W.)

Kendimi kurban ediyorum ve insanlara hizmet ediyorum, çünkü sınıftan olmayan her kişi ve dünyadaki herkesin ulaşabilmesi ve uygulayabilmesi için, göksel tohumu tümüyle açığa vuran bu resmi eksiksiz bir biçimde sundum. Gerçek erdeme sahip olmayan kişi de bunda bir şeyler bulabilir, ama cennet o kişinin Tao'sunu kendine vermeyecektir. Peki, niçin? Tıpkı bir kuşun kanatlarından birinin diğerine ait olması gibi, gerçek erdem de Tao'ya aittir: biri yoksa, diğerinin de hiçbir yararı yok demektir. Bu nedenle, sadakat ve büyük say-

gı, insanlık ve adalet ve beş emre⁶ sıkı bir bağlılık gerektirir; yalnızca bu durumda bir şeyler elde etme olasılığı vardır.

Ancak, tüm incelikler (süptillikler) ve sırlar, her şeyin gerçekliğiyle elde edilebilmesi için, düşünülüp taşınması ve zihinde tartılması amacıyla bu, *Bilinçliliğin ve Yaşamın Kitabı*'nda sunulmaktadır.

Bu çizimle, solunum hareketi süresince enerji akımlarının dolaşımının gösterilmesi amaçlanmıştır. Soluk almaya karnın açılması, soluk vermeye de yükselmesi eşlik eder, ancak bu egzersizlerde aşağıdaki gibi bir geriye doğru akış hareketine sahibiz: Soluk alırken, alt enerji kapısı açılır ve arka enerji hattı (omurilikte) boyunca enerjinin yukarı doğru yükseltilmesi sağlanır, bu yukarıya doğru akış da çizimde gösterilen zaman aralıklarına benzer. Soluk verirken, üst kapı kapanır ve enerji akışının, aynı zaman aralıklarının sırasında gösterildiği biçimde, ön hat boyunca aşağı doğru akması sağlanır. Ayrıca, çizimde de gösterildiği gibi, "temizlenme" ve "yıkama" duraklarının hatların tam ortasında olmadığına, "temizlenme"nin ortanın bir parça üstünde, "yıkama"nın da ortanın biraz altında bulunduğuna dikkat edilmesi gerekir.

6 Budist beş emir şunlardır: 1- öldürmemek; 2- çalmamak; 3- zina yapmamak; 4- yalan söylememek; 5- alkol almamak ve et yememek.

3. İŞLEV VE KONTROLÜN İKİ ENERJİ YOLU

Orada, asıl geçidin soluk alma ve soluk verme yolu görünür.

Yasaya uygun olarak dolaşımın aşağısındaki beyaz yolu unutmayın!

Ebedi ve ezeli yaşam mağarasının her zaman ateşle beslenmesini sağlayın!

Ah! Parıldayan incinin ölümsüz yerini sınavın!

Metinde, burada ilkinе oldukça uyan başka bir resim daha bulunmaktadır. Bu da yine enerji yollarını gösteriyor: Önde olan aşağıya doğru gider ve işlev yolu (*jen*) olarak adlandırılır, arkada yukarıya doğru giden ise kontrol yoludur (*tu*).

Bu resim aslında bundan öncekiyle aynıdır. Bunu bir daha göstermemin nedeni Tao'yu geliştirmekle uğraşan kişinin kendi bedeninde yasaya uygun olarak bir dolaşımın olduğunu bilebilmesi içindir. Araştırma yapanları aydınlatmak için bu resmi verdim. Sözkonusu iki yol (işlev ve kontrol) yarıda kesilmemiş bir bağlantı oluşturabildiğinde, tüm enerji yolları da birleşir. Geyik, kontrol eden enerji yolunu kapatmak için burun kuyruğunda uyur. Turna ve kaplumbağa işlev yollarını kapatırlar. Bu nedenle, bu üç hayvan da en azından bin yaşında olur. Peki, bir insan ne kadar ileri gidebilir? Tao'yu geliştirme işini sürdüren, yasaya uygun olarak dolaşımı harekete geçiren bir kişinin, bi-

linç ve yaşamın dolaşım yapmasını sağlamak amacıyla, yaşamını uzatamıyor ve yolunu tamamlayamıyor olmaktan korkması gerekmez.

4. TAO'NUN EMBRİYOSU

Yasaya göre, ama çaba olmaksızın, kişi özen ve sabırla kendini ışıkla doldurmalıdır.

Görünüştü unutun, içeri bakın ve gerçek ruhsal güce yardımcı olun!

On ay embriyo ateş altındadır.

Bir yıl sonra temizlenme ve yıkanmalar sıcaklaşır.

Buradaki resim sayfa 70'de gösterilen resme uymaktadır.⁷

Bu resim *Leng-yen-ching*'in özgün basımında bulunabilecektir. Ancak, gizli anlamı fark edemeyen ve Tao'nun embriyosuyla ilgili hiçbir şey bilmeyen bilgisiz keşişler, bu nedenle bu resmi atlama hatasına düşmüşlerdir. Ben yalnızca ustaların açıklamaları aracılığıyla, Julai'nin (Tathagata) Tao'nun embriyosuyla ilgili gerçek çalışmayı bildiğini öğrendim. Bu embriyo, başka varlıklar tarafından tamamlanabilecek bedensel olarak görülebilir bir şey değildir, ama gerçekte ego-

⁷ Bu ve ardından gelen benzeri dört açıklayıcı not Hellmut Wilhelm tarafından sağlanmıştır. (C.F.B.)

nun ruhsal soluk-enerjisindedir. Öncelikle, ruh soluk-enerjiye (can) işlemelidir, daha sonra soluk-enerji ruhu sarar. Ruh ve soluk-enerji sağlamca birleştğinde ve düşünceler sessiz ve hareketsiz olduğunda, bu embriyo olarak tanımlanır. Soluk-enerji kristalleşmelidir; ancak bundan sonra ruh etkili duruma gelecektir. Bu yüzden, *Len-yeng-ching*'de şöyle denir: "Uyanma ve yanıtlamaya anne dikkati gösterin." Bu iki enerji birbirini besler ve güçlendirir. Bu nedenle şöyle denir: "Her gün gelişme oluşur." Enerji yeterince güçlü, embriyo da eksiksiz olduğunda, kafanın tepesinden ortaya çıkar. Bu, embriyo olarak ortaya çıkan ve Buda'nın oğlu olarak kendini doğuran eksiksiz görünüş biçiminde adlandırılan şeydir.

5. MEYVENİN DOĞUMU

Bedenin dışında Buda görüntüsü olarak adlandırılan bir beden vardır.

Güçlü olan düşünce, düşüncelerin yokluğu, Bodhi'dir.

Bin-taçyapraklı lotus çiçeği açar,
soluk-enerjiyle dönüştürülmüş.

Ruhun kristalleşmesi nedeniyle
Yüz-kat parlaklık dışarı ışık saçar.

Buradaki resim sayfa 84'de gösterilen resme uymaktadır.

*Leng-yen-chou'da*⁸ şöyle denir: "O anda dünyanın hükümdarı yüz kat değerli bir ışığın saç düğümlerinden yayılmasına yol açtı. Işığın ortasında bin-taçyapraklı, değerli lotus çiçeği parladı. Ve orada, çiçeğin içinde biçim değiştirmiş bir Julai vardı. Ve kafasının üzerinden her yerden görülebilen beyaz, değerli ışıktan on ışın çıkıyordu. Kalabalık dışarı yayılan ışığa baktı ve Julai ilan etti: 'Göksel, büyülü mantra ışık-ruhun görünmesidir, bu yüzden adı Buda'nın Oğlu'dur.'"

Bir kişi bilinç ve yaşam konusunda öğrenim görmez, yalnızca vurdumduymaz bir biçimde ve kendi başına meditasyonu yineler durursa, lotus çiçeğinde bulunan, dışarı ışık saçan ve kendine ait bir ruh-beden halinde görünen Julai o kişinin bedeninden nasıl gelişebilir ki? Birçok kişi ışık-ruhun ikincil bir öğreti olduğunu söyler; ama bir kişinin dünyanın hükümdarından aldıkları nasıl ikincil bir öğreti olabilir ki? Bununla, izdeşlere öğretmek için Leng-yen'in en derin sırlarını ele vermiş oldum. Bu yolu kabul eden kişi aynı anda karanlık sırta yükselir ve artık gündelik yaşamın karışıklığına dalmış olmaz.

8 Suramgama mantra. (H. W.)

6. DÖNÜŞMÜŞ BEDENİN YİTİRİLMEMESİNE DAİR

Her ayrı düşünce biçim alır ve renkle biçim
açısından görünür duruma gelir.

Toplam ruhsal güç izlerini açığa vurur ve
kendini boşluğa dönüştürür.

Varılmaktan çıkıp varılmamaya geçerek,
mucizevi Tao tamamlanır.

Her ayrı biçim, gerçek bir kaynakla
birleşmiş, bedenler olarak görünür.

Buradaki resim sayfa 98'de gösterilen resme uymak-
tadır.

7. DUVARA DÖNMÜŞ YÜZ

Ruh-ateş tarafından oluşturulan biçimler
yalnızca boş renkler ve biçimlerdir.

İnsan doğasının (*hsing*) ışığı asıl, gerçek
olan üzerinde parlar.

Kalbin damgası boşlukta yüzer; ay
ışığı parıldar, kirlenmemiş.

Yaşam gemisi kıyıya ulaşmıştır; parlak
bir biçimde ışık saçar güneş ışığı.

Buradaki resim sayfa 56'da gösterilen resme uymaktadır.

8. BOŞ SONSUZLUK

Başlangıçsız, sonsuz,
Geçmişsiz, geleceksiz.

Bir ışık hâlesi yasanın dünyasını çevreler.

Bir diğerini unuturuz, sessiz ve saf,
tümüyle güçlü ve boş.

Kalbin ve cennetin ışığıyla aydınlatılır boşluk.

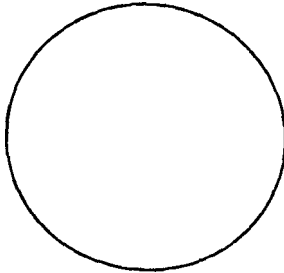
Denizin suyu pürüzsüzdür ve yüzeyinde Ay'ı yansıtır.

Bulutlar kaybolur mavi boşlukta, dağlar parlar açıkça.

Bilinç düşünceye dalmaya geri döner;

Ay-kursu dinlenir tek başına.

Buradaki resim aşağıdaki gibidir.

YORUM

C. G. JUNG

GİRİŞ

I. BİR AVRUPALI'NİN DOĞU'YU ANLAMA ÇABASINDA KARŞILAŞTIĞI GÜÇLÜKLER

Duygu açısından tam bir Avrupalı olarak, bu Çin metninin tuhaflığından ister istemez oldukça etkilendim. Tıpkı ilkel inançların paradokslarını “etnoloji” ya da “karşılaştırmalı dinler tarihi”ne göre anlayabilmem gibi, Doğu dinleri ve felsefeleriyle ilgili bazı bilgilerin de bu düşünceleri anlamamda aklıma ve sezgime belirli bir dereceye kadar yardımcı olduğu doğrudur. Aslında bu, kişinin kalbini sözde bilimsel anlayış kisvesi altına gizlemesidir. Bunu bir parça, canlı bir sempatiyle ilgili herhangi bir belirtiden korkan ve korkuyla reddeden alimlerin zavallıca övünmeleri yüzünden, bir parça da sempatik bir anlayışın tehlikeli bir deneyimi olacak yabancı bir ruhla ilişki kurmaya olanak tanıyabilmesi nedeniyle yaparız. Sözde bilimsel nesnellik, bu metni çinbilimcilerin filolojik keskinliğine bırakabilecek ve başka herhangi bir yorumdan kıskançlıkla koruyabilecektir. Ancak Richard Wilhelm böyle bir sezgisel içgörünün uzmanların yazı masalarının kağıt gözlerinde kaybolmasına izin verecek biçimde Çin bil-

geliğinin gizli, esrarengiz diriliğine sızmıştır. Onun psikolojik açıdan bir yorumcu olarak beni seçmesinden büyük bir onur duyuyorum.

Bununla birlikte bu benzersiz hazinenin yine bir başka özel bilim tarafından yutulması gibi bir riski gerektirmektedir bu. En azından, Batı bilim ve bilginliğinin değerlerini küçümsemeye çalışan herhangi bir kişi, Avrupa düşüncesinin asıl desteğine zarar veriyor demektir. Bilim, gerçekte, kusursuz bir araç değildir, ama yalnızca kendisi bir amaç olarak düşünüldüğünde zarar veren üstün ve vazgeçilmez bir araçtır. Bilimsel yöntem hizmet etmelidir; taht'a zorla el koyarsa hata eder. Bilimin her dalına hizmet etmeye hazır olmalıdır, çünkü her birinin kendi yetersizlikleri yüzünden diğerlerinin desteğine gereksinimi vardır. Bilim Batı zihninin aletidir ve onunla, çıplak ellerde olduğundan daha fazla kapı açılabilir. O, bilginimizin önemli bir parçasıdır ve yalnızca kendisi tarafından verilen anlayışın varolan tek tür anlayış olduğuna inanıldığında içgörümüzü karartır. Doğu bize başka, daha geniş, daha derin ve daha yüksek bir anlayış, yani yaşam yoluyla bir anlayış öğretti. Biz bu yolu ancak belli belirsiz bir biçimde, dinsel terminolojiden toplanmış, anlaşılması zor bir duygu olarak biliyoruz. Bu nedenle de Doğu "bilgeligi"ni memnuniyetle tırnak işaretleri içinde harcıyor, onu din ve batıl inancın anlaşılması güç alanına gönderiyoruz. Ancak, bu biçimde Doğunun "gerçekçi-

liğini” tümüyle yanlış anlıyoruz. Örneğin, bu metin patolojik eğilimli olan ve çileci saplantılara sahip kişilerle münzevilerden çıkan abartılı duygular ya da aşırı heyecanlı sezgilerden oluşmaz. O, küçümsemek için haklı en küçük bir nedenimizin olmadığı oldukça gelişmiş Çin düşüncesinin pratik içgörülerine dayanır.

Bu sav, belki de cüretkâr görülebilir ve inanmazlıkla karşılaşılması da olasıdır, ancak malzemeyle ilgili ne kadar az şey bilindiği düşünüldüğünde bu hiç de şaşkıncı değildir. Üstelik, malzemenin yabancılığı o kadar engelleyici ki Çin düşünce dünyasının bizimkiyle nasıl ve nerede birleşebileceği konusundaki utancımız oldukça anlaşılabilir durumdadır. Doğunun bu fikirlerini kavrama sorunuyla karşılaştığında Batı insanının alışılmış yanlışı, *Faust*'taki öğrencininkine benzer. Şeytan'ın yanlış yola saptırmasıyla, küçük gören bir biçimde bilime sırtını döner ve Doğu okültizmiyle sürüklenerek yoga uygulamalarını tamamen harfi harfine yapıp acınacak bir taklitçiye dönüşür. (Teozofi, bu yanlışla ilişkin olarak bizim en iyi örneğimizdir.) Böylece Batı düşüncesinin tek sağlam temelini bırakır ve Avrupalı beyinlerden hiçbir zaman kaynaklanamayacak ve yarar getirecek biçimde onlara aşılamayacak sözcüklerle fikirlerin ortasında kendini kaybeder.

Kadim bir usta şöyle demiş: “Yanlış kişi doğru araçları kullanırsa, doğru araçlar yanlış biçimde çalışır.” Ne yazık ki tümüyle doğru olan bu Çin sözü, uy-

gulayan kişiye bakmaksızın “doğru” yönteme olan inancımızla keskin bir karşıtlık oluşturur. Gerçekte, böyle konularda her şey insana bağlıdır, yönteme bağlı olan hemen hemen hiçbir şey yoktur. Çünkü yöntem yalnızca yönünü kişinin belirlediği bir yoldur. Kişinin davranma biçimi doğasının gerçek ifadesidir. Bu olmaya devam etmezse, yöntem de yapay olarak eklenmiş, kökü ve özsuyu olmayan, yalnızca saçma bir kendini aldatma amacına hizmet eden bir şeyden, sahte bir tavırdan başka bir şey olmaz. Bu, bir kendini kandırma, belki de insanın varlığının amansız yasa-sı olabilecek şeyden kendini kurtarma aracı olur. Bu, Çin düşüncesinin dünyevî niteliği ve içtenliğinden çok uzaktır. Tersine, bu kişinin kendi varlığını yadsıması, tuhaf ve günahkâr tanrılara kendini ele vermesi, psikik üstünlüğü zorla ele geçirme amacına yönelik korkakça bir hile, aslında Çin “yöntemi”nin anlamına derin biçimde karşıt olan her şey demektir. Çünkü, bu içgörüler tam anlamıyla eksiksiz, içten ve gerçek bir yaşam biçiminden doğarlar; bunlar en derin içgüdülerden sürekli ve tutarlı biçimde gelişen ve bizim için hep uzak, taklit edilmesi olanaksız olan Çin’in eski, kültürel yaşamından gelen içgörülerdir.

Doğu’nun Batı taklidi iki misli trajiktir; çünkü, Batı’nın uygar insanı kendini tehdit edici görevlerinden kurtarıırken, “ilkelliği”nin gerçekten oynandığı Tao’larda, mutlu Güney Denizi Adaları’nda ve Orta

Afrika'daki çağdaş maceralar kadar verimsiz psikolojik olmayan bir yanlış anlamadan kaynaklanır. Bu bizim taklit etmemizle ya da işin daha kötüsü aslında yabancı olan şey için misyonerler olmamızla değil, daha çok binlerce kötülüğün mide bulandırdığı kendi Batı kültürümüzü yaratmayla ilgili bir sorundur. Bu, olayın geçtiği yerde ve kendi Batı sıradanlığı içinde evliliğiyle ilgili sorunları, nevrozları, sosyal ve politik delüzyonları ve tüm felsefi karışıklıklarıyla birlikte gerçek Avrupalı tarafından yapılmak zorundadır.

Özünde konuşmak gerekirse, bunun gibi aslında anlamak istemediğimiz bir metnin dünyadan tamamen ayrılmışlığını anlamadığımızı bir an önce itiraf etmeliyiz. Acaba, bir olasılık, bakışı bu derece içe doğru yönlendirebilen zihinsel bir tutumun, yalnızca, bu insanların kendilerini dünyanın görülebilir olmayan özünü görmekten hiç denecek kadar az koruyan kendi doğalarının içgüdüsel istemlerini bu kadar bütünüyle yerine getirmiş olmaları nedeniyle, böyle bir ayrılmışlığı ortaya çıkarabildiğine dair bir sezise mi sahibiz? Acaba, bir olasılık, böyle bir görünün öncülü, bizi görülebilir dünyaya bağlayan bu başarıya ve elde etme hırsı ile tutkularından kurtulma olabilir mi? Ayrıca, bu kurtuluş içgüdülerin, zamanından önce ya da korkuyla doğan baskısından çok, bunların akla uygun bir biçimde yerine getirilmesinden kaynaklanıyor olmaz mı? Bu, gözlerimizin yalnızca dünya yasalarına

boyun eğilirken ruha karşı açılması mı? Çin kültürünün tarihini bilen, ayrıca binlerce yıldır tüm Çin düşüncesine işlemiş olan bilgeliğin kitabı *I Ching*'i dikkatlice incelemiş herhangi bir kişi, bu soruları kolayca görmezden gelemeyecektir. Üstelik, bu kişi metnimizde ileri sürülen görüşlerin Çin bakış açısına göre hiç de olağanüstü olmadıklarını, aslında bunların kaçınılmaz, psikolojik sonuçlar olduklarını da bilecektir.

Bizim Hıristiyan kültürümüzde, ruh ve ruhun tutkusuz uzun bir süre boyunca en büyük değerler ve çabalama en çok degecek şeyler olmuştur. Ortaçağın çöküşünün hemen ardından, yani 19. yüzyıl boyunca, ruh entelekte yozlaşmaya başladığında, entelektüalizmin dayanılmaz baskısına karşı bir tepki de başlamıştı. Bu hareketin, ilk başta akı ruhla karıştırma ve aklın kötülüklerinin suçlusu olarak ruhu gösterme konusundaki bağışlanabilir yanlışlıkları işlediği doğrudur. Akıl, aslında, ruhun mirasına kendisi sahip olmaya kalkıştığında ruha gerçekten zarar verir. Hiçbir biçimde bunu yapmak uygun değildir, çünkü ruh yalnızca akı değil, yanısıra duyguları da içerdiği için, akıldan daha üst düzey bir şeydir. O, parlayan, insan-ötesi yükseklikler için uğraşan bir yaşam yönü ya da ilkesidir. Bunun karşısında, zamanın derinliklerine ve fizyolojik sürekliliğin köklerine dek ulaşan duygunluğu ve içgüdüselliliğiyle karanlık, dişil, maddi ilke (*yin*) durmaktadır. Kuşkusuz, bu kavramlar bütünüyle sezgisel içgörülerdir, an-

cak insan ruhunun doğası anlamaya çalışılıyorsa, bunlardan kolayca vazgeçilemez. Çin bunlar olmadan yapamazdı, çünkü Çin felsefe tarihinin de gösterdiği gibi, zihnini tek bir psişik işlevin tek yanlı bir biçimde aşırı derecede geliştirilmesi ve bu işleve aşırı derecede değer verilmesi işine dalma konusunda, merkezî psişik olgulardan öteye asla geçmemiştir. Bu nedenle, Çinliler hep canlı olanın doğasında bulunan paradokslar ve kutupsallığın farkında olmayı başarmışlardır. Karşıtlar, her zaman birbirini dengeler – yüksek bir kültürün belirtisi. Tek yanlılık, eğreti olarak moment kazandırsa da bir barbarlık işaretidir. Artık Batı’da akla karşı duygu ya da sezgiden yana başlayan tepki bana kültürel bir gelişmenin, gaddarca hüküm süren bir entelektin oldukça dar sınırlarının ötesinde bir bilinç genişlemesinin bir işareti gibi görünmektedir.

Batı entelektinin o büyük farklılaşmasını küçümsemek gibi bir isteğim yok; onunla karşılaştırıldığında, Doğu akli çocuksu olarak tanımlanabilir. (Açıkça, bunun akılla hiçbir ilgisi yoktur.) Diğerini, hatta üçüncü bir psişik işlevi entelekte uydurulmuş bir saygınlığa çıkarmayı başarabilirsek, Batı’nın Doğu’yu çok büyük bir farkla geride bırakmasını da umabiliriz. Bu yüzden, Avrupalı’nın kendi doğasından sapması ve Doğu’yu taklit etmesi ya da herhangi bir biçimde “onun gibi görünmesi” aslında üzücüdür. Kendine sadık kalıp Doğu’nun yüzyıllar çerçevesinde kendi iç varlığın-

dan yaratmış olduğu her şeyi kendi doğasından geliştirebilirse, ona açılma olanakları da çok daha fazla olabilecektir.

Genel olarak ve entelektin onulmaz dış görüş açısından bakıldığında, Doğu'nun bu kadar değer verdiği şeyler, sanki, bizim için arzu edilen şeyler değilmiş gibi görünebilir. Entelekt tek başına ilk başta Doğu düşüncelerinin bize sunabileceği pratik önemi kavrayamaz; işte bu, sözkonusu düşünceleri felsefi ve etnolojik meraklar dışında bir şey olarak sınıflandıramamasının nedenidir. Anlayış eksikliği öyle ileri gider ki bilgili Çinbilimciler bile *I Ching*'in uygulamasını anlayamamış ve bu yüzden de kitabı kavranması güç bir büyümlü sözler topluluğu olarak görmüşlerdir.

2. ÇAĞDAŞ PSİKOLOJİ BİR ANLAYIŞ OLANAĞI SUNUYOR

Uygulamalarım sırasında yaptığım gözlemler, bana Doğu bilgeliğine yönelik oldukça yeni ve beklenmedik bir yaklaşım gösterdi. Ancak, bir başlangıç noktası olarak yetersiz olmakla birlikte Çin felsefesi konusunda bir bilgin olmadığı iyice anlaşılmalıdır. Tersine, psikiyatri ve psikoterapi alanında yaşamımı adadığım işe başladığımda Çin felsefesinden tümüyle habersizdim, ancak daha sonra profesyonel deneyimim ve tekniğim-

le Doğu'nun yüzyıllardır en iyi düşünceleriyle uğraşmış bu gizli yol boyunca farkında olmadan götürüldüğümü gösterdi. Bu, öznel bir düşlem sanılabilir –bu konuda herhangi bir şey yayımlama konusundaki önceki gönülsüzlüğümün nedenlerinden biri– ama Çin ruhunun büyük çevirmeni Richard Wilhelm bu benzerliği benim için tamamen doğruladı. Böylece, bütünüyle Doğu düşüncesinin gizemli gölgelerine ait olan bir Çin metni konusunda bana yazma cesareti verdi. Aynı zamanda bu çok olağanüstü nokta, içerik açısından hiçbiri Çinli olmayan hastalarımın psişik gelişiminde meydana gelenlere de canlı bir benzerliktir.

Bu garip gerçeğin, okur için daha anlaşılabilir olmasını sağlamak amacıyla, tıpkı insan bedeninin tüm ırksal farklılıklardan ayrı olarak ortak bir anatomi göstermesi gibi, psişenin de kültür ve bilinç açısından tüm farklılıklardan üstün olan ortak bir temele sahip olduğuna dikkat çekilmelidir. Ben bu temele kolektif bilinçdışı diyorum. Tüm insanoglunda ortak olan bu bilinçdışı ruh, yalnızca bilinçli olma yeteneği taşıyan içeriklerden değil, bunun yanısıra belirli özdeş tepkiler doğrultusundaki gizil eğilimlerden de oluşmaktadır. Bu yüzden, kolektif bilinçdışı olgusu, yalnızca, tüm ırksal farklılıklar ne olursa olsun beyin yapısının özdeşliğinin psişik ifadesidir. Bu, insanoglunun kendini karşılıklı olarak anlaşılır kılma olanakları, semboller ve değişik mit motifleri arasındaki benzerliği ve hatta kimi zaman

görülen özdeşliği açıklamaktadır. Psişik gelişimin değişik hatları, kökleri geçmişin tüm katmanlarına dek uzanan tek bir ortak gövdeden başlar. Bu, hayvanlarla olan psikolojik benzerliği de açıklamaktadır.

Yalnızca psikolojik açıdan bakıldığında, insanlığın ortak imgelem ve eylem içgüdülerine sahip olduğu anlamına da gelmektedir. Tüm bilinçli imgelem ve eylemler, temelleri olarak bu bilinçdışı arketipik imgelerle geliştirilmiştir ve her zaman bunlara bağlı kalırlar. Bu özellikle bilincin herhangi bir üst düzey berraklığa sahip olmadığına, yani tüm işlevlerinde bilinçli iradeden daha çok içgüdülere bağlı olduğu, rasyonel yargıdan çok duygulanımlarla yönetildiğinde karşılaşılan durumdur. Bu durum, daha yüksek bir ahlaki çaba gerektiren koşullar ortaya çıkar çıkmaz adaptasyon eksikliği yaşayan psişenin ilkel sağlığını güvenceye alır. İçgüdüler yalnızca her şey hesaba katıldığında her zaman aynı kalan doğaya iyice yerleşmiş durumda olan bireye yeter. Bilinçli seçimden çok bilinçdışının kılavuzluk yaptığı bir birey bu nedenle göze çarpan bir psişik tutuculuk eğilimi gösterir. Bu, ilkel olanın binlerce yıllık bir süre boyunca değişmemesinin ve aynı zamanda yabancı ve alışılmadık olan her şeyden korku duymasının nedenidir. Kişiyi kusurlu adaptasyona, böylelikle de daha büyük psişik tehlikelere, aslında bir tür nevroza götürebilir. Ancak alışılmadık olanın asimilasyonu yoluyla oluşan daha yüksek ve geniş bir bi-

linç özerkliği bilinci hep tutsaklık altında tutmuş olan o güçlü, bilinçdışı, arketipik imgelerden başka bir şey olmayan eski tanrılara karşı devrim eğilimi sergiler.

Bilinç, yanında bilinçli iradeyle birlikte ne kadar çok güçlü ve bağımsız bir duruma gelirse bilinçdışı da bir o kadar arka plana doğru zorlanır. Bu meydana geldiğinde bilinçli yapıların kendilerini bilinçdışı arketiplerden ayırmaları kolaylıkla mümkün olur. Bu biçimde özgürlük elde edildikten sonra saf içgüdüsellüğün zincirlerini kırar, sonunda da içgüdüden yoksun ya da içgüdüye karşıt bir duruma gelirler. Bilinç, böylece, köklerinden ayrılır ve artık arketipik imgelerin otoritesine başvuramaz; Prometheus'a özgü bir özgürlüğe, ama bunun yanısıra tanrısız bir *hybris*'e sahip olduğu doğrudur. Aslında dünyanın, hatta insanın üstünde süzülür. Ancak kuşkusuz her birey için olmasa da yine Prometheus gibi bilinçdışı tarafından Caucasus'a zincirlenen böyle bir topluluğun zayıf üyeleri için ortaklaşa bir altüst olma tehlikesi vardır. Bilge Çinliler *I Ching*'in sözlerinde şöyle diyebilirlerdi: Yang en büyük gücüne ulaştığında yin'in karanlık gücü kendi derinliklerinde doğar, çünkü gece, yang'ın dağılıp yin'e dönüşmeye başladığı gün ortasında başlar.

Bir hekim yaşamda harfi harfine oynanan bu gezintiyi görecektir bir konumdadır. Örneğin, başına gelebileceklere dikkat etmeden tüm arzularını elde eden, sonra da başarısının doruğunda etkinlikten çekilmiş

olan, kısa bir sürede kendisini yakınıp duran yaşlı bir kadına dönüştüren bir nevroza yakalanan, sonunda da kendisini yok eden başarılı bir işadamı görebilir. Bu tablo eril bir tutumdan kadınsı bir tutuma dönüşmeyle bile tamamlanabilir. Bu duruma tam bir benzerlik Daniel Kitabı'ndaki Nabukadnezar efsanesi ve aslında genel olarak Sezaryen bir deliliktir. Bilinçli bakış açısı yönünde tek taraflı abartmayla ve bilinçdışının aynı *yin* tepkisiyle ilgili benzer vakalar zamanımızda bilinçli iradenin "iradenin olduğu yerde bir yol da vardır" düşüncesine inanacak kadar aşırı değer verildiği psikiyatrların çalışma alanlarının hiç de küçük bir bölümünü oluşturmaz. Hiçbir biçimde bilinçli iradenin yüksek ahlaki değerine gölge düşürmek istemiyorum; evet, bilinç ve irade insanlığın en üst düzey kültürel edinimleri olarak düşünölmeye devam edilebilir. Ancak, insanı yok eden bir ahlak doğruluğu ne işe yarar? İrade ve gücü uyumlu bir duruma getirmek bana ahlak doğruluğundan daha iyi bir şey olacak gibi görünüyor. Ahlak doğruluğu, her yönüyle bir barbarlık belirtisidir -çoğu kez bilgelik daha iyidir- ama belki de bu konuya abartılmış bir kültürel başarının ardından gelen hastalıkları iyileştirmek zorunda olan profesyonel hekim gözlüğüyle bakıyorum.

Öyle olsun. En azından, kaçınılmaz bir tek yanlıkla abartılan bilincin, bir bozulmanın izlediği arketiplerden öylesine kopuk olduğu bir gerçektir. Gerçek fe-

laketten çok önce, bu yanlışlığın işaretleri içgüdü yokluğu, sinirlilik, yön bulma bozukluğu ve olanaksız durum ve sorunlara takılma biçiminde kendilerini gösterir. Hekim incelemeye başladığında, bilincin değerlerine karşı tam bir isyan içinde olan, bu nedenle de bilince asimile edilmesi mümkün olmayan -tersi elbette hiç sözkonusu bile değil- bir bilinçdışı bulur. Bu durumda insan aklının yapmacık çözümler ya da belirsiz uzlaşmalar dışında başa çıkamadığı açıkça uzlaşmaz olan bir çatışmayla karşılaşırız. Bu her iki kaçamak da reddedilirse, kişiliğin bütünlüğü için daha çok neye gereksinim duyulduğu konusundaki soruyla ve bunu aramanın kaçınılmazlığıyla karşı karşıya geliriz. Bu noktada da Doğu'nun çok eski zamanlardan beri izlediği bir yola çıkarız. Oldukça açık bir biçimde, bir Çinli bu yolu bulmayı insan doğasındaki karşıtları hiçbir zaman aralarındaki tüm bilinçli bağlantılar kaybolana kadar zorlayamadığı gerçeğine borçludur. Çinli böylesine her şeyi kapsayan bir bilince sahiptir, çünkü ilkel düşünüş biçiminde olduğu gibi, *yea* ve *nay* kendi ilk yakınlıklarında kalmıştır. En azından, karşıtların çarpıştığı hissinden kaçamaz, bu yüzden de Hindu'ların *nirdvandva* dediği, karşıtlardan kurtulmuş olabileceği yaşam biçimini arayıp bulmuştur.

Metnimiz bu yolla ilgilidir ve aynı sorun hastalarım tarafından da öne sürülmektedir. Bir Batılı için Çin yogasının doğrudan uygulamasını almaktan daha bü-

yük bir yanlış olamaz, çünkü bu onun irade ve bilincinin bir sorunu olacak ve tam da kaçınılması gereken etkiyi ortaya çıkararak yalnızca bilinçdışına karşı bilinci güçlendirecektir. Bu durumda da nevroz kolayca şiddetlenecektir. Doğulu olmadığımız, bu nedenle de bu konularda tümüyle farklı bir hareket noktasına sahip olduğumuz yeterince kuvvetli bir biçimde vurgulanamaz. Ayrıca bunun her nevrotiğin izlemesi gereken bir yol ya da nevrozik sorunun her evresinde bulmaya çalışılacak bir çözüm olduğunu varsaymak da büyük bir yanlış olacaktır. Bu yalnızca bilincin anormal bir gelişim derecesine ulaştığı, bu yüzden de bilinçdışından çok fazla uzaklaştığı durumlara uygundur. Bu yüksek bilinç derecesi *conditio sine qua non*'dur. Bu yolu bilinçdışının aşırı bir etkisi nedeniyle hasta olan nevrotiklere açmayı istemekten daha büyük bir yanlış olamaz. Aynı neden yüzünden, bu gelişim biçiminin orta yaşlardan önce (normalde otuzbeş ile kırk arası) neredeyse hiçbir anlamı yoktur; aslında, çok erken başlanırsa kesinlikle zararlı olabilir.

Daha önce de gösterildiği gibi yeni bir yol aramanın nedeni bana hastanın temel sorununun, doğasının iki tarafından birine şiddet uygulanmadıkça çözülmez gibi görüldüğü gerçeğiydi. Çoğunlukla özünde hiçbir çözülmez sorunun olmadığı kişinin yapısına bağlı inanışlarla çalıştım ve yaşananlar beni haklı çıkardı, çünkü çoğu kez bireylerin basitçe diğerlerini ortadan kal-

dırmış olan bir sorundan zamanla vazgeçtiklerini gördüm. Eskiden adlandırdığım biçimiyle daha ileri deneyimdeki bu “zamanla vazgeçme” yeni bir bilinç düzeyine bağlı gibi görünüyordu. Kişinin ufkunda daha yüksek ya da daha geniş bir ilgi ortaya çıkmış, görüşündeki bu genişleme aracılığıyla da çözülemez olan sorun önemini yitirmişti. Mantıksal olarak kendi süresi içinde çözülmemiş, ancak yeni ve daha güçlü bir yaşam eğilimiyle karşılaştığında giderek gözden kaybolmuştu. Bastırılıp bilinçdışı bir duruma getirilmemiş, yalnızca farklı bir ışık altında görülmüş, bu yüzden gerçekten de farklılaşmıştı. Daha alt bir düzeyde, en sert çatışmalara ve panikli duygu patlamalarına yol açan şey daha yüksek bir kişilik düzeyinden görülmüştü ve artık yüksek bir dağın doruğundan izlenen bir vadideki bir fırtınaya benziyordu. Bu, fırtınanın gerçekliğini yitirdiği anlamına değil, kişinin artık onun içinde olmak yerine üstünde olduğu anlamına gelir. Yine de ruh konusunda biz hem vadi hem de dağ olduğumuz için bu, kendini insan olanın ötesinde hissetmek yönünde kendini beğenmiş bir yanılsama gibi görülebilir. Bu duygulanım kesinlikle hissedilir ve kişiyi sarsıp ona eziyet edebilir. Buna karşın aynı zamanda kişi kendini bu duygulanımla özdeş olmaktan alıkoyan daha yüksek bir bilincin, duygulanımı nesnel olarak alan bir bilincin farkında olur ve “Acı çektiğimi biliyorum” diyebilir. Metnimizin üşengeçlikle ilgili olarak söyledikleri de —“bilinçli olan bir kişinin üşen-

geçliğiyle bilinçsiz olan bir kişinin üşengeçliği birbirinden binlerce kilometre uzaklıktadır”- bu en yüksek duygulanım derecesindeki gerçeği göstermektedir.

Zaman zaman, uygulamalarımda bir hastanın bilinmeyen olanaklar yüzünden kendinin ötesinde geliştiği de görülmüştür ve bu bana göre çok önemli bir deneyim olmuştur. Bu arada, yaşamla ilgili en büyük ve en önemli sorunların tümünün belirli bir anlamda çözülmez olduklarını öğrendim. Bu sorunlar böyle olmalıydı, çünkü kendini-düzenleyen her sistemin doğasında varolan kaçınılmaz kutupsallığı ifade ederler. Asla çözülemezler, yalnızca vazgeçilebilirler. Bu yüzden, kendime bu vazgeçme olanağının, yani daha ileri bir psişik gelişimin normal bir şey olup olmadığını, bu nedenle de bir çatışmada saplı kalan şeyin patolojik olan şey olup olmadığını sordum. Herkes, en azından embriyonik biçimde, bu üst düzeye sahip olmalı ve uygun koşullarda bu olanağı geliştirebilmelidir. Yavaşça ve sanki bilinçdışı bir biçimde kendilerinin ötesinde gelişen bu kişilerin gelişim biçimini incelediğimde yazgılarının da bir parça ortak olduğunu gördüm. Bu yeni şey onlara ya dışlarında ya da içlerindeki belirsiz olanaklardan gelmişti; onlar da bunu kabul etmiş ve onun aracılığıyla daha çok gelişmişlerdi. Yeni şeyi bazılarının kendi dışlarından, bazılarının da içlerinden almaları ya da tersine yeni şeyin bazı kişilerde dışarıdan, bazılarında da içeriden gelişmesi bana tipik

göründü. Ancak bu yeni şey hiçbir zaman yalnızca ya içeriden ya da dışarıdan gelmemiştir. Dışarıdan ortaya çıkmışsa derin bir öznel deneyim olmuş; içeriden oluşmuşsa dış bir olay durumuna gelmiştir. Hiçbir durumda amaç ve bilinçli irade yoluyla büyüdü bir biçimde varlık kazanmamış ve daha çok zamanın akışıyla ilgisi var gibi görülmüştür.

Her şeyi amaç ve yönetime dönüştürmek için öyle çok ayartıyoruz ki herhangi bir yönde bir önyargıya yol açmaktan kaçınmak amacıyla kendimi bile bile oldukça kuramsal terimlerle ifade ediyorum. Bu yeni şey herhangi bir başlık altında sınıflandırılmamalıdır, çünkü böyle olduğunda mekanik olarak uygulanacak bir reçete biçimine gelecek ve yine bir “yanlış kişinin” ellerindeki “doğru araçlar” durumu ortaya çıkabilecektir. Yazgı tarafından pek az sunulan ya da hiç sunulmayan bu yeni şeyin bilinçli beklentiye uyduğu gerçeğiyle derinden etkilenmişim. Yine de daha dikkate değer olanı, bu yeni şey bildiğimiz biçimiyle köklü içgüdülerle çokça ters düşmesine karşın, genel kişiliğin benzersiz bir biçimde uygun bir ifadesi, daha eksiksiz bir biçimde hayal edilemeyecek bir dışavurumu olduğudur.

Bu kişiler, kendilerini özgür bırakan bu gelişimi başarmak için ne yapmıştır? Görebildiğim kadarıyla, hiçbir şey yapamamışlar (*wu wei*)¹, olmalarına izin vermişlerdir. Üstat Lü-tsu'nun metnimizde de öğrettiği

1 Eylem olmayan aracılığıyla eylem. (C.F.B.)

gibi kişi sıradan uğraşlarından vazgeçmezse ışık kendi yasasına göre döner. Olmalarına izin verme, eylem olmayan aracılığıyla eylem, kendini bırakma sanatı, Meister Eckhart tarafından öğretildiği gibi benim için bu yolun kapısını açan anahtar olmuştur. Psişede de işlemlerin olmasına izin verebilmeliyiz. Bizim için bu gerçekten de çok az sayıda kişinin ilgili herhangi bir şey bildiği bir sanattır. Bilinç hep işe karışan, yardımcı olan, düzelten, reddedendir ve asla psişik süreçlerin kendi hallerinde gelişimini rahat bırakmaz. Basitlik en zor şey olmasaydı, yeterince kolay olabilirdi. Başlangıç olarak, bu iş yalnız onun gelişimindeki bir düşlemin bir parçasını nesnel olarak gözlemeye dayanır. Hiçbir şey daha basit değildir, yine de burası güçlüklerin başladığı doğru yerdir. Hiçbir düşlem parçası ortaya çıkar gibi görünmez –ya da evet, görünebilir– ancak bu çok budalacadır (binlerce geçerli neden bunu engeller). Bu konu üzerine yoğunlaşmak mümkün değildir –çok sıkıcıdır– aynı kapıya çıkan şey o “den başka bir şey”dir vb. Bilinçli zihin üretken itirazlarda bulunur, aslında çoğu kez gerçek içgörüyü, hatta psişik süreçlerin engel olmadan ilerlemesine izin verme doğrultusundaki bireyin kesin kararlılığına karşın kendiliğinden düşlem-etkinliğini bozmayı aklına koymuş gibi görünür. Çoğu kez gerçek bir bilinç krampı oluşur.

Başlangıçtaki güçlüklerin üstesinden gelmede başarılı olunursa sonradan eleştirinin başlaması ve düşlemi yorumlama, sınıflama, estetize etme ya da değeri-

ni düşürmeye kalkışılması yine de olasıdır. Eksiksiz ve güvenilir bir gözlemin ardından serbest dizginler bilinçli zihnin sabırsızlığına verilebilir ve aslında verilmelidir; aksi taktirde engelleyici dirençler gelişir. Ancak, düşlem malzemesi her üretilecek olduğunda, bilincin etkinliği de yine bir yana konulmalıdır.

Pek çok durumda bu çabaların sonuçları ilk başta çok da yüreklendirici değildir. Bunlar, genellikle kendi kökenleri ya da amaçları konusunda hiçbir açık bilgi sunmayan düşlem ağlarından oluşur. Ayrıca düşlemlere erişmenin yolu bireysel olarak farklıdır. Birçok kişi için en kolayı bunları yazmaktır; bazı kişiler hayalinde canlandırır, bazıları da yine hayalinde canlandırma olsun ya da olmasın bunları çizer ve boyarlar. Yüksek bir bilinçli kramp derecesinin olduğu durumlarda çoğu kez yalnızca eller düşlem kurar; bilinçli zihin için çoğunlukla oldukça yabancı olan figürler biçimlendirir ya da çizerler.

Bu egzersizler bilinçli zihindeki kramp çözümlene ya da bir başka deyişle egzersizin doğrudan amacı olan işlerin olmalarına izin verilmesi başarılıya dek devam ettirilmelidir. Bu biçimde, yeni bir tutum, yani rasyonel olmayanı ve anlaşılmaı kabul eden bir tutum oluşturulur. Bunun tek nedeni de o olmakta olan şeydir. Bu tutum, meydana gelen şeyler altında zaten ezilmiş olan bir kişi için zehir olabilir, ancak yalnızca bilinçli bir eleştiriyile, meydana gelen şeyler arasında

ancak bilincine göre kabul edilebilir olanları seçen, böylelikle de giderek yaşamın akışından durgun ve pis bir suya çekilen bir kişi için en yüksek değere sahiptir.

Bu noktada, yukarıda söz edilen iki tipin izlediği yol ayrılacak gibi görünmektedir. Her ikisi de kendilerine geleni kabul etmeyi öğrenmiştir. (Üstat Lū-tsu'nun öğrettiği gibi: "Uğraşlarla karşılaştığımızda bunları kabul etmeliyiz; şeylerle karşılaştığımızda onları her yönüyle anlamalıyız.") Bir kişi en çok kendisine dışarıdan gelenleri, bir başkası ise içeriden gelenleri alacaktır ve yaşam yasasına göre biri daha önce hiç kabul edemediği bir şeyleri dışarıdan almak zorunda kalacak, diğeri de daha önce hep dışarıda bırakılmış olanları içeriden kabul edecektir.

Kişinin varlığının bu tersine dönüşü, daha önceki değerlerin, elbette saf yanılısamalar olmamaları koşuluyla, değişimle birlikte alıkoyulmasıdır. Sözkonusu değerler alıkoyulmazsa, birey diğer tarafı yeniden gözden geçirir ve uygunluktan uygunsuzluğa, adaptasyondan adaptasyon yokluğuna, anlamdan anlamsızlığa, hatta gerçekçilikten zihinsel karışıklığa geçer. Bu yol tehlikesiz değildir. İyi olan her şeyin bedeli vardır ve kişiliğin gelişimi bedeli en yüksek olan şeylerden biridir. Bu, kişinin kendisine yea-söyleme, kendi benliğini en önemli görevler olarak görme, yaptığı her şeyin bilincinde olma ve tüm kuşkulu yönleriyle sürekli olarak

gözünün önünde tutma sorunudur ve bu durum bizi gerçekten de alabildiğine zorlayan bir iştir.

Çinli, tüm kültürünün otoritesine başvurabilir. Uzun yolda başlarsa, yapabileceği şeyler içinde en iyisi olarak görülen şeyi yapar. Ancak, bu biçimde başlamak isteyen Batılı, bu konuda gerçekten ciddiye tüm otoriteleri –entelektüel, ahlaki ve dinsel– kendi karşısında bulur. Bir kişinin Çin tarzını taklit etmesinin ve sıkıntılı Avrupalı'yı terk etmesinin, tersi bir durumdaysa yine Hıristiyan Kilisesi'nin Ortaçağa ait inancı ve geleneklere bir dönüş yolu araması ve gerçek Hıristiyanları dışarıdaki etnografik garipliklerden ve zavallı kâfirlerden ayırmak amacıyla bir kez daha bir Avrupalı bir duvar oluşturmasının son derece kolay olmasının nedeni işte budur. Yaşam ve yazgıyla yapılan estetik ve entelektüel kur, bu noktada beklenmedik ve ani bir sona ulaşır. Daha üst düzey bir bilince atılan adım bizi tüm artçı barınakların ve tüm güvenilir önlemlerin dışına ve uzağına götürür. Birey kendini bütünüyle yeni bir yola bırakmalıdır, çünkü yalnızca bütünlüğü aracılığıyla daha ileri gidebilir ve yalnızca bütünlüğü o bireyin izlediği yolun absürd bir maceraya dönüşmemesini güvence altına alabilir.

Bir kişinin yazgısı ona ister dışarıdan ister içeriden gelsin, yolun olayları ve deneyimler aynı kalır. Bu yüzden, sonsuz türlerini hiçbir biçimde bitiremeyeceğim çeşitli dış ve iç olaylarla ilgili bir şey söyleme gereksini-

mi duymuyorum. Ayrıca, böyle olması, tartışılan metinle de ilgisiz olacaktır. Ancak, daha ileri düzeyde gelişime eşlik eden psişik durumlar konusunda söylenecek çok şey var. Bu psişik durumlar metnimizde sembolik olarak, hem de uzun yıllardır uygulamalarımda bana tanıdık gelen simge biçiminde ifade edilmektedir.

TEMEL KAVRAMLAR

I. TAO

Bir Avrupalı zihin için bu ve benzer metinleri¹ yorumlamadaki büyük güçlük, Çinli yazarın her zaman merkezî bir noktadan, hedefi ya da amacı diyebileceğimiz bir noktadan başlaması gerçeğine dayanmaktadır; sözün kısası, elde etmek için yola çıktığı içgörüyle başlar. Bu biçimde, Çinli yazar, titiz bir zihne sahip bir kişinin, Doğu'nun en önemli düşüncelerinin incelikli psişik deneyimleri konusunda entelektüel, ciddi ve ayrıntılı bir yazıya başlaması gerekiyorsa, kendini gülünç bir iddiadan, hatta tümüyle saçmalamaktan ötürü suçluluk duymasını gerektirecek öylesine kapsamlı bir anlayış isteyen fikirlerle işine başlamasıdır. Örneğin, metnimiz şöyle başlıyor: "Kendisi aracılığıyla varolana Yol denir." *Hui Ming Ching* ise şu sözlerle başlıyor: "Tao'nun en incelikli sırrı insan doğası ve yaşamdır."

Tao'yla ilgili hiçbir kavrama sahip olmaması Batı zihninin en önemli özelliğidir. Bu Çince karakter, "ka-fa" ve "gidiş"le ilgili karakterlerden oluşmaktadır.

1 Karşılaştırınız: *Hui Ming Ching*, s. 69.

Wilhelm, Tao'yu *Sinn* (Anlam) ile çevirmiştir.² Başkaları ise "yol", "sağduyu", hatta Cizvitlerin yaptıkları gibi "Tanrı" olarak çevirmişlerdir. Bu, işin güçlüğünü göstermektedir. "Kafa" bilinç olarak³, "gitmek" ise bir yolda ilerlemek biçiminde düşünülebilir, böylece bu düşünce şöyle olacaktır: bilinçli bir biçimde gitmek ya da bilinçli yol. Bu, "cennetin kalbi" olarak "gözlerin arasında oturan" "cennetin ışığı"nın Tao ile eşanlamlı bir biçimde kullanıldığı gerçeğine de uygundur. İnsan doğası ve yaşam "cennetin ışığı"ndadır ve Liu Hua-yang'a göre bunlar Tao'nun en önemli sırlarıdır. Şimdi, "ışık", bilincin sembolik eşitidir, bilincin doğası da ışıkla ilgili benzeşimlerle ifade edilir. *Hui Ming Ching* şu dizelerle başlamaktadır:

Hiçbir dışarı akış olmadan elmas
bedeni tamamlayabilirsen,
Bilinç ve yaşamın köklerini de özen⁴
ve sabırla ısıtabilirsin.
Kutsanmış ülkede ışığı yak, hep yakınlardaki,
Ve orada gizli, gerçek benliğin
her zaman oturmasına izin ver.

2 Ayrıca Yol olarak; bakınız s. 11. (C.F.B.)

3 Kafa aynı zamanda "göksel ışığın makamı"dır.

4 *Hui Ming Ching*'de, "insan doğası" [*hsing*] ve "bilinç" [*hui*] birbiriyle değişerek kullanılmaktadır. (Her ikisi de yaşama [*ming*] karşıttır, ama birbiriyle özdeş değildir. C.F.B.)

Bu dizeler bir tür simyasal bilgiyi, metnimizde de amaçlanan “elmas beden”i oluşturma biçimi ya da yöntemini içermektedir. “Isıtmak” zorunludur; yani ruhun oturma yerinin “aydınlatılmış” olabilmesi için bir bilinç yoğunlaşması olmak zorundadır. Ancak yalnızca bilinç değil yaşamın kendisi de yoğunlaştırılmaktadır. Bu ikisinin birleşmesi “bilinçli yaşam”ı ortaya çıkarır. *Hui Ming Ching*'e göre, kadim bilgeler bilinçle yaşam arasındaki boşluğa nasıl köprü kurulacağını biliyorlardı, çünkü her ikisini de geliştirmişlerdi. Bu yolla *sheli*, ölümsüz beden “eritilir”, yine bu biçimde “yüce Tao tamamlanır.”⁵

Tao'yu ayrı olanların birleştirildiği bir yöntem ya da bilinçli bir yol olarak ele alırsak, olasılıkla bu kavramın psikolojik içeriğine de yakınlaşabiliriz. Ne olursa olsun bilincin yaşamdan ayrılması, yukarıda bir bilinç sapması ya da bilincin ortamından koparılması olarak açıkladığım düşünce dışında herhangi bir şey ifade edecek kadar iyice anlaşılamaz. Kuşkusuz, bilinç dışında saklı olan karşıtın gerçekleştirilmesi, yani “tersine çevirme” de bilinçdışı varoluş yasalarıyla yeniden birleşmeyi gösterir ve bu yeniden birleşmenin amacı bilinçli yaşamın elde edilmesi ya da Çince terimlerle ifade edilecek olursa Tao'nun oluşturulmasıdır.

5 Bir önceki eser. s. 70

2. DAİRESEL HAREKET VE MERKEZ

Daha önce de gösterildiği gibi, daha yüksek bir bilinç düzeyinde karşıtların birleşmesi⁶ rasyonel bir şey ya da bir irade sorunu değildir; kendini semboller biçiminde ifade eden bir psişik gelişim sürecidir. Tarihsel olarak, bu süreç hep sembollerle ifade edilmiştir ve günümüzde bireysel kişiliğin gelişimi kendini hâlâ sembolik figürlerle göstermektedir. Bu gerçek, kendini bana aşağıdaki gözlemlerde ispatlar. Yukarıda söz ettiğimiz kendiliğinden düşlem ürünleri daha da derinleşir ve görünüşe göre “ilkeler”i, gerçek Gnostik *archai*, temsil eden soyut yapılar çevresinde kendilerini giderek yoğunlaştırırlar. Düşlemler başlıca düşüncelerle ifade edildiklerinde sonuç, ilk başta dramatize edilme ya da kişileştirilme eğilimindeki belli belirsiz hissedilen yasa ya da ilkerlerin sezgisel formülasyonları olur. (Bunlara daha sonra yeniden döneceğiz.) Düşlemler çizimlerle ifade edildiklerinde, ortaya başlıca sözde mandala⁷ türünde olan semboller çıkar. “Mandala” bir daire, özellikle büyüsel bir daire anlamına gelir ve bu sembol yalnızca tüm Doğu’da değil bizde de bulunur; mandalalar Ortaçağ’da bolca kullanılmıştır. Ortaçağ’ın başlarında, özellikle

6 Karşılaştırınız: *Psychological Types* (Psikolojik Tipler), bölüm 5’teki tartışmam chapter v (Londra ve New York, 1923).

7 Mandala konusunda bir tartışma için, bakınız: Heinrich Zimmer, *Kunstform und Yoga im Indischen Kultbild*, Frankfurter-Verlaganstalt, Berlin, 1926; Mircea Eliade, *Yoga: Immortality and Freedom*, Bollingen Dizileri-56, Londra ve New York, 1958. (C.F.B.)

Hıristiyan mandalaları boldur ve genel olarak asal noktalarda dört İncil'i yazanlar ya da bunların sembolleriy-le birlikte ortada İsa'yı gösterirler. Bu kavram oldukça eski olmalıdır, çünkü Mısırlılar⁸ da Horus'u dört oğluyla birlikte aynı biçimde göstermiştir. (Dört oğluyla birlikte Horus'un İsa ve dört İncili yazanlarla yakın ilişkilerinin olduğu bilinmektedir.) Daha sonra, Jacob Boehme'nin ruhla ilgili kitabında⁹ da yanlış anlaşılmaz, çok ilgi çekici bir mandala bulunacaktır. Bu sonraki mandalanın Hıristiyan düşünceleriyle oldukça renklendirilmiş bir psiko-kozmik sisteme değindiği açıktır. Boehme buna açıkça gizli bilginin bir *summa*'sı anlamına gelen "felsefi göz"¹⁰ ya da "bilgelğin aynası" der. Genel olarak, mandala biçimi kesin bir dört bölümlü yapı eğilimi olan bir çiçek, haç ya da tekerlek biçimidir. (Pythagorasçı sistem'de temel sayı *tetraktys* anımsanabilir.) Bu tür mandalalar, Pueblo ve Navajo kızılderililerinin törenlerinde kullanılan kum resimlerinde de görülebilir.¹¹ Ancak en güzel mandalalar, elbette Doğu'nunkiler, özellikle de Tibet Budizmine ait olanlardır. Metnimizin sembolleri bu mandalalarla gösterilmektedir. Ay-

8 Karşılaştırınız: Wallis Budge, *The Gods of the Egyptians* (Mısır Tanrıları), Londra, 1904.

9 For the Question of the Soule, 1602, ilk İngilizce çeviri.

10 Çinliler'in, gözlerin arasındaki göksel ışık kavramı ile karşılaştırınız.

11 Matthews, *The Mountain Chant*, Fifth Annual Report of the Bureau of Ethnology, 1883-4, ve Stevenson, *Ceremonial of Hasjelti Dailjiis*, Eighth Annual Report of the Bureau of Ethnology, 1886-7.

rica, akıl hastaları ve aslında tartıştığımız bağlantılarla kesinlikle en küçük bir fikri bile olmayan kişiler arasında da mandala çizimleriyle karşılaşmıştım.¹²

Hastalarımın arasında mandala çizmeyen, bunun yerine dans eden kadın vakalara da rastladım. Hindistan'da bu türe *mandala nrithya* ya da *mandala dansı* denir ve bu dans figürleri çizimlerle aynı anlamları ifade etmektedir. Hastalarım bu sembollerin anlamı konusunda çok az şey söyleyebilmektedir, ancak bunlara kendilerini kaptırırlar ve bunları bir biçimde kendi psikik durumlarıyla ilgili olarak anlamlı ve etkili bulurlar.

Metnimiz "yüce Tek'in Altın Çiçeği'nin sırrını açığa vurma" sözü vermektedir. Altın Çiçek ışıktır ve cennetin ışığı Tao'dur. Altın Çiçek, hastalarımın gelen malzemede çoğu kez karşılaştığım bir mandala sembolüdür. Ya düzgün bir geometrik süs ya da bir bitkiden yetişen bir çiçek olarak üstten görünen bir biçimde çizilir. Bitki sık sık karanlık bir arka plandan yetişen parlak, ateş gibi renkleri olan ve üstte bir ışık çiçeği, Noel ağacınıninkine benzer bir sembol taşıyan bir yapıdır. Bu tür bir çizim Altın Çiçeğin aslını da ifade etmektedir, çünkü *Hui Ming Ching*'e göre, "to-

12 Collected Papers on Analytical Psychology'de uyurgezer bir kişinin mandalasını yayımlamıştım. (Bu denemenin gözden geçirilip düzeltilmiş biçimi için, bakınız: R. F. C. Hull tarafından çevrilen "Jung's Collected Works"ün (Jung'un Toplu Yapıtları) *Psychiatric Studies*, c. I. Bollingen dizileri-20 XX, Londra ve New York, 1957. C.F.B.)

humsal kese" "sarı kale", "göksel kalp", "yaşamın terası", "yeşim kentin erguvanî salonu", "karanlık geçit", "önceki cennetin yeri", "denizin dibindeki ejder kalesi"nden başka bir şey değildir. Ayrıca, "kar dağlarının sınır bölgesi", "asıl geçit", "en büyük hazzın âlemi", "sınırsız ülke" ve "üzerinde bilinç ve yaşamın yaratıldığı sunak" olarak da adlandırılır. "Ölen bir kişi bu tohumal keseyi bilmiyorsa" der *Hui Ming Ching*: "Ne bin doğumda, ne de on bin aeon'da bilinç ve yaşamın birliğini bulamayacak demektir."

Her şeyin hareketsiz olduğu, bu yüzden de en yüksek amaç olarak görüldüğü başlangıç bilinçdışının karanlığındaki denizin dibindedir. Tohumal kesede, bilinç ve yaşam ("insan doğası" ve "yaşam", *hsing-ming*) hâlâ bir "birlik",¹³ "arıtma ocağındaki kıvılcımlar gibi birbirinden ayrılmaz bir karışım"dır. "Tohumal kese içindeki, hükümdarın ateşidir." "... tüm bilgiler çalışmalarına tohumal kese üzerinde başlar." Ateş benzeşimine dikkat edin. Çevresi örtüsüyle sarılmış bir bitki tohumuna benzer bir şeyin suda yüzer biçimde gösterildiği ve aşağıda derinliklerinden, tohumun içine işleyen ateşin onu büyüttüğü ve tohumal kesenin içinden büyük bir altın çiçeğin oluşumuna yol açtığı birtakım Avrupalı mandala çizimleri biliyorum.

Bu sembolizm bir tür simyasal arıtma ve yüceltme sürecine gönderme yapmaktadır. Karanlık ışığı doğu-

13 Hui Ming Ching, s. 70.

rur; “su bölgesinin kurşunu”ndan altın ortaya çıkar; bilinçdışı olan bir büyüme ve gelişme süreci biçiminde bilinçli duruma gelir. (Hindu Kundalini yogası¹⁴ eksiksiz bir benzeşim oluşturur.) Bu biçimde bilinç ve yaşamın birleşmesi gerçekleşir.

Hastalarım bu mandala resimlerini üretirlerken, bu elbette telkin yoluyla olmamıştır; zamanında bana tümüyle yabancı olan Doğu uygulamalarıyla bağlantı ya da anlamlarını bilmemden çok önce de benzer resimler yapılmıştı. Bu resimler tamamen kendiliğinden ve iki kaynaktan geliyordu. Kaynaklardan biri kendiliğinden bu tür düşlemler üreten bilinçdışıdır; diğer kaynak ise tam bir adama ile yaşandığında benlik, bireysel varoluşla ilgili bir sezgi ortaya çıkaran yaşamdır. Bireysel benliğin farkındalığı çizim biçiminde ifade edilirken, bilinçdışı yaşama adanmışlığı zorunlu kılar. Doğu düşüncesine tamamen uygun olduğu için mandala sembolü yalnızca bir ifade aracı değildir, bunun yanısıra bir etki de gösterir. Kendisini yapan üzerinde tepki gösterir. Oldukça eski büyüsel etkiler bu sembolde gizlidir, çünkü bu asıl olarak büyü pek çok halk geleneğinde korunmuş olan “çevreleyen daire”, “büyülü daire”den türer.¹⁵ Bu imge, “dışarı akışı” engellemek ya da dış etkiler aracılığıyla yoldan sapmalara karşı havarilere özgü araçlarla korumak için, en iç-

14 A. Avalon, *The Serpent Power* (Yılan Gücü), Londra, 1931.

15 E.F. Knuchel'in mükemmel koleksiyonuna bakınız: *Die Umwandlung in Kult, Magie und Rechtsgebrauch*, Basel, 1919.

teki kişiliğin, *templum* ya da *temenos* (kutsal bölge), bir merkez çevresinde büyüsel bir oluk, bir *sulcus primigenius* çizme doğrultusunda açık bir amaç taşımaktadır. Büyüsel uygulamalar, kişinin kendi kişiliğine yaptığı bir tür büyü gibi, burada psişenin tersine uygulanan psişik olayların projeksiyonundan başka bir şey değildir. Yani, bu somut performanslar aracılığıyla dikkat, daha doğrusu ilgi ruhun kaynağı ile amacı olan ve yaşamla bilincin birliğini içeren bir iç alana, kutsal bir etki alanına çekilir. Elde edilen birlik kaybedilmiş olur ve artık yeniden kazanılmak zorundadır.

Bu ikisinin, yaşam ve bilincin birliği Tao'dur ve sembolü merkezi bir beyaz ışık olabilir (Bardo Thödol/"Tibet'in Ölüm Kitabı" ile karşılaştırın).¹⁶ Bu ışık "üç santimetre kare" ya da "yüz"de, yani gözlerin arasında bulunmaktadır. Genişlemesi olan için kullanılan sembol, "üç santimetre kare"nin alanıyla bağlantılı olduğu düşünülen, genişlemesiz bir yoğunluğa sahip bir noktanın, yaratıcı noktanın imgesidir. Bu ikisi Tao'yu oluşturur. İnsan doğası (*hsing*) ve bilinç (*hui*) ışık sembolizmiyle, bu yüzden de yoğunlukla ifade edilir. Yaşam (*ming*) ise genişlikle çakışmaktadır. İlki *yang*, ikincisi de *yin* ilkesi karakterine sahiptir. Kendisini otuz yıl önce gözlemlediğim onbeş buçuk yaşındaki uyurgezer bir kızın yukarıda adı geçen man-

16 W.Y. Evans-Wentz, The Tibetan Book of the Dead (Tibet Ölüler Kitabı), Londra, 1927.

dalasının merkezinde, çıkmalarında doğrudan bir karşıt alan-ilkesiyle çarpışan, genişleme olmayan bir “yaşam-enerjisi sıçraması” görülmektedir (Çin metninin temel düşüncesiyle kusursuz bir benzeşim).

“Çevreleme”, ya da circumambulatio, metnimizde bir “dolaşım” fikriyle ifade edilmektedir. Bu “dolaşım” yalnızca bir daire içindeki hareket değildir, bir yandan kutsal bölgenin sınırlarını çizme, bir yandan da sabitleme ve yoğunlaşma anlamına gelir. Güneş kursu çalışmaya başlar; yani, güneş canlandırılır ve olacağına varmaya başlar ya da başka bir deyişle Tao çalışmaya ve öncülüğü ele almaya başlar. Eylem, eylem olmaya çevrilir; çevresel olan her şey merkezî olanın egemenliğine bağlıdır. Bu nedenle şöyle denir: “Hareket yalnızca üstünlüğün başka bir adıdır.” Psikolojik açıdan bu dolaşım “kişinin kendi çevresindeki bir merkezde dönmek” olabilir, bunun aracılığıyla açıkça kişiliğin her yönü içerilmiş olur. “Bunlar, ışığın ve karanlığın kutuplarının dönmesine yol açarlar”, yani gündüz ve gecenin birbirini art arda izlemelerini sağlarlar.

Es wechselt Paradieseshelle
Mit tiefer, schauervoller Nacht.¹⁷

Bu yüzden, dairesel hareketin aynı zamanda insan doğasının tüm aydınlık ve karanlık güçlerini ve bunlar-

¹⁷ “Cennetin aydınlığı derin, dehşetli geceye döner.” (Faust - C.F.B.)

la birlikte ne türde olurlarsa olsun bunların tüm psikolojik karşıtlarını harekete geçirme gibi ahlaki bir önemi de vardır. Bu, kendini kuluçkalama (Sanskrit dilinde *tapas*) aracılığıyla kendini tanımadır. Kusursuz bir varlıkla ilgili benzer bir arketipik kavram, her yöne dönen ve kendi içinde iki cinsi de birleştiren Platonik kişininkidir.

Burada söylenenlere en güzel benzerliklerden biri Anna Kingsford'un birlikte çalıştığı Edward Maitland tarafından verilen asıl deneyiminin betimlemesidir.¹⁸ Maitland bir fikir üzerinde iyice düşünme sırasında ilişkili fikirlerin de deyim yerindeyse Maitland'e göre göksel ruh olan ve görünüşte kendi kaynaklarına uzanan uzun bir dizi boyunca görülebilir olduklarını bulmuştur. Bu dizi üzerine yoğunlaşma aracılığıyla kaynaklarına sızmayı denemiştir. Şöyle der: "Bu girişimi gerçekleştirme dürtüsünü duyduğumda, kesinlikle hiçbir bilgim ya da beklentim yoktu. Ben yalnızca bir fakültede deney yapmışım... İçsel ve merkezî bilincime doğru ne kadar yönelirsem yöneleyim, dikkatimi dış ve çevresel bilincim üzerinde tutmaya karar vermişim, o sırada sonuçlar geldikçe kaydetmek amacıyla yazı masamda oturuyordum. Çünkü, dikkatimi bir kez üzerinden çektiğimde ilkinin yeniden elde edip

18 Edward Maitland, Anna Kingsford: Her Life, Letters, Diary, and Work, (Anna Kingsford: Yaşamı, Mektupları, Günlüğü ve Yapıtı), Londra, 1896. Özellikle 129. sayfa ile karşılaştırın. Bu referans için New York'tan sevgili meslektaşım Dr. Beatrice Hinkle'a teşekkür borçluyum.

edemeyeceğimi ya da bu deneyimle ilgili gerçekleri anımsayıp anımsayamayacağımı bilmiyordum. Ancak yoğun bir çabayla, bilincin her iki ucunu da gözönünde tutmanın getirdiği ve ilk bakışta çok büyük görünen bir çabanın neden olduğu gerilimle de olsa en sonunda amacıma ulaştım.

“Bir kez araştırmama başladığımda, kendimi bir dizi küre ya da kuşağın üstünden geçerken buldum... aynı anda farklı ve özdeş üç sistem –kendi sistemim, güneş sistemi ve evrensel sistem– olan bir sistemin merkezine doğru çevreden uzanan çok büyük bir merdivene çıkmanın oluşturduğu bir izlenim... O sırada çok güçlü bir biçimde hissettiğim şey, son bir çaba olmalıydı... Bilincimin bir noktaya yönelen ışınlarının tümünü istenen odağa polarize etmeyi başarmıştım. Aynı anda, sanki ışınların birden tutuşmasıyla bir birlik içinde eriyip kaynaşması gibi, kendimi anlatılmaz, görkemli bir beyazlık ve parlaklıkla, beni neredeyse geriye atacak kadar şiddetli bir parıltıyla karşı karşıya buldum... Ancak, daha da ilerlemek zorunda olduğumu hissetmeme karşın, neredeyse kör edici bu pırıltının içine işleyerek ve onun kutsal kıldığı şeyi görerek, inancımın çok daha emin olmaya karar verdim. Gösterdiğim büyük bir çabayla bu bakış bana hissettiğim şeyin orada olması gerektiğini gösterdi... O, Oğul’un ikili biçimiydi... Tanrı İsa olarak, Tanrı’nın Güç’ün yanısıra Madde, İrade’nin yanısıra Sevgi,

Eril'in yanısıra Dişil, Baba'nın yanısıra Ana da olduğunu ikiliği yoluyla kanıtlayarak, açıkça, gözükmeyen görünür oldu, kesin bir biçimde belirtilmeyen kesinleşti, bireyleştirilmemiş olan bireyleştirildi." Tanrı'nın insan gibi ikisi birarada olduğunu bulmuştur. Bunun dışında, metnimizin de vurguladığı bir şeyi, yani "soluk almanın geçici olarak durdurulması"nın da farkına varmıştır. Olağan soluk alışın durduğunu ve bunun yerini bir iç solunumun, "sanki fiziksel organizmanın dışında içteki ayrı bir kişiliğin soluk alışının" aldığını söyler. Bu varlığı Aristoteles'in entelekti ve Havari Paul'un iç İsa'sı, "fiziksel ve olgusal kişilikte meydana getirilen, bu yüzden de maddeyi aşan bir düzlemde insanın yeniden doğuşunu temsil eden ruhsal ve maddesel bireysellik" olarak alır.

Bu gerçek¹⁹ deneyim metnimizin asıl sembollerinin tümünü içermektedir. Olgunun kendisi, yani ışığın görünmesi, birçok mistikte sıkça rastlanan ve kuşkusuz en büyük önemi taşıyan bir deneyimdir, çünkü her zaman ve her yerde kendi içinde en büyük enerjiyi ve en derin anlamı birleştiren koşulsuz şey olarak görülür. Mistisizminin dışında oldukça göze çarpan bir kişilik olan Bingen'li Hildegarde da merkezi görü-

19 Bu tür deneyimler gerçektir, ancak bunların gerçekliği içeriklerini oluşturan sonuçlar ya da inançların tümünün kesinlikle sağlam olduklarını kanıtlamaz. Cınnet durumunda bile, kusursuz derecede geçerli psişik deneyimlerle karşılaşılabilir.

(Yukarıdaki not ilk İngilizce çeviriye Jung tarafından eklenmiştir. - C. F. B.)

şü konusunda kendini benzer bir biçimde ifade etmektedir. “Çocukluğumdan beri”, der, “hep ruhumda bir ışık görmüşümdür, ama dıştaki gözlerle ya da kalbimin düşünceleri aracılığıyla değil; bu görüşte dıştaki beş duyu da rol oynamaz... Algıladığım ışık lokal türde bir ışık değil, ama güneşi taşıyan buluttan çok daha parlak. Yükseklik, genişlik ya da uzunluğunu ayırt edemem... Böyle bir görüşte gördüğüm ya da öğrendiğim şey belleğimde uzun bir süre kalıyor. Aynı anda görüyor, işitiyor ve biliyorum... Bu ışıkta herhangi bir türde biçimin farkına varamıyorum, bununla birlikte kimi zaman onun içinde canlı ışık olarak bana bildik gelen başka bir ışık görüyorum... Bu ışığın gösterisinden hoşlanıyorum, keder ve üzüntünün tümü belleğimden yok oluyor...”

Kişisel deneyimlerinden bu olguyu bilen birkaç kişi tanıyorum. Onları anlayabildiğim kadarıyla, bu olgu akut bir bilinç durumu, soyut olduğu kadar şiddetli, Hildegard’ın uygun bir biçimde işaret ettiği gibi, çoğunlukla karanlıkla örtülmüş psişik olayların bilinç bölgelerine yaklaşmasını sağlayan “ayrılmış” bir bilinç (aşağıdakilere bakın) ile ilişkili gibi görünmektedir. Genel anlamda bedensel duyumların böyle bir deneyim süresince yok olduğu gerçeği, bunların özgül enerjilerinin kendilerinden çekildiğini ve görünüşe göre bilincin berraklığını çoğaltma yönünde gittiğini akla getirmektedir. Genellikle, bu olgu kendiliğindedir, kendi inisiyatifiyle sahne alır ve devam eder. Etkisi hayrete düşürücüdür, çünkü neredeyse her zaman

psşik karmaşıklıklarla ilgili bir çözüm oluşturur ve bu sayede evrensel olarak “kurtuluş” biçiminde hissedilen bir varoluş birliği oluşturarak iç kişiliği duygusal ve zihinsel karışıklıklardan kurtarır.

Bilinçli irade bu tür sembolik bir birliğe erişemez, çünkü bilinç bu durumda partizandır. Karşıtı ise bilincin dilini anlamayan kolektif bilinçdışındır. Bu yüzden, bilinçdışından söz eden bu ilkel benzeşimleri içeren sembolün büyüüne sahip olması zorunludur. Bilinçdışına yalnızca sembollerle erişilebilir ve bilinçdışı yalnızca sembollerle ifade edilebilir, kişileştirme sürecinin hiçbir biçimde sembolsüz olamamasının nedeni de bu durumdur. Sembol bilinçdışının ilkel ifadesi, aynı zamanda bilincin ürettiği en yüksek sezgiye de karşılık gelen bir düşüncedir.

Bildiğim en eski mandala çizimi, yakın zamanlarda Rodezya'da [Ed.n.: Bugün Zimbabwe] bulunan paleolitik sözde “güneş kursu”dur. Bu, aynı zamanda dörtlü ilkeye dayanır. İnsanlık tarihinde bu kadar gerilere dek uzanan şeyler doğal olarak bilinçdışının en derin katlarına dokunmakta ve bilinçli konuşmanın kendini tamamen kudretsiz olarak gösterdiği bilinçdışını etkilemektedir. Bu tür şeyler düşünülemez, ama bilincin en derin içgörülerini ve ruhun en yüce sezgilerini ifade edeceklerse unutulmuş derinliklerden yeniden çıkarılmalıdır. Bu derinliklerden geldikten sonra günümüz bilincinin eşsizliğiyle yaşamın yaşlı geçmişini birlikte harmanlar.

YOL OLGUSU

I. BİLİNCİN PARÇALARA AYRILMASI

Zorlukla sınırlandırılmış, ancak yoğun bir biçimde temiz olan bireysel bilinç, kolektif bilinçdışının uçsuz bucaksız genişliğiyle her karşılaştığında bir tehlike sözkonusu demektir, çünkü kolektif bilinçdışının bilinç üzerinde kesinlikle parçalara ayırıcı bir etkisi vardır. Aslında, *Hui Ming Ching*'in yorumlamasına göre, bu etki Çin yoga uygulamasının özel bir olgusuna aittir. Orada şöyle denilmektedir¹: "Her ayrı düşünce biçim alır ve renkle biçim açısından görünür duruma gelir. Toplam ruhsal güç izlerini açığa vurur..."² Bu kipteki resimlerden birinde düşünceye dalmış, kafası ateşin dilleriyle çevrelenmiş ve buradan beş insan figürünün çıktığı bir bilge gösterilmektedir; bu beş figür de yine daha küçük yirmibeş figüre ayrılır. Sürekli bir durum olsaydı, bu şizofrenik bir süreç olabilirdi. Bu nedenle yönergeler, ustayı uyarırcasına, şöyle demektedir: "Ruh-ateş tarafından oluşturulan biçimler yal-

1 a.g.e. s. 76.

2 Kontemplasyon süresince ortaya çıkan daha önceki enkarnasyonlarla ilgili yinelenen anılarla karşılaştırınız.

nızca boş renkler ve biçimlerdir. İnsan doğasının [hsing] ışığı asıl, gerçek olan üzerinde parlar.”

Bu yüzden metnin “çevreleyen daire”nin koruyucu figürüne geri döner. “Dışarı akış”ı önlemek ve bilincin birliğini bilinçdışı tarafından bölünmekten korumak amaçlanmıştır. Ayrıca, Çin düşüncesi bilinçdışının parçalara ayırıcı etkisini azaltmak yönündeki bir yola dikkat çekmektedir; bu, “düşünce-figürleri” ya da “ayrı düşünceler”i “boş renkler ve biçimler” olarak betimler, bu nedenle de bunları mümkün olduğu kadar güçsüzleştirir. Bu fikir Budizm’in tümünde (özellikle Mahayana budizminde) görülegelmektedir. Üstelik “Tibet Ölüler Kitabı”ndaki, ölüye verilen yönergede, iyi olanların yanısıra iyi olmayan tanrıları da hâlâ üstesinden gelinmesi gereken yanılısamar biçiminde açıklama noktasına bile itilir. Bu fikrin metafizik doğruluğu ya da yanlışlığını saptamak kesinlikle psikologun yeterliliğinde olan bir şey değildir; o, psişik etkiye sahip olan şeyi elverdiğince belirlemekle yetinmelidir. Bunu yaparken, sözkonusu biçimin transandantal bir yanılısama olup olmadığı konusunda canını sıkması gerekmez, çünkü bu noktayı bilim değil inanç belirlemek zorundadır. Burada, uzun bir süre bilimin ilgi alanı dışındaymış gibi görünen, bu yüzden de tümüyle aldatici olarak bakılmış olan bir alanda çalışıyoruz. Ancak, ne olursa olsun insan algısı ve yargısının, bu nedenle de herhangi bir kanıtlama olanağının ötesin-

de kaldığı için bu şeylerin gerçek varlığı bilimsel bir sorun olmadığından, bu tür bir varsayım için hiçbir bilimsel gerekçe de yoktur. Psikolog bu komplekslerin aslıyla değil, psişik deneyimiyle ilgilenir. Kuşkusuz, bu kompleksler yaşanabilen ve tartışılmaz bir özerkliği olan psişik içeriklerdir. Bunlar, ya ekstaz durumlarında kendiliğinden beliren ve belirli koşullar altında güçlü izlenim ve etkiler ortaya çıkaran ya da delüzyon ve sanrı biçiminde zihinsel rahatsızlıklar olarak sabitleşen, böylelikle kişiliğin birliğini yok eden parça parça psişik sistemlerdir.

Psikiyatr, toksin ve benzerlerine inanma ve şizofreniyi (bir psikoz biçiminde zihnin bölünmesi) bu çerçevede açıklama, bu nedenle de psişik içeriğe hiçbir vurgu yüklememe eğilimindedir. Diğer yandan, toksik etkiler ve hücre dejenerasyonunun sözkonusu olmadığı psikojenik rahatsızlıklarda da (histeri, kompülsiyon nevroz, vb.) örneğin uyurgezerlik durumunda olduğu gibi kendiliğinden bölünme kompleksleri görülecektir. Freud'un, bunları cinselliğin bilinçdışına bastırılmasına bağlı olarak açıklayabileceği doğrudur, ancak bu açıklama asla her vaka için geçerli değildir, çünkü bilincin asimile edemediği içerikler, bilinçdışında kendiliğinden yavaş yavaş gelişebilirler, bastırma hipotezi böyle durumlarda yetersiz kalır. Ayrıca, bu öğelerin temel özerkliği kendilerini irademize inatla kabul ettirdikleri, sonra da onları bastırma yönündeki yoğun

çabamıza karşın egoyu yendikleri ve onu kendi kontrolleri altında kalmaya zorladıkları günlük yaşamın duygulanımlarında da gözlemlenebilir. İlkel insanın bu ruh durumlarında bir sahip olma durumu görmesi ya da bunları bir ruhun kaybına indirmesi hiç de tuhaf değildir. Şöyle derken konuşma dilimiz de aynı şeyi yansıtmaktadır: “Ona bugün ne olduğunu bilmiyorum”; “Şeytanın eline düşmüş”; “Kendinden geçmiş bir durumda”; “Çılgın gibi davranıyor”... Yasal uygulama bile bir duygulanım durumunda azalmış bir sorumluluk derecesini kabul etmektedir. Özerk psişik içerikler, bu yüzden, hepimiz için oldukça yaygın deneyimlerdir. Bu tür içeriklerin bilinç durumu üzerinde parçalara ayırıcı bir etkisi vardır.

Ancak olağan, bildik duygulanımlar dışında, saf ve basit duygulanımlar olarak betimlenemeyen ve karmaşık parça parça psişik sistemler olan daha ince, daha karmaşık duygu durumları da vardır. Bunlar ne kadar karmaşıklaşırsa, o kadar kişilik karakterine sahip olurlar. Psişik kişiliğin bütünü oluşturan etkenleri olarak, bunlar ister istemez “kişiler”in karakterine sahiptir. Bu tür parça parça sistemler özellikle akıl hastalıkları, psikojenik kişilik bölünmesi (çift kişilik) ve elbette medyumnik olgularda görülmektedir. Ayrıca dinsel olgularda da bunlara rastlanır. Eski tanrıların birçoğu “kişiler”den kişileştirilmiş fikirlere, sonunda da soyut fikirlere yavaş yavaş gelişmiştir, çünkü harekete geçirilmiş

bilinçdışı içerikler hep dış dünyaya projeksiyonlar biçiminde ilk olarak görünürler. Zihinsel gelişim sırasında, bilinç bunları uzamdaki izdüşümler olarak giderek bağdaştırır ve bedel olarak asıl özerk ve kişisel karakterlerini kaybedecekleri bilinçli fikirler halinde yeniden biçimlendirir. Bildiğimiz gibi, eski tanrıların bazıları astroloji yoluyla saf betimsel sıfatlar (savaş, neşe, somurtkan, erotik, mantıklı, çılgın vb.) durumuna gelmiştir.

Özellikle Tibet Ölüler Kitabı'nın açıklaması bilincin bu figürler aracılığıyla parçalara ayrılmakla ne kadar çok tehdit edildiğini görmemizi sağlar. Yine, ölüye gerçek adına bu biçimleri almaması ve karanlık görünümünü *Dharmakaya*'nın ("gerçekliğin göksel bedeni") saf beyaz ışığıyla karıştırmaması öğretiliyor. Bunun anlamı, en yüksek bilincin bir ışığın somutlaşmış figürlerde yansıtılmamaları ve böyle bir biçimde özerk, parça parça sistemlerden oluşan birçokluğa dağıtılmaması gerektiğidir. Bu tehlike olmasaydı ve bu sistemler tehdit edici bir biçimde özerk ve ayrı eğilimleri temsil etmeseydi, bu tür ısrarlı bir yönerge de gerekli olmayacaktı. Daha basit, çoktanrıcılıklı yönelimi olan Doğu düşüncesi tutumunu dikkate alırsak, bu yönerge bir Hıristiyan'a kişisel bir Tanrı yanılması-nın gözlerini kör etmesine izin vermemesi, bir Üçleme ve sayısız melek azizden söz etmemesi için yapılan uyarının neredeyse özdeşi olurdu.

Ayırma yönündeki eğilimler insan psişesinin doğasında varolmasaydı, parçalar asla bölünmüş olmazdı; başka bir deyişle, ruhlar ya da tanrılar hiç varlık bulmazdı. Bu ayrıca, zamanımızın bu derece tanrıtanımaz ve kutsallığa saygısız olmasının da nedenidir, çünkü bilinçdışı psişe bilgisinden yoksunuz ve bilinç kültürünü başka her şeyin dışında tutuyoruz. Bizim gerçek dinimiz, özerk psişe parçalarının olduğunu bağnaz bir biçimde yadsımayla birleştirilmiş, onun tarafından bir sahip olunma, bir bilinç tektanrıcılığıdır. Ancak, bu tür özerk parçaların yaşanabilir olduğunu bile yadsımamız yüzünden Budist yoga öğretisinden ayrılmaktayız. Bu noktada büyük bir psişik tehlike ortaya çıkmaktadır, çünkü sözkonusu parçalar bu durumda bastırılmış başka herhangi bir içerik gibi davranır; bastırılmış malzeme bilinçte sahte bir biçimde yeniden ortaya çıkacağı için, bunlar ister istemez yanlış tutumlara yol açar. Her nevroz vakasında bu kadar dikkat çeken bu gerçek, kolektif psişik olgu için de geçerlidir. Bu bakımdan, zamanımız ölümcül bir hataya düşmüştür; bizler dinsel olguları entelektüel açıdan eleştirebileceğimize inanıyoruz; örneğin, Laplace gibi Tanrı'nın entelektüel işleyişi, doğrulama ya da yadsımayla bağlı olabilecek bir hipotez olduğunu düşünebiliyoruz. İnsanoglunun "iblis"e inanmasının nedeninin dış etmenlerle hiçbir ilgisi olmadığını, özerk, parça parça sistemlerin oluşturduğu basit bir güçlü iç etki-

nin algısından kaynaklandığı tümüyle unutulmaktadır. Bu etki, adını entelektüel açıdan eleştirerek ya da onu sahte olarak betimleyerek geçersiz kılınmaz. Etki, kolektif olarak her zaman vardır; özerk sistemler her zaman iş başındadır, çünkü bilinçdışının temel yapısına geçici bir bilincin dalgalanmalarıyla dokunulamaz.

Özerk sistemlerin varlığını yadsırsak, adının eleştiriyle onlardan kurtulduğumuzu düşünelim, bu durumda yine de devam eden etkileri anlayamaz ve bunlar artık bilincin bir parçası durumuna getirilemez. En sonunda kendimizin herhangi bir yerinde varolması gerektiğini varsaydığımız nedeni anlayamaz bir rahatsızlık etmenine dönüşürler. Bu biçimde, sonuçta özerk, parça parça sistemlerin bir izdüşümü ortaya çıkar, aynı zamanda tehlikeli bir durum oluşturulmuş olur, çünkü rahatsız edici etkiler artık kendimizin dışındaki kötü iradeye atfedilmektedir, bunlar elbette komşumuzunkinden başka hiçbir yerde bulunmaz - ırmağın karşı kıyısı. Bu, kolektif delüzyonlara, "vakalar"a, savaşa ve devrime, sözün kısası yıkıcı kitle psikozlarına yol açar.

Delilik, aslında bilincin bir parçası durumuna getirilemeyen bir bilinçdışı içeriğin eli altındadır; zaten bilincin bir parçası yapılamaz, çünkü bilinçli zihin bu tür içerikleri yadsımıştır. Dinsel açıdan ifade edildiğinde, bu tutum "Artık Tanrı korkusu duymuyor ve her şeyin insan standartlarıyla yargılanabileceğine inanıyoruz"

demeye eşittir. Bu *hybris*, yani bu bilinç darlığı her zaman akıl hastanesine giden en kısa yoldur. Bu sorunla ilgili, H.G. Wells'in romanı "*Christina Alberta's Father*" ve Schreber'in "*Denkwürdigkeiten eines Nervenkranken*"indeki³ mükemmel sunumunu öneririm.

Aydın Avrupalı'nın *Hui Ming Ching*'de "Ruh-ateş tarafından oluşturulan biçimler yalnızca boş renkler ve biçimlerdir" denildiğinde rahatlaması mümkündür. Bu, oldukça Avrupa'ya özgü ve mantığımıza kusursuz biçimde uyar gibi görünmektedir. Aslında, bu açıklık doruklarına zaten ulaşmış olduğumuzu sandığımızı düşünürüz, çünkü kendimizi böyle tanrı hayaletlerini çok gerilerde bıraktık sayarız. Ancak aşmış olduğumuz şey, tanrıların doğmasından sorumlu olan psişik olgular değil, yalnızca sözcük-hayaletlerdir. Bizlere hâlâ sanki tanrıymışlar gibi özerk psişik içeriklerimiz sahip olmaktadır. Günümüzde bunlara fobi, kompülsiyon, vb. ya da sözün kısası nevrotik semptomlar denilmektedir. Tanrılar hastalıklara dönüşmüştür; Zeus artık Olympus'a değil *solar pleksus*'a hükmetmekte ve hekimin danışma odası için örnekler yaratmakta ya da farkında olmadan zihinsel salgınları serbest bırakan politikacı ve gazetecilerin beyinlerini altüst etmektedir.

Bu yüzden, yolun başındaysa Batılı insan için Doğu'nun bilge insanların gizli içgörüsü konusunda çokça şey bilmemesi daha iyidir, çünkü bu bir "yanlış

3 Mutze, Leipzig.

kişinin ellerindeki doğru araçlar” durumu olabilecektir. Kendisinin bir kez daha iblisin bir yanılısına olduğuna inandırılmasına izin vermek yerine, Batılı bu yanılısamanın gerçekliğini yeniden yaşmalıdır. Bu psişik güçlerin farkına varmayı yeniden öğrenmeli ve ruh durumları, sinirsel halleri ve sanrılarının kendisine kendi evinin tek efendisi olmamasının mümkün olduğu en acı verici biçimde gösterilmesini beklememelidir. Ayırma eğilimlerinin sonuçları görelî gerçekliğin gerçek psişik kişilikleridir. Bunlar, aslında farkına varılmadıklarında, bu yüzden de yansıtıldıklarında gerçek; bilinçle ilgili olduklarında (dinsel terimlerle bir kült varolduğunda) görelî olarak gerçek; ancak bilincin kendini içeriklerinden ayırmaya başladığı derecede ise gerçektışıdır. Bununla birlikte, bu sonucusu yalnızca, yaşam konusunda yerine getirilmemiş herhangi bir yükümlülük kalmayacak kadar ayrıntılı bir biçimde ve böyle bir adamışlıkla yaşandığında, bu yüzden dünyadan içsel kopuşun yolu üzerinde duran feda edilemeyen hiçbir isteğin olmadığına karşılaşılan bir durumdur. Bu konuda kendimize yalan söylemek boşunadır. Hâlâ bağlı olduğumuz yer neresi olursa olsun, hâlâ sahip olunmuşuz demektir; birey sahip olduğunda da bu bir şeyin varlığının kişinin kendisinden daha güçlü olduğu anlamına gelir. (“Gerçekten, son kuruşuna dek ödeyene kadar, oradan asla ileri çıkmak istemeyeceksin”.) Bir şeye “manya” ya da bir “tanrı” denilip denilmemesi ilgilenmeye değmeyecek bir sorun değildir. Bir man-

yaya hizmet etmek nefret uyandırıcıdır ve hiç de soy-lu bir şey değildir, ama bir tanrıya hizmet etmek ke-sinlikle daha anlamlı ve daha üretkendir, çünkü daha yüksek, ruhsal bir varlığa boyun eğme hareketi anlamı-na gelir. Kişileştirme özerk psişik parça parça sistemin görelî gerçekliğinin görülmesini sağlar, böylelikle bağ-daştırmayı mümkün kılar ve yazgının güçlerini elinden alır. Tanrının kabul edilmediği yerde, ego-manya geli-şir ve bu manyadan hastalık çıkar.

Yoga öğrenimi tanrıların kabul edilmesini gerçekle-şmiş varsayar. Gizli yönergesi bu yüzden, yalnızca, met-nimizde de söylendiği gibi “en büyük boşluğun ve ya-şamın tanrısının oturduğu” “boşluğun merkezi”ne, son bölünmemiş birliğe katılmak için, bilincinin ışığının yazgının güçlerinden kendini kurtarma noktasında ol-duğu kişiyi amaçlamaktadır. “Böyle bir öğretiyi işitme-ye, binlerce aeon’da ulaşmak güç bir şeydir.” Açıkça, efsunun peçesi yalnız bir mantık kararıyla kaldırılamaz, bu iş yaşama karşı tüm borçların tümüyle ödenmesine bağlı olan en eksiksiz ve en metanetli hazırlığı gerekti-rir. Çünkü, cupiditas aracılığıyla koşulsuz bir bağlılık varolduğu sürece bu peçe kaldırılmaz ve içeriklerden kurtulmuş, yanılısamadan kurtulmuş bir bilincin doruk-larına ulaşılmaz; hiçbir hile ya da aldatma da bunu oluşturamaz. Bu, tümüyle yalnızca ölümden gerçekleştirebilecek bir idealdir. O zamana kadar gerçek ve gö-reli olarak gerçek bilinçdışı figürleri vardır.

2. ANİMUS VE ANİMA

Metnimize göre, bilinçdışının figürleri arasında yalnızca tanrılar değil, animus ve anima da bulunur. *Hun* sözcüğü Wilhelm tarafından animus olarak çevrilmiştir. Aslında, "animus" kavramı, "bulutlar" ve "iblis" karakterlerinden oluşturulan karakter olan *hun*'a uygun gibi görünmektedir. Bu yüzden, *hun*, yang ilkesine ait olan, bu nedenle de eril olan "bulut-iblis", yüksek bir "soluk-can" anlamına gelmektedir. Ölümden sonra, *hun* yukarı doğru yükselir ve "genişleyen ve kendini açığa vuran" *shen* olur. *P'*o denilen ve "beyaz" ile "iblis" karakterleriyle yazılan, yani "beyaz hayalet" olan "anima" alt, dünyevî, bedensel can, yin ilkesine aittir, bu yüzden de dişildir. Ölümden sonra, aşağı doğru batar ve çoğunlukla bir "geri dönen" (yani toprağa), bir geri gelen, bir hayalet olarak açıklanan *kuei* (iblis) olur. Animus ve anima'nın ölümden sonra ayrılması ve birbirinden ayrı olarak kendi yollarına gitmesi gerçeği, Çin bilinciyle ilgili olarak, bunların önemli derecede farklı etkilere sahip ayrılabilir psişik etkenler olduklarını ve aslında "tek bir etkili, gerçek insan doğası"nda, "Yaratıcı'nın evi"nde birleşmiş oldukları gerçeğine karşın, ikili olduklarını göstermektedir. "Animus göksel kalptedir." "Animus gündüz gözlerde (yani bilinçte) yaşar; gece ise karaciğerde barınır." "Biçim olarak asıl başlangıçla özdeş olan, büyük boşluktan almış olduğumuz" şeydir. Di-

ğer yandan anima “ağır ve bulanık olanın enerjisi” dir; bedensel, etten kalbe sıkıca sarılır. “İstekler ve öfkeye yönelik itkiler” onun etkileridir. “Her kim uyanırken kasvetli ve canı sıkınsa, o kişinin... anima tarafından eli ayağı bağlanır.”

Wilhelm beni bu metinle tanıştırmadan yıllar önce, “anima”⁴ kavramını Çin p’o tanımına oldukça benzer biçimde, elbette herhangi bir metafiziksel terimin tümüyle dışında kullanmıştım. Psikologa göre, anima transandantal bir varlık değil, tamamen deneyim alanı içinde olan bir şeydir. Çünkü Çin tanımının da açığa çıkardığı gibi, duygulanıma özgü durumlar o anki deneyimlerdir. Öyleyse, niçin yalnızca ruh hallerinden değil de animadan da söz edilir? Bunun nedeni duygulanımların özerk bir karaktere sahip olmaları, bu yüzden de pek çok kişinin onların etkisi altında bulunmalarıdır. Ancak, görmüş olduğumuz gibi, duygulanımlar bilincin sınırlandırılabilir içerikleri, kişiliğin parçalarıdır. Kişiliğin parçaları olarak, bunlar kendi karakterinin niteliğindedir, bu nedenle de kolayca kişileştirilebilirler; bu, yukarıda sunulan örneklerde de gösterildiği gibi, günümüzde de hâlâ devam eden bir süreçtir. Duygulanımın harekete geçirdiği birey nötr değil, tamamen ayrı, olağan karakterinden farklı bir karakter sergilediğine göre, kişileştirme boş bir özellik

4 Okuru *Two Essays on Analytical Psychology* adlı kitabıma yönlendirmek isterim. (R. F. C. Hull tarafından çevrilmiş, Bollingen Series XX, London and New York, 1953. C.F.B.)

olmaz. Dikkatle yapılan incelemeler, insandaki duygulanıma özgü karakterin dışıl özellikleri olduğunu göstermiştir. Bu psikolojik gerçek, Çin p'o-can öğretisinin yanısıra benim anima kavramıma da yol açmıştır. Daha derin bir içgözlem ya da ekstazik deneyim, bilinçdışındaki dışıl bir figürün varlığını, bu nedenle dışıl ad, anima, psişe ya da canı açığa çıkarır. Anima bir *imago* ya da arketip veya erkeğin kadınla tüm deneyimlerinin sonucu olarak da tanımlanabilir. Anima'nın genellikle kadında yansımalarının nedeni budur. Bildiğimiz gibi, şiir çoğu kez animayı anlatır ve över.⁵ Çin düşüncesinde anima'nın hayaletle bağlantısı parapsikologların yararınadır, çünkü "kontrol"ler⁶ çoğunlukla karşı cinsiyetindir.

Wilhelm'in *hun*'u "animus" olarak çevirmesi bana doğrulanmış gibi görünmesine karşın, en azından bir erkeğin ruhu, bilinç ve mantığın eril berraklığı için diğer uygun ifade "an·mus" yerine "logos"u seçme konusunda önemli nedenlerim var. Çinli filozoflar Batılı psikologlara sıkıntı veren belirli güçlüklerden kurtulmuş durumdadır, çünkü Çin felsefesi, eski zamanların tüm zihinsel ve ruhsal etkinlikleri gibi, yalnız eril dünyanın bir ögesidir. Kavramları hiçbir zaman psikolojik

5 Psychological Types (Psikolojik Tipler), chapter v, Londra ve New York, 1923.

6 Kontrol: Rehber varlık. Spiritüalizmde, bir medyuma yardım eden, onun medyumlüğünü yönlendirip geliştiren bedensiz varlık. (Ed.n.)

açından ele alınmamıştır, bu yüzden de bunların dışıl psişeye de ne derece uygulanabileceği hiç incelenmemiştir. Ancak psikolog, kadının varlığını ve onun özel psikolojisini bilmezlikten gelemes. *Hun*'u erkekte logos ile görüldüğü biçimiyle çevirmeyi yeğlememin nedenleri de bu gerçeğe bağlantılıdır. Wilhelm çevirisinde aynı zamanda öz [insan doğasının özü] ya da yaratıcı bilinç olarak da çevrilebilecek Çince kavram *hsing* için logosu kullanır. Ölümden sonra, *hun* felsefi anlamda *hsing*'e oldukça yakın olan ruh, *shen*'e dönüşür. Çince kavramlar bizim düşüncemizde mantıksal değil, sezgisel fikirler oldukları için, anlamları ancak kullanılma biçimleri yoluyla ve yazılı karakterlerin öğelerine dikkat ederek ya da *hun*'la *shen*'in ilişkisi türünde ilişkilerle kavranabilir. Bu durumda, *hun*, aslında *hsing*'in *logos spermatikos*'undan gelen ve ölümden sonra *shen* aracılığıyla Tao'ya geri dönen, erkekteki bilincin ve mantığın ayırt eden ışığı olabilecektir. Bu kullanım için, "logos" ifadesi özellikle uygun olmak durumundadır, çünkü evrensel bir varlık fikrini içermekte, bu yüzden de erkeğin bilinç açıklığı ve mantık kapasitesinin bireysel olarak tek olan bir şeyden çok, evrensel bir şey olduğu gerçeğini kapsamaktadır; ayrıca, kişisel değil, en derin anlamda kişisel olmayandır, böylelikle de kendini tümüyle kişisel ruh durumları (bu nedenle düşmanlık!) ile ifade eden kişisel bir iblis olan anima ile çok açık bir karşıtlık içindedir.

Bu psikolojik gerçekler gözönünde bulundurulduğunda, "animus" terimini yalnızca kadın için ayırdım, çünkü ünlü bir soruya yanıt olarak, "*mulier non habet animam, sed animum*" kadına özgü psikoloji erkeğin animasına benzeşen bir öge içerir. Aslında, duygulanıma özgü bir doğanın değil, en iyi biçimiyle "önyargı" sözcüğüyle betimlenen yarı-entelektüel bir ögedir. Kadının bilinçli yanı sıra erkeğin "zihnine" değil duygusal yanına karşılık gelir. Tıpkı, erkeğin animasının duygulanım dolu ikincil ilişkiliklerden oluşması gibi, zihin de kadının "ruh"unu ya da daha doğrusu "animus"unu oluşturur, bu yüzden kadının animusu ikincil yargılardan, daha iyi bir ifadeyle görüşlerden oluşur. (Daha fazla ayrıntı için, okuru yukarıda aktarılan denememe yönlendirmem gerek, çünkü burada yalnızca genel yönlerden söz edebiliyorum.) Kadının animusu, bir önyargılı görüşler çokluğuna dayanır, bu nedenle de tek bir figürle kişileştirmek kolay değildir, daha çok bir grup ya da küme olarak görünür. (Parapsikolojiden bununla ilgili iyi bir örnek, Bayan L.E. Piper vakasında "Imperator" denilen bedensiz varlıktır.⁷) Bir alt düzeyde, animus, tıpkı animanın bir alt düzeyde dişil erosun bir karikatürü olması gibi, ikincil bir logos, farklılaşmış eril bir zihnin karikatürüdür. Benzerliği sürdürecektir olursak, *hun*'un Wilhelm tarafından logos olarak çevrilen *hsing*'e karşılık gelmesi

7 Karşılaştırınız: Hyslop, *Science and a Future Life* (Bilim ve Gelecek Yaşam) Boston, 1905.

gibi, kadının eros'unun da yazgı, *fatum*, kader olarak çevrilen ve Wilhelm tarafından eros olarak yorumlanan *ming*'e karşılık geldiğini söyleyebiliriz. Eros birbirine karışmadır; logos farklılaşan bilgi, berraklaşan ışıktır; eros ilişkili olmaktır; farklılaşma ve ayrılmadır. Bu yüzden, kadının animusundaki ikincil logos oldukça ilgisiz bir şey, bu nedenle de erişilmez bir önyargı ya da nesnenin öz doğasıyla hiçbir ilgisi olmayan bir görüş olarak ortaya çıkar.

Anima ve animus'un kişileştirilişinden çoğu kez mitolojinin yaptığı gibi ben de yakınmışımdır, ancak bu yakınma, yalnızca benim bu kavramları psikolojik açıdan kullanımında bunları tıpkı mitolojinin yaptığı biçimde somutlaştırmam kanıtlanmış olsaydı haklı olabilirdi. Kişileştirmenin benim bir buluşum olmadığını, bunun olgunun doğasında var olduğunu bir kez daha ve her şeye karşın belirtmem gerek. Animanın psişik, bu yüzden de kişisel, özerk bir sistem olduğu gerçeğini dikkate almamak bilim dışı olacaktır. Bana suçlamada bulunan kişilerin hiçbiri şunu söylemekte bir saniye bile duraksamayacaktır: "Düşümde Bay X'i gördüm", oysa kurallara bakılırsa yalnızca Bay X'in bir temsilini düşünde görmüştür. Anima sözkonusu özerk sistemin kişisel doğasının bir temsilinden başka bir şey değildir. Bu özerk sistemin doğasının transandantal bir anlamda, yani deneyim sınırlarının ötesinde ne olduğunu bilemeyiz.

Erkekta anima'yı genel olarak bilinçdışının bir kişileştirilişi olarak tanımlamış, bu yüzden de onu bilinçdışına bir köprü, yani bilinçdışıyla ilişkinin bir işlevi olarak ele almıştım. Bu bağlamda, metnimizde ilgi çekici bir nokta bulunmaktadır. Metin, bilincin (yani, kişisel bilincin) anima'dan geldiğini söylemektedir. Batı zihni bütünüyle bilincin bakış açısına dayandığı için, anima'yı benim yapmış olduğum biçimde tanımlamak durumundadır, ancak bilinçdışının bakış açısına dayanan Doğu, bilinci anima'nın bir etkisi olarak görür! Kuşkusuz, bilinç asıl olarak bilinçdışından ortaya çıkar. Bu, çoğu kez unuttuğumuz bir şeydir, bu yüzden de psişeyi hep bilinçle özdeşleştirmeye ya da en azından bilinçdışını bilincin bir türevi veya bir etkisi olarak açıklamaya kalkışıyoruz (örneğin, Freudçu bastırma kuramında olduğu gibi). Ancak yukarıda tartışılan nedenlerden ötürü, hiçbir şeyin bilinçdışının gerçekliğinden ayrılamayacağı ve bilinçdışının figürlerinin etkin nicelikler olarak anlaşılması gerektiği esastır. Psişik gerçeklikle ne kastedildiğini anlayan kişinin ilkel şeytancılığa geri çekilmek konusunda hiçbir korku duymasına gerek yoktur. Doğrusu, bilinçdışı figürler kendiliğinden etkin unsarlar olarak ciddi biçimde düşünülmezlerse, bizler, en sonunda aşırı bir gerilim durumuna götürecek bilinçli zihinde tek yanlı bir inancın kurbanları oluruz. Bu durumda felaketlerin oluşması kesin gibidir, çünkü tüm bilincimize karşın, karanlık psişik güçler gözden kaçırılmıştır. Onları kişileştiren

biz değiliz; en başından beri kişisel bir doğaya sahiptirler. Bu ancak tam olarak fark edildiğinde onları kişileştirmemeyi, yani metnimizde de ifade edildiği gibi “anima’ya boyun eğdirme”yi düşünebiliriz.

Burada yine Budizm ile bizim Batı düşünce tutumumuz arasında büyük bir farkla karşılaşırız ve yine tehlikeli bir aynı fikirde olma durumu bulunmaktadır. Yoga öğretisi, bizim de yaptığımız gibi, tüm düşlem içeriklerini reddeder, ancak Doğu bu işi tamamen farklı bir temelde yapar. Doğu’da, yaratıcı düşlemi en zengin derecede ifade eden kavramlar ve öğretiler üstündür; aslında, düşlemin aşırılığına karşı koruma gereklidir. Diğer yandan biz düşlemlere değersiz, öznel hayaller olarak bakarız. Doğal olarak, bilinçdışının figürleri tüm yaratıcı süslerden ayrılmış soyutlamalar olarak ortaya çıkar; tersine, bunlar olağanüstü bir çeşitliliği ve sersemletici bir zenginliği olan bir düşlemler ağında iyice yerleşmiş ve birbirine karışmış durumdadırlar. Doğu bu düşlemleri reddeder, çünkü çok önce özlerini çıkarmış ve derin öğretilerde bunu özetlemiştir. Ama, biz bu düşlemleri hiç yaşamamış, özlerini çok daha az çıkarmış durumdayız. Burada, aramızda kapatılacak büyük bir deneyim boşluğu bulunmaktadır ve ancak görünür anlamsızlıkta anlamı bulduğumuzda değerli olanı değersiz olandan ayırabiliriz. Deneyimlerimizden çıkardıklarımızın Doğu’nun günümüzde bize sunduğundan farklı olacağından emin

olabiliriz. Doğu, iç şeylerle ilgili bilgisine dış dünyayla ilgili görece bilgisizliğiyle varmıştır. Diğer yandan biz, son derece kapsamlı bir tarihsel ve bilimsel bilgiyle desteklenmiş psişeyi ve onun derinliklerini inceleyeceğiz. Bu anda, dış dünyayla ilgili bilginin içgözlemin önündeki en büyük engel olduğu doğrudur, ama psikolojik kaygı tüm engellerin üstesinden gelecektir. Biz hâlâ bir psikoloji, yani Doğu'nun yalnızca anormal psişik durumlar yoluyla girişini bulduğu şeyler için bize bir anahtar verecek olan bir bilim kuruyoruz.

BİLİNCİN NESNEDEN AYRILMASI

Bilinçdışını anlayarak, kendimizi onun egemenliğinden kurtarırız. Bu, gerçekten metnimizdeki yönergelerin de amacıdır. Öğrenciye en içeride olan ışık üzerinde yoğunlaşmak, bunu yaparken de kendini tüm dış ve iç engellerden kurtarmak öğretilir. Öğrencinin yaşam itkisine en azından tüm içeriklerin var olmasına olanak tanıyan içeriksiz bir bilinç yönünde yol gösterilir. *Hui Ming Ching*'de bu ayrılma konusunda şöyle denir:

"Bir ışık hâlesi yasanın dünyasını çevreler.
Bir diğerini unuturuz, sessiz ve saf,
tümüyle güçlü ve boş.
Kalbin ve cennetin ışığıyla aydınlatılır boşluk.
Denizin suyu pürüzsüzdür ve
yüzeyinde Ay'ı yansıtır.
Bulutlar kaybolur mavi boşlukta,
dağlar parlar açıkça.
Bilinç düşünceye dalmaya geri döner;
Ay kursu dinlenir tek başına."

Bu ergi betimlemesi belki de en iyi biçimiyle bilincin dünyadan ayrılması ve deyim yerindeyse onun maddesel evrenin dışında bir noktaya çekilmesi olarak

nitelendirilebilecek bir psişik durumu resmetmektedir. Böylelikle, bilinç aynı zamanda hem boştur, hem de boş değildir. O, artık nesnelere görünüşleriyle meşgul olmaz, yalnızca onları içerir. Dünyanın, o âna kadar bilince baskı yapan doluluğu, zenginliği ve güzelliğinden hiçbir şey yitirmemiştir, ama artık bilince egemen değildir. Nesnelere büyüsel istemi bitmiştir, çünkü bilincin dünyayla o ilk birbirine karışması bir sona ulaşmıştır. Bilinçdışı artık daha fazla yansıtılmaz, bu yüzden nesnelere asıl *mistik katılım* kaldırılır. Bu nedenle, bilinç artık kompulsif amaçlarla meşgul olmaz ve bu Çin metninin de tam uygun bir biçimde söylediği gibi derin düşünceye dalmış bir görüşe dönüşür.

Peki, bu etki nasıl ortaya çıkar? (Elbette, Çinli yazarın öncelikle bir yalancı olmadığını; ikinci olarak sağlıklı bir zihne sahip olduğunu; üçüncüsü de olağanüstü zeki bir kişi olduğunu varsayıyoruz.) Metinde betimlenen ayrılmayı anlamak ya da açıklamak için, düşünce biçimimiz biraz dolambaçlı bir yaklaşımı gerektirmektedir. Doğu duyarlılığını taklit etmemizin hiçbir yararı yoktur; çünkü hiçbir şey bunun gibi bir psişik durumu estetize etmekten daha çocukça olmaz. Bu, ayrılma uygulamalarından da iyi bildiğim bir şeydir; bu, öğrencilerim ve hastalarımınla çalıştığım, yani mistik katılımın sona ermesidir ve en üstün bir terapötik etkidir. Dahice bir buluşla, Lévy-Bruhl¹

1 Primitive Mentality, London, 1923.

mistik katılımı ilkel düşünüş biçiminin kalite işareti olarak saptamıştır. Onun betimlediği biçimiyle, bu yalnızca, bilinçli bir bakış açısına sahip olduğu biçimiyle özdeşleşmiş, Avrupalı insanı etkileyebildiği iller arasında hâlâ çok önemli olan, özneyle nesne arasında farklılaşma olmayışının belirsiz büyüklükte bir kalıntısıdır. Özne ve nesne arasındaki fark bilinçli olmadığı için, bilinçdışı özdeşlik üstün gelir. Bilinçdışı bu durumda nesneye yansıtılır, nesne de öznenin içine yansıtılır, yani psikolojikleştirilir. Bitki ve hayvanlar insanlar gibi davranır; insanlar aynı zamanda hem kendileri hem de hayvanlardır ve her şey hayaletler ve tanrılarla doludur. Doğal olarak, uygarlaşmış insan kendini bu şeylerin ölçülemez derecede üstünde görür. Bunun yerine, çoğu kez yaşamı boyunca babasıyla ya da duygulanımları ve önyargılarıyla özdeşleştirilir ve utanmadan kendinde göremeyeceği şeyler için başkalarını suçlar. Sözün kısası, bir asıl bilinçdışı kalıntısından ya da özneyle nesne arasındaki farklılaşma-olmayışından bile acı çeker. Bu bilinçdışı yüzünden, sayısız insan, nesne ve durum tarafından tutsaklık altında tutulur, yani kayıtsız şartsız etkilenir. Zihni, neredeyse ilkelinki kadar, rahatsız edici içeriklerle doludur ve Havarilere özgü birçok tılsım kullanır. Artık büyüü ilaç çantası, muska ve hayvanları kurban etmeyle değil, sinir ilaçları, nevrozlar, "ilerleme", irade kültü vb. ile kullanır.

Ama bilinçdışı bilinçle birlikte ortak bir belirleyici nitelik olarak tanınabilirse, biz de bilinç ve bilinçdışı ya da içgüdüsel isteklere mümkün olduğunca farkına varma olanağı verilecek biçimde yaşayabilirsek, kişiliğin ağırlık merkezi de genel anlamda konumunu değiştirecektir. Yalnızca bilincin merkezi olan egoda bulunması sona erer, bunun yerine bilinçle bilinçdışı arasında, benlik olarak adlandırılabilen hipotetik bir noktada bulunur. Böyle bir yer değişikliği gerçekleşirse, sonucu *mistik katılımın* ortadan kaldırılması olur ve deyim yerindeyse, yalnızca alt katlarda sıkıntı çeken, üst katlardaysa hem acı verici hem de sevinçli olaylardan eşsiz biçimde ayrıldığı bir kişilik gelişir.

Bu üstün kişiliğin yaratılışı ve doğuşu metnimizde “kutsal meyve”, “elmas beden”den ya da bazı yerlerde yok edilemez bedenden söz ederken kastedilen şeydir. Bu ifadeler, yoğun duygusal ilişkinin erimi dışında ve bu yüzden de mutlak bir şoka karşı güven içinde olan bir tutumla ilgili olarak psikolojik açıdan semboliktir; dünyadan ayrılmış bir bilinci sembolize ederler. Bunların yaşamın ortalarından sonra başladığına ve gerçekte ölüm için doğal bir hazırlık olduğuna inanmak için nedenlerim var. Ruh için ölüm tıpkı doğum kadar önemlidir ve doğum gibi o da yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Ayrılmış bilince sonunda ne olduğu psikologun yanıtlamayı umamayacağı bir sorudur. Benimsediği kuramsal konum ne olursa olsun, bi-

lim tarafından çevresinde belirlenen sınırları umutsuz bir biçimde geçecektir. O, yalnızca metnimizdeki ayrılmış bilincin zamansızlığıyla ilgili olan görüşlerin, tüm zamanların dinsel düşünceleri ve insanoğlunun büyük bir çoğunluğunun fikirleriyle uyum içinde olduğuna dikkat çekebilir. Farklı biçimde düşünen bir kişi bazı bakımlardan insan düzeninin dışında kalacak, bu yüzden de altüst edilmiş bir psişik dengenin sıkıntısını çekecektir. Bu nedenle, bir hekim olarak, özellikle bu tür soruların çok önemli olduğu daha yaşlı hastalarımda, elimden geldiğince ölümsüzlüğe olan inancı kuvvetlendirmek için büyük bir çaba harcıyorum. Psikolojik açıdan doğru biçimde görülebilirse ölüm bir son değil bir hedeftir, bu yüzden ölüm doğrultusundaki yaşam meridyen geçilir geçilmez başlar.

Çin yoga felsefesi, bir hedef olarak ölüme bu içgüdüsel hazırlık gerçeğine, ardından da ruhsal varoluşun amacını, ayrılmış bilincin sürekliliğini güvence altına alan psişik bir ruh-bedenin ("süptil beden") sembolik doğumu olarak kabul ettiği, fiziksel yaşamın sürdürülmesi yönündeki araçlar olan vücuda getirme ve üreme, yani yaşamın ilk yarısının hedefiyle benzeşimine dayanır. Bu, Avrupalı'nın antik çağlardan tanıdığı, bununla birlikte tamamen başka semboller ve büyüsel uygulamalarla, inanç ve Hıristiyan yaşama biçimiyle üretmeye çalıştığı pnömatik* insandır. Burada yine Do-

* Hava ve gazların özelliklerini inceleyen bilim. (Ed.n.)

ğu'nunkinden çok farklı bir temel üzerinde duruyoruz. Yine, metin sanki Hıristiyan çileci ahlak doğruluğundan çok uzak değilmiş gibi görünüyor, ancak bunun gerçekte aynı şeyle ilgili olduğunu varsaymaktan daha yanıltıcı bir şey olamaz. Metnimizin arkasında, organik olarak ilkel içgüdüler üzerinde kurulmuş, bu yüzden de yakın zamanlarda uygarlaşmış Tötonik barbarlar olarak karakteristiğimiz olan içgüdüleri bozan keyfi ahlak doğruluğuyla ilgili hiçbir şey bilmeyen binlerce yıllık bir kültür durmaktadır. Bu nedenle, Çinliler ruhsallığımızı histerik bir biçimde abartan ve zehirleyen içgüdülerin şiddetli bastırılması yönündeki itkiye sahip değildir. İçgüdülerini yaşayan bir kişi, aynı zamanda yaşadığı kadar doğal biçimde bunlardan ayrılabilir. Kahramanca bir kendini-fetihle ilgili herhangi bir düşünce, metnimizin anlamına tümüyle yabancı olacaktır, ama bu Çin yönergelerini harfi harfine izlersek kesinlikle aynı kapıya çıkacak olan şey de bu olacaktır.

Kendi tarihi öncüllerimizi asla unutmamalıyız. Yalnızca bin yıldan biraz daha önce, çoktanrıçılığın en ham kaynaklarından, yarı-yabanilerin yaratıcı düşüncelerini kendi ruhsal gelişim düzeylerine karşılık gelmeyen bir noktaya çıkaran oldukça gelişmiş bir Doğu dininin ortasına düştük. Bu noktayı bir biçimde sürdürmek için içgüdüsel alan kaçınılmaz olarak büyük ölçüde bastırılmak zorundaydı. Böylelikle dinsel uygulamalar ve ahlak doğruluğu önemli derecede şiddetli, neredeyse kötü niyetli bir karakter kazandı. Bastırılmış

ögeler doğal olarak gelişmez, ama asıl barbarlıklarını bilinçdışı kök salarak sürdürürler. Felsefi bir dinin doruklarını ölçeklendirmeyi isteriz, ama aslında bunu yapamayız. Bunun meydana gelmesi umabileceğimiz en iyi şeydir. Alman insanındaki Amfortas yarası ve Faust'a özgü yarık henüz iyileştirilmemiştir; onun bilinçdışı hâlâ, onlardan kurtarılabilmesi sağlanmadan önce ilk olarak bilinçli duruma gelmesi gereken bu içriklerle doludur. Yakınlarda eski bir hastamdan gerekli dönüşümü basit ama yerinde sözcüklerle betimleyen bir mektup aldım. Şöyle yazmıştı: "Kötülüğün içinden daha fazla iyi karşıma çıkmıştı. Sessiz olarak, hiçbir şeyi bastırmayarak, dikkatli kalarak ve gerçekliği kabul ederek -şeyleri benim olmalarını istediğim gibi değil, oldukları gibi kabul ederek- tüm bunları yaparak, daha önce hiç hayal edemeyeceğim biçimde olağandışı bilgiye, ayrıca olağandışı güce erişmiştim. Şeyleri kabul ettiğimizde, her zaman onların bizi bir biçimde çok etkileyeceğini düşünmüştüm. Bunun hiç de doğru olmadığı ortaya çıktı, ancak onları kabul ederek onlara yönelik bir tutum üstlenilebilir.¹ Bu yüzden, artık, sonsuz dek değişen iyi ve kötü, güneş ve gölge, bana gelen her şeye karşı açık olarak ve bu biçimde olumlu ve olumsuz yönleriyle kendi doğamı da kabul ederek yaşam oyununu oynamaya kararlıyım. Böylelikle bana göre her şey daha canlı oluyor. Ne kadar aptalmışım! Her şeyi gitmeleri gerektiğini düşündüğüm yola göre gitmeye ne kadar da zorlamaya çalışmışım!"

Yalnızca, Hıristiyan gelişimi süresince kazanılan değerlerin hiçbirinden vazgeçmeyen, tersine kişinin kendindeki en alçakgönüllü şeyi bile kabul etmek için Hıristiyan yardımseverliği ve kendini alıkoyma olgusuyla uğraşan böyle bir tutum temelinde, daha üst düzeyde bir bilinç ve kültür düzeyi mümkün olacaktır. Bu tutum en dürüst anlamıyla dinsel, bu yüzden de terapötiktir, çünkü tüm dinler ruhun keder ve hastalıklarına yönelik terapilerdir. Batı entelekt ve iradesinin giderek yükselen gelişimi, bilinçdışının itirazlarına karşın görünür bir başarıyla böyle bir tutuma öykünmeye yönelik bize, neredeyse şeytani bir kapasite vermiştir. Ancak, bu yalnızca karşı konum, bir biçimde kendinin tanınmasını zorlayana kadar sürecek bir zaman sorunudur. Bir tutuma öykünmek her zaman bilinçdışı tarafından her an devrilebilecek dengesiz bir durum ortaya çıkarır. Güvenilir bir temel ancak bilinçdışının ilkel öncülleri, bilinçli zihnin bakış açılarıyla aynı önemi kazandığında kurulur. Bilinçdışına yeterli önemi verme zorunluluğunun Batı'ya, özellikle de Protestan bilinç kültürüne oldukça aykırı düştüğü konusunda hiçbir kuşku olamaz. Yine de, yeni her zaman eskinin düşmanı gibi görünmesine karşın, anlamak için yüzeysel bir istekten daha fazlasına sahip herhangi bir kişinin kazanmış olduğumuz Hıristiyan değerlerinin en ciddi uygulamaları olmaksızın yeni bütünleşmenin asla gerçekleşemeyeceğini fark etmemesi mümkün değildir.

ERGI

Ruhsal Doğu'yla artan tanışıklık, bize göre, kendimizde bize hâlâ yabancı olan öğelerle ilişkiye giriyor olduğumuz gerçeğinin sembolik ifadesinden daha fazlası olmamalıdır. Kendi tarihsel öncüllerimizin yadsınması bütünüyle budalalık ve bir başka köklerinden kopuş oluşturma'nın en iyi yolu olacaktır. Ancak kendi toprağımız üzerinde sağlamca durarak Doğu'nun ruhunu kendimizle bağdaştırabiliriz.

Gizli güçlerin gerçek kaynaklarının nerede olduğunu bilmeyen kişiyi betimlemek için eski bir usta şöyle der: "Dünyevî insanlar kökleri yitirir ve ağaç tepelerine sarılırlar." Doğu'nun ruhu sarı topraktan ortaya çıkmıştır, bizim ruhumuz da yalnızca kendi toprağımızdan ortaya çıkabilir, böyle de olması gerekir. Bu sorunlara çoğu kez "psikolojizm" olarak eleştirilmiş bir biçimde yaklaşmanın nedeni de budur. "Psikoloji" kastediliyorsa, bu gururumu okşamalı, çünkü amacım gerçekten tüm ezoterik öğretilerin metafizik iddialarını acımadan bir yana itmektir; sözcükler yoluyla güç elde etmenin gizli amacı, -itiraf etmek için alçakgönüllü olmamızı gerektiren- büyük bilgisizliğimize uymaktadır. Metafizik bir sesi olan şeyleri psikolojik anlayışın gün ışığına çıkarmak ve insanları güçle ilgili

çapraşık sözlere inanmaktan korumak için elimden geleni yapmak benim kesin amacımdır. Bırakın, ikna olmuş Hıristiyan inansın, çünkü onun kendi üzerine aldığı görev budur. Hıristiyan olmayan ise inancın inayetini bedel olarak kaybetmiştir. (Belki de doğduğu andan beri inanamamaya, yalnızca bilmeye lanetlenmiştir.) Bu yüzden, inancını başka yere koymaya hiçbir hakkı yoktur. Hiçbir şey metafizik olarak kavranamaz, ama psikolojik olarak kavranabilir. Bu nedenle, bunları psikolojinin nesnelere yapmak için metafizik sargılarını çıkarıyorum. Bu yolla, bunlardan en azından anlaşılabilir bir şeyler çıkarabilir ve bundan yararlanabilirim. Ayrıca, daha önce sembollerle maskelenmiş ve anlayışımın erimi dışında kalan psikolojik durumları ve süreçleri fark etmeyi öğrenebilirim. Üstelik bunu yaparken benzer bir yol izleyebilir ve benzer deneyimler yaşayabilirim; en sonunda hâlâ anlatılmaz bir metafizik öge olacaksa, bu da kendini açığa vurmak için en iyi olanağa sahip olacaktır.

Büyük Doğu filozoflarına duyduğum hayranlığım, en az onların metafiziğinin saygısız olduğu yönündeki tutumum kadar gerçektir.¹ Onların sembolik psikologlar olmalarından kuşku duyuyorum, onlara göre bunları harfi harfine almaktan daha büyük bir yanlış olamaz. Gerçekten kastettikleri metafizikse, onları an-

1 Çinli filozoflar -Batı'nın dogmatiklerinin tersine- bu tür bir tutum için yalnızca minnettardır, çünkü onlar aynı zamanda kendi tanrılarının efendileridirler. (R.W.)

lamaya çalışmanın hiçbir yararı yok demektir. Ancak, bu psikolojiyse, onlardan büyük ölçüde yararlanabiliriz, çünkü bu durumda "metafizik" denilen olgu deneyim alanından gelmektedir. Bir tanrının mutlak ve tüm insan deneyiminin ötesinde olduğu gerçeğini kabul edersem, bu tanrı bana vız gelir! Onu etkilemem, o da beni etkilemez. Ama bir tanrının ruhumun güçlü bir itkisi olduğunu bilirsem, o anda onunla ilgilenmek zorunda olurum, çünkü bu durumda o önemli bir hale gelebilir, korkunç derecede bayağı görünen -her şeyin gerçeklik alanına ait olması gibi- pratik biçimlerde bile hoş gitmese de böyle olabilir.

"Psikolojizm" sitemi yalnızca ruhunu avucunun içinde sanan bir budalayı ilgilendirir; böyle budalalar kesinlikle yeterinden fazla sayıda bulunmaktadır, çünkü "ruh"la ilgili önemli sözlerin nasıl kullanılacağını bilmemize karşın, psişik şeylerin değerinin düşmesi hâlâ tipik bir Batılı önyargısıdır. "Özerk psişik kompleks" kavramını kullanırsam, okuyucum hemen önyargıyı, "psişik bir kompleksten başka bir şey değil"i, öne sürecektir. Ruhun, "...dan başka bir şey değil" olduğundan nasıl bu kadar emin olabiliriz? Bu sanki bilinçli olduğumuz her şeyin bir imge, bu imgenin de psişe olduğunu bilmiyor ya da sürekli olarak unuttuğumuz gibi bir şey. Tanrı hem psişede hareket eden bir şey hem de psişenin hareket ettirici gücü olarak, yani bir "özerk kompleks" olarak anlaşılırsa, O'nu düşü-

nen insanların değeri düşer; aynı kişiler kontrol edilemeyen duygulanımlar ve nevrotik zihin durumlarından tüm iradeleri ve tüm yaşam felsefeleri çok kötü bir biçimde iflas edecek kadar acı çekebilirler. Bu, psişenin güçsüzlüğünün kanıtı mı? Meister Eckhart'a da "Tanrı ruhta defalarca doğmalıdır" derken "psikolojizm" ile sitem mi edilmeli? "Psikolojizm" suçlamasının yalnızca özerk kompleksin doğasını yadsıyan ve bunu, bilinen nedenlerin bir sonucu, yani türemiş, kendi adına varolmayan biçiminde, rasyonel olarak açıklamaya çalışan türde bir entelekt durumunda doğrulanacağını düşünüyorum. Bu ikinci yargı, insan sınırlamalarını aşarak, psişik durumlarımızın ortaya çıkmasıyla deneyim erimimizin dışındaki bir tanrısal varlığa emanet etmeye çalışan "metafizik" iddia kadar küstah ve kibirlidir. "Psikolojizm" yalnızca metafizik tecavüzün karşılığıdır ve en az onun kadar çocukçadır. Bu yüzden psişeye ampirik dünyayla aynı geçerliliği vermek ve ruhun da tıpkı onun kadar "gerçekliğe" sahip olduğunu kabul etmek bana çok daha mantıklı görünüyor. Gördüğüm kadarıyla, ruh egoyu içeren bir dünyadır. Belki, denizi içerdiğine inanan balıklar da vardır. Metafizik ifadeleri psikolojinin bakış açısından dikkate almayı istiyorsak kendimizi bu alışılmış yanlışlarımızdan kurtarmak zorundayız.

Bu tür bir metafizik iddia, Altın Çiçek'te ya da üç santimetre kare alanda gelişen yok edilemez soluk-be-

den, "elmas-beden" fikridir.² Bu beden, tıpkı diğer her şey gibi, nesnel olması nedeniyle ilk önce organik

2 Doğru, metnimiz "yaşamın devamı" ile ölümden sonra bir varlığının sürdürme mi, yoksa fiziksel varoluşun sürdürülmesini mi kastettiği konusunda biraz zor anlaşılır durumdadır. "Yaşam İksiri" ve benzeri ifadeler aldatıcı biçimde birden fazla anlama gelebilir. Aslında, sonraki eklerde yoga yönergelerinin de yalnızca fiziksel anlamda anlaşıldığı açıktır. Daha ilkel bir zihin için, fiziksel ve ruhsal olanın bu tuhaf karışımında rahatsız edici hiçbir şey yoktur, çünkü ona göre yaşam ve ölüm hiçbir biçimde bizim için olduğu gibi tam karşıtlar değildir. (Bu ilişkide özellikle ilgi çekici olan nokta, ünlü etnolojik materyalin dışında, İngiliz "kurtuluş daireleri"nin kendi tamamen arkaik fikirleriyle "iletişimleri"dir.) Ölümden sonra varlığını sürdürmeyle ilgili aynı anlam karışıklığı, benzer varsayımların, yani bir "soluk-beden", yaşamın asıl taşıyıcısı fikrine bağlı olduğu Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde de bulunmaktadır. (Gustave Geley'nin parapsikolojik [spiritolojik - Ed.n.] kuramı bu antik fikrin en son yeniden biçimlenişi olabilir.) Ancak, metnimizde aynı zamanda bunun boşınançtan kaynaklanan kullanımına, örneğin altın yapmaya çalışmaya karşı uyarılar da olduğu için, yönergelerin ruhsal anlamı konusunda metnin anlamına ters düşmeksizin güvenle ısrar edebiliriz. Yönergelerin göstermeye çalıştığı koşullarda, fiziksel beden giderek gereksiz bir rol oynar, çünkü "soluk-beden"le (bu nedenle genel olarak yoga uygulamasında soluk alıp vermenin önemiyle) yer değiştirir. "Soluk-beden" bizim anlamımızda "ruhsal" değildir. Bilgi edinmek amacıyla yaşamın fiziksel ve ruhsal yanlarını ayırmak Batılı insanın karakteristiğidir, ancak bu karşıtlar ruhda birlikte varolurlar, bu yüzden psikoloji bu gerçeğin farkına varmak zorundadır. "Psişik" fiziksel ve zihinsel anlamına gelmektedir. Metnimizdeki fikirlerin tümü, psişik gerçeklik kavramı, her ne kadar yaşam alanımızı betimlese de, bizlerin arasında henüz geçerli olmadığı için, bize göre zor anlaşılır ve karışık gibi görünen bu "sallantıda"ki dünyayla ilgilidir. Ruh olmadan, zihin en az madde kadar ölü durumdadır, çünkü her ikisi de yapay soyutlamalardır; oysa, insan aslında zihni uçucu bir beden olarak, maddeyi de ruhtan yoksun olmayan biçiminde dikkate almaktadır.

yaşamın deneyimlerinden doğmuş biçimlerde yansıtılmış, yani meyve, embriyo, çocuk, canlı beden vb. olarak görünen dikkate değer bir psikolojik gerçekle ilgili bir semboldür. Bu psikolojik gerçek en iyi biçimiyle “Yaşayan ben değilim, o beni yaşar” sözcükleriyle ifade edilebilir. Bilincin üstün güçleri konusundaki yanılısama şu inanca yol açar: Yaşıyorum. Bilinçdışının farkına varılması bu yanılısamayı paramparça ederse, bilinçdışı egonun da içine alındığı nesnel bir şey olarak görünür. Bilinçdışına yönelik tutum, bu durumda, bir erkek çocuğun varolmasının yaşamın sürmesini güvenceye aldığını düşünen ilkelin hislerine benzer olur. Bu karakteristik duygu, asi oğluna kızıp “Benim bedenimle ayakta duruyorsun, ama bana bile itaat etmiyorsun!” diye bağırان yaşlı Negro'nun durumunda olduğu gibi, grotesk biçimleri bile üzerine alabilir.

Bu, bir erkek çocuğun doğrulmuş olduğunu düşünen bir babanın yaşadığına benzer iç duygu değişimiyle ilgili bir sorundur; aynı zamanda Havarî Paul'un ifadesiyle de bildiğimiz bir değişimdir: “Ben değilim (yaşayan), bende yaşayan İsa'dır.” “İnsanoğlu” olarak “İsa” sembolü benzer bir psişik deneyimdir: insan biçiminin daha yüksek, ruhsal bir varoluşu, Paul'un kendisinin de ifade ettiği biçimde bir giysi gibi giyilen bir beden, gelecekteki bir konut olarak bize hizmet edecek olan bir ruhsal beden, bireyde gözle seçilemez biçimde doğar. Açıkça, en azından, yaşam

ve bireyin iyiliği açısından son derece önemli olan la-tif (süptil) duyguların entelektüel terimlerle ifade edilmesi her zaman güç bir şeydir. Belirli bir anlamda, ifade etmeye çalıştığımız şey, "yenisiyle değiştirilmiş" olma duygusudur, ancak bu "azledilmiş" olma yan anlamını taşımaz. Bu, sanki yaşamla ilgili işlerin yönünü gözle seçilemez bir merkeze geçmiş gibidir. Nietzsche'nin metaforu, "en sevecen kölelikte, özgür"³, bu noktada uygun olacaktır. Dinsel konuşmalar bu özgür bağlılık, dinginlik ve kendini adama duygusunu resmeden betimlemelerle doludur.

Bu dikkate değer deneyimde, bilincin ayrılmasından kaynaklanan bir olgu görüyorum, bunun aracılığıyla öznel "Ben yaşıyorum", nesnel "Beni yaşıyor" a dönüşüyor. Bu durum ilkinden daha üst düzey olarak hissedilir; bu gerçekten de sanki *mistik katılımın* kaçınılmaz sonuçları olan kompülsiyon ve olanaksız sorumluluktan bir tür kurtulmuş gibidir. Bu kurtuluş duygusu Paul'ü tamamen doldurur. Kişiyi kanın bü-yüsünden kurtaran Tanrı'nın bir çocuğu olma bilincidir. Bu aynı zamanda meydana gelen her şeyle uzlaşma duygusudur ve *Hui Ming Ching*'e göre ergiyeye varmış olanın bakışının doğanın güzelliğine dönmesinin nedenidir.

Pauline İsa sembolünde, Batı'nın ve Doğu'nun en derin dinsel deneyimleri karşı karşıya gelir. Acı yüklü

3 "Frei in liebevollstem Muss."

kahraman İsa ve yeşim kentin erguvanî salonunda açan Altın Çiçek (ne kadar büyük bir karşıtlık, nasıl bir fark sonsuzluğu, ne büyük bir tarih dipsizliği!).

Günümüzün en büyük dinsel sorunları arasında yetersiz bir ilgi görmüş, ama aslında zamanımızın temel sorunu olan bir tanesi bulunmaktadır: Dinsel ruhun gelişmesi sorunu.⁴ Bunu tartışacaksak, Doğu ile Batı'nın "cevher"i, yani ana sembolü ele alış biçimi arasındaki farkı vurgulamamız gerek. Batı, İsa'nın insan biçiminde vücut buluşunu, hatta kişiliğini ve tarihi yönünü vurgular, oysa Doğu şöyle der: "Başlangıçsız, sonsuz, geçmişsiz, geleceksiz."⁵ Görüşü uyarınca Hıristiyan kendini O'nun inayeti beklentisiyle kendini üstün, tanrısal bir kişinin emrine bırakır; ancak Doğulu insan kurtarılmanın kişinin kendi üzerinde "çalışması"na bağlı olduğunu bilir. Tao bireyden ortaya çıkar. *İmitatio Christi*'nin böyle bir dezavantajı vardır: Uzun vadede tanrısal bir örnek olarak yaşamın en derin anlamını kapsayan bir insana tapınıyor, sonra da tamamen taklit yüzünden kendi en derin anlamımızı gerçekleştirmeyi -kendini gerçekleştirmeyi- unutupuz. Aslında, kişinin kendi gerçek anlamından vazgeçmesi bütünüyle rahatsız edici de değildir. İsa da bunu yaptıktan sonra, büyük olasılıkla, açıkça o zaman

4 Anlaşılsın diye yazar yukarıdaki tümceyi İngilizce çeviri için uzun ve ayrıntılı biçimde dile getirmiştir. (C.F.B.)

5 *Hui Ming Ching*, s. 77.

olanla aynı şeyin bugün de olabileceği bir din isyancısı değil, saygıdeğer bir marangoz olabilmıştır.

İsa taklidi daha derin bir biçimde daha iyi anlaşılabilir. Bu, İsa tarafından gösterilen aynı yüreklilik ve aynı kendini kurban etmeyle kişinin en derin mahkumiyetine, her zaman bireyin özyapısının en dolu ifadesine gerçeklik kazandırma görevi olarak düşünülebilir. Ne mutlu ki -bunu söylemek zorundayız- herkes insanlığın bir önderi ya da büyük bir isyancı olma görevini taşıyor, bu yüzden herkes için kendini kendi istediği biçimde gerçekleştirme olanağı olabilir. Bu dürüstlük bir ideal durumuna bile gelebilir. Büyük yenilikler hep en olanaksız yerlerde başladığı için, örneğin günümüzde bir kişinin neredeyse olmaya alıştığı kadar çıplaklığından utanmadığı gerçeği, kendini olduğu gibi fark etmesinin bir başlangıcı olabilir. Bundaki zorluğun ardından, dünyanın gerçekliği sonsuza dek Tertullian'ın *virgines velandae*'si gibi maskelenmiş kalmayaacağı için, öncesinde katı bir tabu olan birçok şeyle ilgili artan bir farkına varma gelecektir. Ahlaksal açıdan maskenin çıkartılması yalnızca aynı yönde ileri doğru atılmış bir adımdır ve işte artık olduğu durumuyla, kendine olduğu gibi, olduğunu itiraf eden bir kişi durmaktadır. Bunu anlamsız bir biçimde yaparsa, işleri yüzüne gözüne bulaştırmış bir budala durumuna gelir, ama yaptığı şeyin anlamını bilirse, acı çekmeye aldırmayarak Hıristiyan sembolünü gerçek kılan üst düzey

bir insan düzenine ait olabilir. Çoğu kez, bir dinin ilk evrelerindeki tümüyle somut tabular ya da büyüsel dinsel törenlerin, bir sonraki evrede bir psişik ilgi sorununu, hatta tamamen ruhsal semboller haline geldiği gözlemlenebilir. Zamanla bir dış yasa bir iç inanca dönüşür. Bu yüzden, çağdaş insan, özellikle de Protestan için, artık tarih dünyasının dışında varolan İsa karakterinin kendi içinde üstün bir kişi durumuna gelebilmesi kolayca gerçekleşebilecek bir şeydir. Bu durumda, Avrupalı bir tarzda, Doğulu anlamda "aydınlanma"ya karşılık gelen psikolojik bir duruma erişebiliriz.

Tüm bunlar bilinmeyen amaçlara doğru giden yolda daha yüksek bir insan bilincinin evrimindeki bir adımdır ve olağan anlamıyla metafizik değildir. Buraya kadar yalnızca "psikolojidir", ama aynı zamanda buraya kadar o yaşanabilir, anlaşılabilir ve -Tanrı'ya şükür- bir şeylerin yapılabileceği olanaklar içeren, bu yüzden de canlı olan bir gerçeklik ve bir gerçektir. Psişik olarak yaşanabilen ve metafiziği reddeden şeyden hoşnut olduğum gerçeği, içgörü sahibi herhangi bir kişinin anlayabileceği gibi, daha üst düzey güçlere duyulan inanç ya da güvene karşı septik ya da agnostik bir jest anlamına gelmez; söylediğim şey neredeyse Kant'ın "kendindeki şey"e bir "yalnızca negatif sınır-kavramı" derken kastettiğiyle aynı şeydir (*Grenzbegriff*). Transandantal ile ilgili her ifadeden kaçınılmalıdır, çünkü bu her zaman sınırlamalarının bilinçdışı olan insan zihni

tarafından ileri sürülen gülünç bir varsayımdır yalnızca. Bu nedenle Tanrı ya da Tao'ya bir ruhun itkisi veya bir ruh durumu dendiğinde, yalnızca bilinebilirle ilgili bir şeyler söylenmiştir, bilinemez, belirlenemez konusundaysa hiçbir şey dile getirilmemiştir.

EK

RICHARD WILHELM'İN ANISINA¹

C. G. JUNG

Richard Wilhelm'den ve çalışmasından söz etmek benim için kolay bir iş değil, çünkü başka herhangi bir kişiden oldukça önce başlayan yollarımız kuyrukluydıza benzer bir biçimde kesişmişti. Onun tüm yaşamını adadığı işi, benim kapsamadığım bir alana sahip. Onun zihnini önce biçimlendiren, sonra da tümüyle işgal etmeye devam eden Çin'i ben hiç görmedim; üstelik Çin Doğu'sunun canlı ruhsal ifadesi olan dilini de iyi bilmiyorum. Aslında, Wilhelm'in mesleğinin bir ustası olarak çalıştığı o engin bilgi ve deneyim topraklarının dışında bir yabancı gibi duruyorum. Bir Çinbilimci olarak o ve bir hekim olarak ben belki de uzman olarak kaldığımız için hiçbir zaman temasa geçemeye-

1 Bu anı konuşması 10 Mayıs 1930'da Münih'te yapılmıştır. 1957'deki bugünkü beşinci basıma kadar Almanca'da "*Altın Çiçeğin Sırrı*" ile birlikte basılmamıştır. Bu beşinci basımın Almanca metninde çıkmayan ve elime 1930 yılında geçen Almanca metinde birkaç tümce ya da ifadeler yoktu. Bunlar sonradan gelen gözden geçirilip düzeltilmiş çeviriden çıkarılmamıştır. (C.F.B.)

ceğiz. Ama biz akademik sınır karakollarının ötesinde başlayan bir hümanite alanında buluştuk. Temas noktamız da burada bulunuyor; talihin beni benim için yaşamımın en anlamlı olaylarından biri olmaya yönelttiği ışığı yakan kıvılcım da oradan sıçradı. Doğu ile Batı arasında bir köprü oluşturan ve Batı'ya binlerce yıllık bir kültürün, belki de talihin yok olmaya yönelttiği bir kültürün, değerli mirasını oluşturan bu düşüncenin değerbilir saygısıyla düşünerek, bu deneyim sayesinde Wilhelm'den ve çalışmasından söz edebiliyorum.

Wilhelm ancak uzmanlık alanına üstün gelen bir kişinin kazanabileceği ustalığa sahip olmuş, bu yüzden de bilgisi tüm insanlığa değinen bir ilgi durumuna gelmiştir ya da tersine başlangıçta olan buydu ve hep öyle kaldı. Onu, sayesinde Çin ruhunun sırrıyla karşılaşır karşılaşmaz, bizim adımıza orada gizli olan hazineyi algıladığı ve Avrupalı önyargısını bu nadir inci adına kurban ettiği Avrupalı'nın, aslında misyonerin dar ufkundan böylesine tümüyle başka ne kurtarabilirdi ki? Bu ancak onun kendini tümüyle yabancı bir ruha tamamen açmasını ve aklının pek çok yetenek ve kapasitesini bu etkinin hizmetine sunmasını sağlayan, bütünü sezen bir kalp büyüklüğü, her şeyi kapsayan bir insanıyetperverlik olabilir. Tüm Hıristiyan hissiyatının tüm Avrupalı varsayımların ötesine geçerek, onun kapsamlı kendini adaması kendi başına az bulunur büyük bir ruhun tanığıdır, çünkü yabancı

bir kültürle temasta olan tüm sıradan zihinler, ya kör bir kendini köklerinden koparma ya da aynı derecede anlayışsız ve küstah bir eleştiri tutkusu içinde kendilerini kaybederler. Yabancı kültürün yalnızca yüzeysel ve yüzeysel özelliklerine değindikleri için, o kültürün tam anlamıyla ayrıntılarına inemezler, bu yüzden de *communio spiritus*'a, yani o yeni bir doğumu hazırlayan en içten aktarım ve tam olarak içine işleme durumuna hiç giremezler.

Genellikle uzmanın zihni, kendine göre doğurganlığın yabancı, doğal olmayan bir süreç olduğu bütünüyle eril bir zihin, bir entelekttir; bu nedenle, bir yabancı ruhu anlamak ve ortaya çıkarmak için özellikle uygun olmayan bir araçtır. Ama, daha büyük bir zihin, dişilin damgasını taşır; yabancı olandan tanıdık bir biçim yapabilen alıcı ve verimli bir rahme verilir. Wilhelm ruhsal anneliğin az bulunur karizmasına en üst düzeyde sahipti. Hâlâ eşi bulunmaz olan kıyaslanamaz çeviriler yapma yeteneğini buna borçludur.

Bana göre onun başarılarından en büyüğü *I Ching*'in çevirisi ve bununla ilgili yorumudur.² Wilhelm'in çevirisiyle tanışmadan önce, yıllarca Legge'nin yetersiz çevirileriyle çalışmışım, bu yüzden de

2 *The I Ching or Book of Changes*. (I Ching ya da Değişimler Kitabı) Richard Wilhelm çevirisi Cary F. Baynes tarafından İngilizce'ye kazandırılmış. Bollingen Dizileri-19 XIX, Londra ve New York, 1950.

ikisi arasındaki olağanüstü farkı tam olarak anlayacak bir konumdaydım. Wilhelm, yalnızca birçok çinbilimcinin değil, çağdaş Çinlilerin bile birçoğunun absürd bir büyümlü formüller topluluğundan başka bir şey göremeyeceği bu kadim çalışmayı, yeni ve canlı bir biçimde yeniden yaratmayı başarmıştır. Bu çalışma, belki de başka hiçbir kişinin yapamayacağı biçimde, Çin kültürünün ruhunu kapsamaktadır, çünkü Çin'in en iyi zihinleri bunun üzerinde birlikte çalışmış ve binlerce yıl boyunca buna katkıda bulunmuştur. İnanılmaz yaşına karşın, hiç yaşlanmamıştır ve en azından anlamını kavrayanlar için hâlâ yaşamakta ve işlemektedir. Bizler de bu ayrıcalıklı gruba ait olmayı, Wilhelm'in yaratıcı çalışmasına borçluyuz. Özenli çevirisi sayesinde ve hem eski ekolden bir Çinli ustanın öğrencisi hem de *I Ching*'in uygulamalarının sürekli olarak yenilenen bir deneyim olduğu Çin yogası psikolojisinin sırlarını bilen bir kişi olarak kendi kişisel deneyimi aracılığıyla bu çalışmayı bize yakınlaştırmıştır.

Ancak tüm bu zengin hediyelerle birlikte, Wilhelm bize aynı zamanda büyüklüğünü o an için yalnızca tahmin edebileceğimiz, ama gözümüzde tümüyle canlandıramayacağımız bir görev de yüklemiştir. *I Ching*'in kehanetsel gücünü Wilhelm ile ruhsal bir alışverişte yaşama konusunda az bulunur iyi bir şansa sahip olmuş, tıpkı benim gibi, herhangi bir kişi, burada bizim Batı düşünce tutumumuza göre temellerin-

den sallanan bir Arşimedçi noktaya değindiğimiz gerçeğinden uzun bir süre habersiz kalamaz. Wilhelm'in yaptığı gibi, bize bir yabancı kültürün böylesine her şeyi kapsayan, zengince renkli resminin sunulmasının yararı hiç de küçük değildir; ancak, daha da önemlisi onun bize yaşam görüşümüzde temel bir değişim yaratabilecek Çin ruhunun canlı tohumunu aktardığı gerçeğidir. Bizler artık hayranlık gösteren ya da kusur bulma eğiliminde olan gözlemcilere değil, *I Ching*'in etkili gücünü yaşamayı başarabildiğimiz derecede Doğu ruhunu paylaşan kişilere dönüşürüz.

I Ching'in kullanımının ilk bakışta dayandığı işlev, bizim Batı bilimsel-nedensel düşünce biçimimizle çok açık bir aykırılık içinde gibi görünüyor. Diğer bir deyişle, son derece bilim dışı ve aslında tabudur; bu yüzden de bilimsel yargı alanımızın dışında, aslında bilimsel yargıya göre anlaşılmazdır.

Bir süre önce, Britanya Antropoloji Derneği'nin o zamanki başkanı, bu Çinli gibi böylesine entelektüel bir kişinin ortaya hiçbir bilim koymaması gerçeğini nasıl açıklayabildiğimi sormuştu. Bunun gerçekte görsel bir yanılsama olması gerektiği, çünkü bu Çinli'nin yaptığının, "standart çalışması" *I Ching* olan, ama bu bilimin ilkesinin, Çin'de başkalarının da çokça görüldüğü gibi, bizim bilimsel ilkemizden tamamen farklı olan bir "bilim" olduğu yanıtını vermiştim.

I Ching'in bilimi, aslında nedensellik ilkesine değil, deneyimlerime dayanarak 'eşlemlilik' [synchonistic] adını verdiğim (şimdiye dek adsızdı, çünkü bizde görülmemiştir) bir ilkeye dayanmaktadır. Bilinçdışı süreçlerin psikolojisiyle uğraşım, uzun süre önce düşünüş biçimimin başka bir açıklayıcı ilke çevresinde olmasını gerektirdi, çünkü nedensellik ilkesi bilinçdışıyla ilgili dikkate değer belli olguları açıklamada bana yetersiz görünmüştü. Böylelikle, bunların birbiriyle nedensel olarak ilişkili olamayacağı, mutlaka başka türde bir bağlantılılığa dayanması gereken psişik paralellikler olduğunu buldum. Bu bağlantı bana temel olarak olayların göreceli eşzamanlılığında, bu nedenle de "eşlemlilik" ifadesinde bulunuyor gibi göründü. Aslında, sanki zaman, bir soyutlama olmaktan çok uzakta, örneğin özdeş düşünce, sembol ya da psişik durumların birbirine rastlayan meydana gelişlerinde olduğu gibi, nedensel paralellikle açıklanamayacak bir biçimde kendilerini eşzamanlı olarak değişik yerlerde gösteren nitelikler ya da temel durumlar içeren somut bir sürekliliğe benziyor. Bir başka örnek de Wilhelm'in dikkat çektiği bir gerçek olan Çin ve Avrupa stil dönemlerinin eşzamanlılığı olabilir. Bunlar birbiriyle nedensel olarak ilişkili olamaz. Astroloji, tamamen test edilmiş bulguların emrinde olsaydı açık eşlemliliğin kusursuz bir örneği olabilirdi. Ama, en azından tümüyle sınanmış ve astrolojik sorunu felsefi incelemeye uygun gösteren birçok sayıda istatistiğin desteklediği ba-

zı gerçekler bulunmaktadır. (Psikolojinin bunu kavramada herhangi bir güçlüğü yoktur, çünkü astroloji antik çağlarla ilgili tüm psikolojik bilginin bir özetini temsil etmektedir.)

Bir kişinin karakterinin onun doğuşuyla ilgili verilerden yeterli biçimde anlaşılabilmesinin mümkün olduğu gerçeği, astrolojinin görelî geçerliliğini göstermektedir. Bununla birlikte, doğum verileri asla gerçek astronomik takımyıldızlara değil, keyfi, yalnızca kavramsal bir zaman sistemine bağlıdır, çünkü presesyon³ nedeniyle sıçrama noktası uzun süre önce sıfır derece Aries'in (Koç takımyıldızının) ötesine geçmiştir. Gerçekten doğru herhangi bir astrolojik tanı olmadığına göre, bunlar takımyıldızların etkisi yüzünden değil, bizim varsayımsal zaman niteliklerimiz nedeniyle. Diğer bir deyişle, zamanın içinde bulunduğumuz anında doğan ya da yapılan ne varsa, zamanın içinde bulunduğumuz anının niteliğine sahiptir.

Bu, aynı zamanda *I Ching*'in kullanımı için de temel formüldür. Civanperçemi sapları ya da madeni paraları kullanma yöntemiyle, tümüyle şansa dayanan bir yöntemle, ânı karakterize eden heksagramla ilgili bilgi edinilebilir. An böyle olduğu için, rünik saplar da öyle düşer. Tek soru şudur: Yaşlı Kral Wen ve Chou Dükü

3 Presesyon: Gökbilimde, Yer'in dönme ekseninin ortalama Kutup çevresinde ağır ağır dönmesi, bir koni hareketi yapması. Bir presesyon turu yaklaşık 26 bin yılda tamamlanır. (Ed.n.)

İsa'dan bin yıl önce, düşen sapların oluşturduğu rastlantı eseri oluşan resmi doğru yorumlamışlar mıdır? Buna göre, deneyim tek başına çok şey anlatabilir.

Zürih'te Psikoloji Kulübü'ndeki ilk dersinde Wilhelm benim isteğim üzerine *I Ching*'e başvurma yöntemini kanıtlamış ve aynı zamanda iki yıldan az bir sürede harfi harfine ve yanlış anlaşılmaz bir açıklıkla yerine gelen bir prognozda bulunmuştur. Bu gerçek, birçok benzer deneyimle daha da doğrulanabilmıştır. Bununla birlikte, burada *I Ching*'in kehanetinin geçerliliğini nesnel bir biçimde oluşturmakla ilgilenmiyorum, tıpkı merhum arkadaşımın yaptığı gibi onu bir öncül olarak alıyorum. Bu nedenle, yalnızca zamanın *qualitas occulta*'sının *I Ching*'in heksagramı aracılığıyla okunur duruma geldiği konusundaki şaşırtıcı gerçeği tartışmaya devam ediyorum. Bir tek astrolojiye benzeşen değil, aynı zamanda temelde onunla ilişkisi olan olayların ilişkisinden söz ediliyor. Doğum anı atılan saplarla, takımyıldız heksagramla ve takımyıldızdan çıkarılan astrolojik yorum heksagrama ayrılan metinle ilişkilidir.

I Ching'de doruğuna ulaşan eşlemlilik ilkesine dayanan düşünce türü, genel anlamda Çin düşüncesinin en saf ifadesidir. Batı'da bu düşünce biçimi Heraclitus zamanından beri felsefe tarihinde görülmemiş, yalnızca Leibnitz'de belirsiz bir yankı olarak yeniden ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, aradaki zamanda yok

olmamış, astrolojik spekülasyonun alacakaranlığında yaşamayı sürdürmüştür, günümüzde de bu düzeyde bulunmaktadır.

İçinde bulunduğumuz zaman noktasında, *I Ching* bizdeki daha ileriye doğru gelişme gereksinimine karşılık vermektedir. Okültizm neredeyse hiçbir paralelliği olmayan zamanımızda bir yeniden doğmanın tadını çıkarmıştır. Batı zihninin ışığı onun tarafından hemen hemen karartılmaktadır. Ben artık bilgi merkezlerimizi ve onun temsilcilerini düşünmüyorum. Ben bir hekimim ve sıradan insanlarla ilgiliyim, bu yüzden üniversitelerin ışığın yayıcıları olma görevlerinin sona erdiğini biliyorum. İnsanlar bilimsel uzmanlaşma ve rasyonalistik entelektüalizmden usanmış durumdadır. Kendilerini kısıtlamaktan çok genişleten, karartan değil aydınlatan, su gibi onlardan kaçan değil, iliklerine dek işleyen gerçekleri işitmek istiyorlar. Bu araştırma anonim olsa bile büyük bir halkı yanlış yollara yöneltmekle korkutuyor.

Wilhelm'in başarısını ve önemini düşündüğümde, aklıma hep Upanişad'ların ilk çevirilerini tam da döneminde Avrupa'ya getiren Fransız Anquetil-Duperron geliyor; tam da döneminde diyoruz, çünkü neredeyse sekiz yüzyıl sonra, duyulmadık bir şey meydana gelmişti: Akıl tanrıçası Hıristiyan Tanrı'sını Notre Dame'daki tahtından sürmüştü. Bir zamanlar Paris'te olduğu gibi Rusya'da daha da duyulmadık şeylerin ol-

duğu, özünde Avrupa'da Hıristiyan sembolünün Budistlerin bile Avrupa'ya misyonlar göndermek için doğru an olarak düşündükleri böyle bir zayıflık gösterdiği günümüzde, Avrupa'nın ruhunu temsil eden kişi olarak gösterilen, bize Doğu'dan yeni bir ışık getiren Wilhelm olmuştur. Bu, Wilhelm'in kendisinden istendiğini hissettiği bir kültürel görevdi. Doğu'nun bizim ruhsal sıkıntılarımızı iyileştirme konusunda ne kadar çok şey verebileceğinin farkına varmıştı.

Yoksul bir adama, her ne kadar isteği bu olsa da, az çok cömert sadakaları alması zorla kabul ettirilerek yardım edilmez. Çalışarak kendini bu gereksiniminden kalıcı olarak nasıl kurtarabileceğini gösterebilirsek, ona çok daha iyi bir yardımda bulunulmuş olur. Ne yazık ki, zamanımızın ruhsal dilencileri Doğu'nun aynıyle sadakasını kabul etme, yani Doğu'nun ruhsal servetini düşünmeden kendine maledip tarzını kör gibi taklit etme eğilimi de göstermektedir. İşte bu, ilgili çok sayıda uyarıda bulunmanın olanaksız olduğu ve Wilhelm'in de oldukça güçlü biçimde hissettiği bir tehlikedir. Ruhsal Avrupa'ya yalnızca yeni bir sinirleri okşama ya da yeni bir duyumla yardım edilmez. Oluşturması Çin'in binlerce yılını almış olan şey hırsızlıkla kavranamaz. Bunun yerine, ona sahip olmak için onu kazanmak zorundayız. Doğu'nun bize vermesi gereken şey hâlâ kendi başımıza yapmamız gereken bir işte yalnızca yardımda bulunmak olmalıdır. Sanki bunlar uzun süre varlığını sürdürmüş yanlışlık-

larmış ve evsiz barsız korsanlar gibi yabancı kıyılara hırsızca bir amaçla yerleşmişler gibi kendi kültürümüzün temellerini terk ediyorsak, Upanişad'ların bilgeliği ya da Çin yogasının içgörüsünün bize ne yararı olur ki? Kendimize ait sorunlara aklımızı kapattığımızda, kendimizi tüm tehlikeli alt akıntıları ve karanlıklarıyla kendi gerçek insan doğamızdan gizlediğimizde, Doğu'nun içgörülerinin, özellikle, *I Ching*'in bilgeliğinin hiçbir anlamı kalmaz. Bu bilgeliğin ışığı, Avrupalının bilinç ve irade tiyatrosunun göz kamaştırıcı projektörü altında değil, yalnızca karanlıkta parıldar. *I Ching*'in bilgeliği, Çin katliamlarını, Çin gizli topluluklarının meşum gücünü, adsız sefaleti, umutsuzca pislik ve ahlaksızlıkları, Çin halk kitlelerini okursak, dehşetini belli belirsiz tahmin edebileceğimiz bir arkaplandan ortaya çıkmıştır.

Çin bilgeliğini soluk alan bir şey olarak yaşamak istiyorsak, doğru olarak üç boyutlu bir yaşama sahip olmamız gerekir. Bu yüzden, ilk önce kendimizle ilgili Avrupalı gerçeklerine gereksinimimiz var. Bizim yolumuz, kendi gerçekliğimize göre bizi yalnızca yoldan saptıracak olan yoga uygulamalarında değil, Avrupa gerçekliğinde başlar. Kendimize üstadın değerli öğrencilerini göstermek istiyorsak, Wilhelm'in çeviri çalışmasını daha geniş bir anlamda devam ettirmeliyiz. Tıpkı onun Doğu'nun ruhsal hazinesini Avrupalı anlamda çevirmesi gibi, biz de bu anlamı yaşama çevirmeliyiz.

Wilhelm, ana kavramı Tao'yu "anlam" olarak çevirmiştir. Anlamı yaşama çevirmek, yani Tao'yu gerçekleştirmek öğrencinin işi olacaktır. Ancak Tao asla sözcüklerle ve bilge yönergelerle oluşturulamayacaktır. Tao'nun bizde ve çevremizde nasıl geliştiğini tam olarak biliyor muyuz? Taklit yoluyla mı, akılla mı, iradenin cambazlığıyla mı? Tüm bunların işle gülünç biçimde orantılı olmadığını hissediyoruz. Ancak, bu bir sonraki işe nereden başlayacağız? Bu sorunu gerçekten Avrupalı bir biçimde -yani, gerçeklikte- çözmiyorsak, Wilhelm'in ruhu içimizde ya da bizimle mi olacak? Yoksa bu son tahlilde yanıtı alkışlar arasında kaybolan retorik bir soru olarak mı kalmalı?

Gelin Doğu'ya doğru bir bakalım: Orada karşı konulmaz bir yazgı kendini gerçekleştiriyor. Avrupa'nın patlayan topları Asya'nın kapılarını açıyor; Avrupa bilimi ve teknolojisi, Avrupa sekülerizmi ve hırsı Çin'i istila etmiş durumda. Doğu'yu politik olarak fethettik. Roma'nın Yakın Doğu'yu politik olarak devirdiğinde ne olduğunu biliyor musunuz? Doğu'nun ruhu Roma'ya girdi. Mithra Romalı savaş tanrısı haline geldi ve Anadolu'nun en olmadık köşesinden yeni bir ruhsal Roma ortaya çıktı. Aynı şeyin günümüzde meydana gelebileceği ve bizi de en az *Christoi*'nin boş inançlarına hayret eden kültürlü Romalıların olduğu kadar kör bir durumda yakalaması düşünülemez bir şey midir? Asya'daki iki ana sömürgeci güç olan İngiltere ve Hollanda'nın da Hint teozofisinin en çok bulaştığı iki

ülke olmasına dikkat edilmelidir. Bilinçdışımızın Doğu sembolizmiyle dolu olduğunu biliyorum. Doğu'nun ruhu gerçekten de kapılarımıza dayanmış durumda. Bu yüzden, bana, anlamın yaşama çevrilmesi, Tao arayışı, zaten içimizde kolektif bir olgu haline gelmiş ve genelde farkına varıldığından çok daha büyük bir boyuta ulaşmış gibi görünüyor. Zamanın en anlamlı işaretlerinden biri, bana öyle görünüyor ki Wilhelm ve Hintbilimci Hauer'in bu yılki Alman psikoterapistleri kongresinde yoga üzerine ders vermelerinin istenmesidir. Gelin, acı çeken, bu yüzden de alıcı olan bir kişiyle doğrudan ilgilenen uygulama yapan bir hekim için bir Doğu terapötik sistemiyle temas kurmasının ne anlama geldiğinin farkına varalım. Bu yüzden, Doğu'nun ruhu tüm gözeneklerimize işler ve Avrupa'nın en zayıf noktalarına ulaşır. Bu, tehlikeli bir enfeksiyon olabilir, ama aynı zamanda belki de bir ilaçtır. Batı'da dillerin Babilli karışıklığı, herkesin daha basit gerçeklerin ya da en azından yalnızca kafaya değil, yüreğe de bir şeyler söyleyen düşünüp taşınan zihne berraklık ve duyguların rahatsız baskısına huzur veren genel fikirlerin özlemini çektiği böylesi bir zihin karışıklığı oluşturmuştur. Eski Roma gibi, biz de günümüzde hastalığımız için doğru ilaç orada bulunur umuduyla egzotik boşınançların her biçimini yine alıp getiriyoruz.

İnsan içgüdüğü her büyük gerçeğin basit olduğunu bilir, bu nedenle de içgüdüleri zayıf olan kişi büyük gerçeğin her ucuz basitleştirme ve yavanlıkta varoldu-

ğunu varsayar; ya da düşkünlüğünün bir sonucu olarak, büyük gerçeğin mümkün olduğunca çapraşık ve karmaşık olması gerektiği biçiminde tersi bir düşünce yanlısına kapılır. Günümüzde, elimizde ondokuz yüzyıl önceki Gnostik harekete psikolojik açıdan tam olarak karşılık gelen anonim kitlelerde bir Gnostik hareket var. Böyle olunca, günümüzde olduğu gibi, büyük Apollonius (Tyanalı) benzeri yalnız gezginler, Avrupa'dan Asya'ya, belki de Hindistan'ın en sapa köşelerine kadar ruhsal iplikleri örmüşlerdir.

Böyle bir tarihsel açıdan bakıldığında, Wilhelm'i, Anadolu'nun kültürel mirasını Helen ruhuyla temasa geçiren, böylelikle de Roma İmparatorluğunun yıkıntılarında ortaya çıkacak yeni bir dünyaya yol açan o büyük Gnostik araçlardan biri kılığında görüyorum. Bu durumda, şimdi olduğu gibi, geriye yalnızca sonsuz bir su baskını içindeki adalar gibi görünen tek başına zirveler bırakarak Avrupa kıtasının ruhunu sel basmıştır. Bu durumda, günümüzde olduğu gibi, her tür dolambaçlı yol zihni çağırılmış ve sahte yalvaçların fidanları gelişmiştir.

Avrupalı düşüncenin kulak tırmalayan uyumsuzluğunun ortasında Çin'den gelen haberci Wilhelm'in basit dilini işitmek gerçekte bir nimettir. Bu, açıkça, derin şeyleri yalın bir dille ifade edebilen Çin zihninin bitkiye benzer kendiliğindenliği içinde yetişmiştir; büyük gerçeğin ve derin anlamın basitliğinden bir şeyler

açığa çıkarır. Kendince iradenin ve küstahça bir kibrin geriliminden bir kurtuluş olarak, yaşam ve anlamla ilgili bize yeni bir sezgi sunan hassas fide, Altın Çiçek yerinden çıkarılıp Batı'nın toprağına dikilmiştir.

Doğu'nun yabancı kültürüyle karşılaştığında, Wilhelm bir Avrupalı için oldukça tuhaf olan bir alçakgönüllülük göstermiştir. Önyargısız, daha iyi bilme varsayımı olmaksızın serbestçe yaklaşmıştır; yüreğini ve zihnini ona açmıştır. Kendisinin de onun tarafından kavranmasına ve biçimlendirilmesine izin vermiştir, bu sayede Avrupa'ya geri döndüğünde bize yalnızca ruhunu değil, aynı zamanda varlığıyla gerçek bir Doğu imgesini de getirmiştir. Bu derin dönüşüm kesinlikle büyük bir fedakârlık yapılmadan kazanılmamıştır, çünkü bizim tarihsel öncüllerimiz Doğu'nunkilerden tümüyle farklıdır. Batı bilincinin keskinliği ve oldukça göze çarpan sorunları, Doğu'nun daha evrensel, daha eşit doğası önünde yumuşamak durumunda kalmıştır; Batı rasyonalizmi ve onun tek yanlı farklılaşmasının Doğu'nun genişlik ve basitliğine teslim olması zorunlu olmuştur. Wilhelm'e göre, bu değişim kesinlikle yalnızca entelektüel bakış açısında bir değişim değil, bunun yanı sıra kendi kişiliğinin bileşen bölümlerinin gerekli bir yeniden düzenlenmesi anlamına da gelmektedir. Onun bize sunduğu, kendinceliğin herhangi bir izinden ve amaçlılığından kurtulmuş gibi görünen Doğu resmi, Wilhelm kendi içindeki Avrupalı'nın arka

plana kaymasına izin verememiş olsaydı asla böylesine bir eksiksizlikle oluşturulamazdı. Kendi içinde boyun eğmez bir sertlikle Doğu ve Batı'nın çatışmasına izin vermemiş olsaydı, bize Çin'in gerçek bir resmini sağlama görevinde başarısız olurdu. Bu Avrupalı adamın fedakârlığı yazgının ona yüklediği görevin yerine getirilmesi için kaçınılmaz ve gerekliydi.

Wilhelm görevini kelimenin en iyi anlamıyla yerine getirmiştir. Yalnızca Çin zihninin eski hazinelerini bizim için ulaşılabilir kılmakla kalmamış, ayrıca daha önce de işaret ettiğim gibi, yanında onun ruhsal kökünü, tüm bu binlerce yıl içinde canlı kalan o kökü getirmiş ve onu Avrupa toprağına ekmiştir. Bu işin tamamlanmasıyla birlikte, görevi doruk noktasına ve ne yazık ki sonuna ulaşmıştır. Çinlilerin çok açık bir biçimde kavradıkları *enantio-dromia* yasasına göre, evrelerden birinin sonundan karşıtının başlangıcı kaynaklanır. Bu yüzden, son noktasında, *yang*'ı *yin* karşılar ve pozitif olan negatife dönüşür. Wilhelm'e yalnızca yaşamının son yıllarında yakın oldum ve yaşamını adadığı işin tamamlanmasıyla birlikte, Avrupa ve Avrupalı'nın onu daha da yakından nasıl etkilediğini, aslında onu nasıl sıkıştırdığını gözlemleyebildim. Aynı zamanda, onda doğasını açıkça kavrayamadığı büyük bir değişimin, bir devrimin kıyısında duruyor olabileceği duygusunun da geliştiği doğrudur. Yalnızca kesin bir krizle karşı karşıya olduğunu biliyordu. Fiziksel hasta-

lığı bu ruhsal gelişime paralel gitmişti. Düşleri Çin'le ilgili anılarla doluydu, ama önünde uçuşan resimler hep kederli ve kasvetliydi; bu, Çin'e özgü içeriklerin negatife dönüştüğünün açık bir kanıtıydı.

Hiçbir şey sonsuza dek kurban edilemez. Her şey sonrasında değişmiş bir biçimde geri döner ve böyle-sine büyük bir kurban etmenin gerçekleştiği yerde, kurban edilen şey geri döndüğünde, bu, büyük bir devrimin şokunu karşılamak için hâlâ sağlıklı ve dirençli bir bedenle karşılanmak zorundadır. Bu nedenle, bu tür boyutları olan bir ruhsal kriz, hastalığın zayıflattığı bir bedende görülüyorsa çoğu kez bu ölüm anlamına gelir. O andan sonra kurban bıçağı kurban edilenin ellerindedir, bir zamanlar kurban edenden de bir ölüm istenir.

Gördüğünüz gibi, kendi kişisel fikirlerimi saklamadım, çünkü Wilhelm'i nasıl yaşadığımı anlatmış olmasaydım, ondan söz etmek benim için başka nasıl mümkün olabilirdi ki? Wilhelm'in yaşamını adadığı işin benim için böylesine büyük bir değeri var, çünkü Avrupa'nın psişik acısını karşılamak için araştırdığım, çabaladığım, düşündüğüm ve yaptığım pek çok şeyi açıklıyor ve doğruluyor. Bana göre belli belirsiz bir biçimde Avrupalı bilinçdışının karışıklığından ima edilen bu şeyleri açık bir dille ondan dinlemek benim için çok büyük bir deneyim oldu. Aslında, onun beni çok fazla zenginleştirdiğini hissediyorum, bana sanki

başka herhangi bir kişiden aldığımın çok fazlasını ondan almışım gibi geliyor, işte bu aynı zamanda onun anısının sunağına hepimizin minnettarlığını ve saygısını sunacak kişiysem, bunu bir cüret olarak görmeyişimin de nedenidir.